

MIC. # 8194

SOD HA-TEMUNAH.

סוד התמונה.

VIENNA, AUSTRIA: [1805]
ASHKENAZIC SCRIPT

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

הוצאת והכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

ס פ ר

מחפה ומגן

ח ו א

ספר הזכות להרב הגדול רבנו משה בר נחמן ז"ל

ע ל

השגות הגאון הראב"ד ז"ל

מ ח

שהשיג על הרב רבנו הגדול ר"י אלפסי ז"ל

בשלש מסכתות

יבמות • כתובות • גיטין

ר ט ט

זה חבור חדשגוסף על הלכות הרב אלפסי זה היוצאים בדפוס המשובח אנשאן שמיד מה שלא היה בראשונים

These images are from the collection of the Library of the Jewish Theological Seminary (JTS). JTS holds the copyrights to these images. The images may be downloaded or printed by individuals for personal use only, but may not be quoted or reproduced in any publication without the prior permission of JTS.

ו ו י ז

גערדוקט בי"א אנשאן שמיד קייזערליכען קעניגליכען פרינציפאליטען דייטש אונד העברעישען בוכדרוקער •
בשנת ה'תקס"ה לפ"ג

להרמב" על הראב"ד שהקשה על הריא"ף ז"ל

מסכת יבמות כתובות ונזיר

והוא יותר מחמיר עליה מדברי הרב ר' אברהם ז"ל להוליאה ממנו בעל כרחו כדרך השמועה כלה ואין תשוב' עליו ממה שאמרו חז"ל דבר שבער' פחות משכ' דעדי כעור שנים הם אצל יס' לדקדק עליו בשמועה זו דהא אמרי' ואבע"א הכי מתכנתא מני ר' היא וקמני מתני' קמנייתא לא יוליא דאחא אחר ואפסקי' לקלא ואמאי מי עדיף נטען לאחר הפסק הקול נבעל גופי' דמינסב' גבי' כהיתר גמור וקיס ליה בקליה ואפ"ה מפקת לה מיניה ועוד דאמרינן בסמוך התם הלאונוי אלמיה לקליה וכו' דשמעת מינה דטעמא נטען משום דאליס קליה הוה הא נבעל המחזיר לא מפק' וכו' נבעל סלא גרס דהיתרא היא גביה וקיס לי' בקליה ולא חייש לה כלל. ויש לתרץ לדעת הגאון דר' ודאי צין נבעל צין נבעל קאמר ולא משום דאליס קלא צמדי' אלא מדינא דחסד גופי' דרגלים לדבר וההיא טעמא דאמרי' משום דאלונוי אלמיה לקליה לרבה בר רב נחמן חיתור דאיהו כיון דתני במתני' הוליאה ולא תני הוליאיה אלמא לבעל פד"יה בעל דרמיה טעמא דנטען משום דאלונוי אלמיה לקליה הוא אצל לר' דתני הוליאיה בעל ובעל וכו' וכן לר' דאמר תנא הילכך בדבר המכוער וקלא דלא פסיק תנא אפילו נבעל קלא דפסיק לא תנא אפילו נבעל וכו' ומתני' קמנייתא רבנן היא וכלתרינן מעיקר' ור"ע ז"ל גס הוא פירש' וה"ג מקלף נוסחי' ואבע"א הא מתני' ר' היא ור"ע ז"ל גס הוא פירש' לר' נבעל וכו' תורף הפיר' ואבע"א הא מתני' ר' היא דקאמר נבעל תנא בעדי דבר מכוער וכיון דנבעל יוליא ככך נטען דאחזקיה לקליה בקלא בלחוד בלא עד' יוליא דלא גרעא חזקה דאחזיק נטען לקליה מעדי כעור ואי אפסקיה אחר לקליה הרי הוא כבעל ונר"ך עדים בדבר מכוער וקלא דלא פסיק לפום מסקנא וזה הפי' ככון ומחזור. אבל חינו בדעת הגאונים ולא בדברי ר' אברהם ז"ל ומ"מ יש תשובה לדברי האומרי' דלא מפק' נבעל בלא עדי טעמא מה היא היא דגרסי' בסוף מסכת נדרים דההוא גברא דהוה מהתקן צבייתא הוא ואיכתתא אתא מריה דבית' פרשיה נואף להינא וערק אחר רבא אתתא שריא אי חיתא דעבד אסורא אירכוס' מרכס טעמא דחיתא למימר הכי הא נסתמא אסורא ואף ע"ג דליכא דבר ברור אלמא בצידי כעור וקלא נפקין והת' מידי הוה מיניה בקלא דלא פסק והיינו דקרי ליה נואף. ואין טענה לפטור הטענה הזו מן התשובה הזאת אלא שגא' שלא כאמרו דברים אלא ללכת ידי שמים כענין העוברת על דת ולא דברו בעלי הל' אלא שאין צ"ד מוליא' ממנו אלא בעדי טעמא דגרמי' דבר דבר ממנו ממה להלן דבר ברור ולא עדי אומר הדעת אף כאן דבר ברור כדאיתא בסוף גטין וכן לענין כתיבה שני בדריית' בכתובות והוליאיה משום שרע נוטלת מה שבפניה ויוליא ושרע בכל מקום אינו אלא עדי כעור וקלא כר' כענין ששנינו המוליא אשתו משו' שרע ש"מ אסא דא להוליא' חין לה כתובה לפי שכבר כתפרה והפסידה אלא שאין צ"ד יכולין להוליאיה בשחד כלל אצל צום' כתובות' בפרק הידיר מלתי בירושלמי הוכח' שזו הדרייתא דר' נבעל היא שבויה תראכו נשם :

פרק קי"ד

דף ז' ע"ב

ג' בתוב' בהל' אצל במחזיר את אשתו אמרינן קיס ליה בקלא דליתיה הסיב הרב ז"ל האי סוגיא אליבא דלישנא דתרא דר"כ היא דאמר מה טעם לא יחזיר כדי שלא יהיו בכו' ישראל פרוצות בעריות אצל ללישנא קמא דאמר שגא' תנא לאחר וכו' וכו' דאין וכו' ומשום קלקולא הוא כי אמרי' קיס לי' בקליה וליתיה כ"ס דאי איתא קלקולא וק"ל כההוא לישנא הילכך דא איבריא ספיר כנס אין מוליאין אותה מיד או לא ונסתברא להוורא מדא"ל אפי' ברעה לא נסתקין הא אי לאו משום דרננה נפקי' וללישנא דתרא דר"כ הוא דהוי רננה בעלמא אצל ללישנא קמא משו' תקנתא הוא הילכך נפקי' לה וכן המוליא את אשתו משום האילונית אם כנס יוליא דחיישין לקלקולא ע"כ דברי הרב ואלו דברי התלמיד :

אמר המתבררין הוא נרא' דסוגיין ללישנא קמא דר"כ איתא אצל הדבר קרוב מאד להכריע וכו' משום תקנתא דשגא' דאין שגא' כנס חין מוליאין מידו דהא השתא היכא דעבד על דברי חכמים וכנס דנקו' חשד דחיתא ספק אסורא חין מוליאין מידו במקום דאיתא היתר גמור שאין בו אלא משום תקנתא עלמא מוליאין ועוד דיה לתקנה זו כל כתהל' לא יכנס שהרי מכיון שנודיעין אותו מתחלה ואומרי' לו הוי יודע שהמוליא אשתו משום נדר לא יחזיר :

אשתו משום נדר לא יחזיר ומשום שרע לא יחזיר וכל המחזיר הרי זה רשע ועובר על דברי חכמים ואין בני אדם בזקקין לו לחופה ולנכרה ולחתימת כתובה ואפ"כ גרשה בודלי שזה גמ' וגרש לרנן חתני' ושוב אין כאן קלקול לעול' וזהו הדין הזה ככון ומחזור אצל מה שביארנו בגמ' בזאת הנושאה הזו על ענין החשד ואמרו התם אלמנה אלמני' לקליה הבא אמרי' קיס ליה בקליה וליתיה זה אינו אלא ללשון שאמרו משום שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות אלא שכתב בהלכות ללמוד ממנו היתר אפילו היכא דחיתא משו' חשד וכו' שגא' לא תנא דאמר דברים דאליס דלא יוליא כדפרישית ועוד דהשם קלקול ליתיה לא היכא דאמר לה משום שרע אינו מוליאין הא בסתמא משום חשד איכ' משום קלקול ליכא וזהו אמרו כאן לא יוליא אצל לדעת רבינו הגדול כמ"ס דלעולם כנס נא יוליא :

ה' אלהים

אתה החלות ראשי' כל תחלה ואתה לכל סבה ועלה בהמליך מאין כל מחמדי עין והגלות והכותרות של ראש הבניינים ומשך חכמה מפנינים ופחכמתך כי נכונות אתה הצינות קדימי עלינו לשרת בקדש דבר יום ויומו ומלי חדש בחדשו ותעשה אדם כדני הים. אכן בללם ודמות פארת עדים. חלקת כבוד לכביאך. ורוח קדשך על יראיך ומלאתך לכביאך יבא רוח מילין ואמנ' הימ' הראשונ' היו טובי' מאלה והכה חספך בזמן הזה הביאכי וכאשר אני בקלוי גלות יתו' מבלי דעת ומלמד. ולהפיק לנוכך אני חומד. ועתה ה' הטה נא אוזך קצבת כאשר השלמת תוכן יצירתי בכל מלאכת מחשבת כן תהי רוחך הטובה בקרבי יוסבת ותלמדני דעת דרך תבונות להשלים קרית ספר אשר החילות לבנות. כי שמעתי אחד קדוש מדבר ודברים בדעתי מחבר. ולכי מלאכי לחוות דעיגס אני. אמנם ה' כי מלאו חלחלה מתני וקולמסי וקדדוסי יכועו צין הידי' כאשר יכוד הקנה במים כאשר ידעתי מעלת האים ההוא בחכמה וגדולתו ביראת אלהים לפיכך סמך אזכיר כי ידעתי ואכיר אזני' כרית לי וממחנך הקדמוני' חצבת סכלי ומחומר קוראתי אותם קרנת אף זרועך תאמלני כאשר הם אמת כי בידך לגדל ולחנך והלליתיה נא לעבדך בתורתך ידיך עשוני ויכוננוני. הבינני ואלמדה מלתיך הבינני ואלמדה מלתיך :

פרק א

בשמך רחמנא. כתוב בהלכות רבינו הגדול ר"י אלפסי ז"ל :

דף ב' ע"ב

א"ר יהודה אחר רב לרת סוטה אסורה מ"ט טומאה כתיב זה בעריות וכו' הסיב עליו הרב המובהק ר' אברהם בר דוד ז"ל כלשון הזה סוגיא דשמעתתא ח"ע"ג דכתיב זה טומאה בעי' חליצה או היא או לרתה דא"ט חיתב נבעל מי לא בעי' גט השתא נמי בעי' חליצה ונרתה כוונה ע"כ דברי הרב ז"ל ולא דברי התלמיד. אחר המחבר משה בר נחמן דברי' סתומי' אני רואה בלאן ונריכין להשתבאר דודאי לפי סוגי' זו שצמם יבמות חין לרת סוטה וכו' סוטה עצמה לריכה לא חליצה ולא יבוס ואסור' היא ונרתה להתיבס בעריו' מדמקסי' עליה דרב מביאתה פטרתה מתחלת ולא מתיבמת ומפריקין בתרומיהו דהתם סוטה דרבנן. ח"כ סוטה ספק אצל סוטה ודאי דאורייתא לא חוללת ולא לריכה לפטור לרה וכן פ' ר"ע ז"ל ואין לריך לפנים והשעם בכל זה מפגי שכתוב זה טומאה בעריות. ובאמת יש כאן שאלה שהרי במחזיר גרושתו לדברי הכל לריכא חלי' ואפי' לדברי האומ' טומאה בדידה כתיבה דהא ברייתא דתני עלה דהדיא היא חוללת וכן כולה סוגיא. וזו השאלה לריכה לפנים. ויש להסיב עליה דרב סבר דסוטה עצמה פטורה מדכתיב והלכה והיתה לאיש אחר לאחר ולא ליבס וסבר לה כר' אפי' דאמר יבס נמי כאחר דמגילך פטורה לגמרי' כיון דכתיב זה טומאה בעריו' נרתה כמותה אצל מחזיר גרושתו כיון שלא פטרה הכתוב חייבי לאוין הוא וחייבי לאוין צני חליצה ויבוס הסו' ואי נשום דכתיב זה טומאה לא בא הכתוב אלא לעשות לרה כמה : (חסר כאן)

ע"כ דברי הרב ואלו דברי התלמיד אחר המחבר זו הראייה אינה מחוורת שהעוברת על דת אינה נפסק' כתובתה ולא נאסרת על בעלה כלל בפעם אחת שאם נזדמן לה ויוליא בקלתה לסוק או שחקה עם הבחורים ומתחלה וכן לאחר כן היא לנכונה ומתנהגת יפה דת יהודית ודאי זו אסור לגרשה ולא הפסידה כתובתה שאם לא תאמר כן לא הכנת בת אברהם אבינו יוסבת תחת בעלה ואפילו כדת משה נמי האכילתו שאינו מעושר ושמשתו כדה וכדירה ולא קיימה אם יודע טעמת תשובה מעשרת ומקיימת כדרי' יפה הרי זו מותרת ולא הפסידה כלום הוליא' שהיא בעלה כמותה שאם טעם פעם א' מיד יעשה תשוב' ויחזור בו וזו היא טעמינו בהן לשון הוה יוליא וראשה פרוצ טוה צדוק ומדברת עם כל אדם ועוד נמי לריכה התראה בדמסקין צמם' סוטה הא לא התרבה או שהתרה בה וחזרה בה לא הפסידה כלום ואלו בעד דבר מכוער אפילו בפעם אחת לא התרבה ולא נודע טעמת כלום אמרינן תנא לפיכך אמר רבינו הגדול דלא נסתכת לה נבעל דלא מתקין מיניה בשחד חדש שאין בזה משום דת יהודית שדת יהודית לא חלקנו בה צין יש לה בנים צין חין לה בנים לאסרה וזהו אמרו יש לה בנים לא תנא לפי שהיא יוליא משו' חשד : הא למדת שאין דמיונה לעוברת על דת דומה יפה ועוד דהתם אם רונה בעלה לקיימה מקיימה ואין צ"ד אומרי' לה כלום אלא ח"כ בא ליטאל עליה והיאך אמרי' תנא. וא"ת מנה לה הוליאיה קאמר או תנא בלא כתובה כשרונה להוליאיה ותפרס מדנו אותה בדין העוברת על דת לענין זה א"כ מה זו ראי' לנטען דהת' בידיה נפקי' לה מיניה וכולא שמעתא תנא בעל ברחו קאמרינן וכן כמ"מ שאמרו בלשון הזה חין צממא אלא שהיא אסורה ויוליא צ"ד כענין ששנינו כמה פעמים תנא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה. ואתמר בגמרא תנא והדבר נרי' בדיק'. תנא והעמידו דבר על צוריו והודיעו וואם נשאת תנא ואם נשאת לא תנא. ות"מ בבר נדחין ראיתו של הרב שהרי זו חלוקה היא מעוברת על דת בדברים הרבה לא מהחלוקה הזו מחלוקת יסכה היא שבעל הלכו' גדולות ור' חננאל ז"ל כתבו בן שלא נאמרו דברים אלא להוליאיה מנטען ורב אחא משבחא ז"ל כתב בשאלות דהיכא דאיתא עדי' בדבר מכוע' וקלא דלא פסי' לה צין נבעל צין נבעל

ה ק ד מ ה

אמר המדפיס, אחת דברתי ולא אשנה, לעטר החבור היקר הזה בתוספות חדשות. מועילים ויקרים לענינו. אך מראש בסתר דברתי, כי יראתי לנקוב שם מפני המדפיסים הבאים אחרי והיו כמסיגי גבול. אך עתה כאשר חגני אלקים וגמרת החבור היקר הזה החל וכלה; ולא יגרת עוד מפני מדפיסים אחרים שיבואו אחרי את אשר כבר עשיתי. עתה פציתי פי, לגלות און האנשים הבאים לזכות במקח ספרי ההלכות. כי אחד מגדולי רבני הדור במדינתנו, מגן בידי חבור יקר ונושן על ספר רב אלפס, והוא היה חתום עמו, כמס באוצרות ספריו בהעתק כ"י. והוא ספר מחסה ומגן מנר דורות ישראל הרמב"ן ז"ל. וזה משה האיש אשר הציל את הרב הגדול ז"ל מהשנות הרז"ה ז"ל, אף הוא עמד לימין צדקו לזכותו מהשגת הראב"ד ז"ל בג' מסכות יבמות כתובות גיטין. ובמועצות הרב הנוכח נ"י, ספחתי החבור היקר זה לתוספת עקר על ספרי הר"ף. וידעתי כי יגיל הקורא וישמח ההוגה בו :

אמר המגיה : מאשר יקר אף נכבד בעיני החבור היקר הזה אשר תופע עליו נהרה אור מורנו ונר עדת ישורון הרמב"ן ז"ל, ע"כ יגעת לסדר דבריו, בציון הדפים והעמודים, למען ירוץ קורא בו ולא יכשל, במצאו כל ענין מסודר על מכונו, ולא ילאה ברוב החפוש והעיון. כי בחבור יקר כזה, נכון לסקל כל מכשול ופוקה לסול ולו דרך למחר הגיעו אל מחוז חפצו, כי על כל חבורים יקרים כאלה יכון מאמר חכמי המשנה הוי שותה בצמא את דבריהם. כי כל דבר מפייהם משקל כבד לו. וכל מלה והגה היוצא מפי גדולי הדור כמו הרב הנאון הזה לא דבר ריק הוא. וככל אשר נמצא דבריהם נאכלם והיו בפנינו כדבש למתוק

יהודא ליב בן זאב

דף יח ע"א
ה' כתוב בהלכות לריק לתקעו צמים פי' כדי שתעלה לו טבילה.
השיב הרב ז"ל כ"ל שיש כאן שבוש וז"ל כדי שלא תעלה לו טבילה כלומר
 שלא יאמר לשם בן חורין טבילתי ע"כ דברי הרב ואלו דברי התלמוד:
אמר הנוהג לא כי אלא כדי שתעלה לו טבילה כלומר מתוך תקופה שלו שלא
 יהא העבד כטובל לדעת עצמו אלא יהא הרב כנוטביו ולא יוכל לוותר
 לשם בן חורין טבילתי:

פרק רבן גמליאל

דף כא ע"א
אמר הנוהג כחזו בהל' בפ' הזה וכולהו טעמי דאיתמרו בגמרא בפלוגתא
 דר' ורבנן לא סמכין עליהו דלאו אליבא דהלכתא כינהו אלא חוקמיה
 בעלמא כינהו וליתא לדר' דקי"ל הלכתא בר' מחזירו ולא מחזריו:
ה' השיב הרב ז"ל הא פסקא לא נחזור שפיר דהכך חוקמיה איבא מינייהו
 דהלכת' כר' ולפי' הרב שפירש בדברי רב טרצ'א ככולהו חוקמיה
 הלכתא בר' דהכך ודאי בכלהו דאמר לה התקדשי לי בזיקת יבמין פסקין ופליגי
 ר' ורבנן אי אית בה זיקא בתר חליצה או לא הילכך לרבא דאמר דפליגי ביש זיקא
 או לא הא קי"ל דיש זיקא ובתר חליצה ודאי אין זיקא ואי אית לה התקדשי בזיקת
 יבמין לאו כלום הוא ולדברי רב טרצ'א נמי הא קי"ל דהאי חליצה פסול פוטרת
 כשמואל הילכך בתר חליצה אין כאן זיקא כלל ולדברי רב אשי נמי דאמר יש תנאי
 בחליצה פליגי הא קי"ל שאין תנאי בחליצה הילכך אין כאן זיקא בתר חליצה
 ולדברי רבינא דאמר בתנאי כפול פליגי כיון דאין תנאי בחליצה לא טנא כפול
 ולא טנא אינו כפול אין כאן תנאי וחליצה מעלייתא היא ואין כאן זיקא הילכך
 קדושין לאו כלום הוא ע"כ דברי הרב ז"ל:

וגם בעיני כפולות זאת הפסיקא הכתובה בהל' וכבר דברתי עליה בס'
 נלחמות ה' על דרך התגלותו של רבי ז"ל בעיני שאמרו בחלמוד מכדי
 דרב לא סבירא לך נשכוכי כפוך דרב למה לך לתרוני לדרב:

פרק הבא על יבמתו

דף כד ע"א
י' כתוב בהלכו' אלא הא דר' אמי על מנתי' דהכא אמירא דתנן נשא חמה
 וסאה עמה י' טנים ולא ילדה אינו רשאי ליבעול וטני עלה יוליא ויתן
 כתובה וקא מציעא לן הסתא היכא דשהתה י' ולא ילדה וקא אית ואמר מינה
 הוא וכו':

השיב הרב ז"ל קשיא לן בהאי תירוצא מאי דקאמר רבנא יתחק זל"ה -
 (חסר כאן)

יא שבב'ל נקום אנו ואומרים מה לו לשקר אי בעית לסקורי הוה לה למימר
 טענה דמה ימנא עלה מדלל אמר הכי ס"מ קושט' אמרה ואע"פ
 שלא היתה טענה זו כדי להאמין ואפילו במקום חזקה אמרין מה לי לשקר וכו'
 שהיה ראוי להאמין בלאו כחזק לי דחזקה אי' מעיזה פניה חתה אומר כן כיון
 שיש לה טענה אחרת דנאמנות אינה נאמנת צמח לי לשקר וחזקה לא מעיננת
 איתנהו זה ודאי שאינו מתקבל וגרסת השבועה עצמה אינה בנוסחת כח"ש
 הרב ז"ל אלא הכי גרסין לה בנוסחי הגאונים מתיב רב משרשיא השמים ביני
 לביניך דמשנה ראשונה תיאובתא דרבה והא הכא דל"ל כיסופא וקתני דמהימנא
 קסבר רבה התם כיון דלא סגיגא לה ולא אמרה אינו יורה כחך אי לא איתר
 בדקאמרה לא אמרה ליה - וכך פירוש השמי' ביני לביניך זה ל' כתוב הוא
 ללכישות כלומר גלוי וידוע לפני השמי' שאין אכחזו כדרך בני אדם ואין איש עד
 בינינו אלא השמים זו היא טענת משנתינו וזה הלשון בין למי שאינו חזק להסתו
 כלל בין למי שאינו יור' כחך וכשהקשו מונגה לרבה והא הכא דלית לי' כיסופ'
 דל' כבוד וכו' הוא לא קתני דמהימנא - ויתר' כיון דלא סגיגא לה דלא אמרה
 אינו יורה כחך אי לא איתר בדקאמרה לא אמרה ליה כל' אע"פ שבו הטעם
 השמי' כמשנתינו התם השמים ביני לביניך אין לאמה זה כסופא אבל יודע'
 היא מתחלה שאינה יול' מנ"ל עד שתתברר דבריה מה לשמים ביני לבינה
 והיא זריכה לפרש שאין הזרע יורה כחך וזה דבר שצערורה ואשה בוסה לבוא
 לב' ולומר כן ומנ' הכי נהימנא וה' שם פירשה שאינו יכול ליזקק לה כלל
 טבועת הוא לה ונאמנות לא הזכירו יורה כחך אלא לוותר שהיא זריכה לפרש
 טענה שלה וחזרו וה' שם השמי' ביני לביניך דמשנה אחרונה תהוי תיאובתיה
 דר' הנוכח והא הכא דידעה היא דבעלה ידע זה וקתני דלא מהימנא דככל
 ענין השמים בינו לבינה קתני מחני' אינה נאמנת כדפרישית ומתוך הכא נמי
 היא גופה סוברת נהי דצביאה ידע ציורה כחך ניי ידע ומשום הכי מעיזה פניה
 לבתחלה לוותר השמי' ביני לביניך ובין שתפרש צסוף שאינו יורה כחך בין
 שתפרש שאינו חזק לה אינה נאמנת דסמכה מנחלה לה באינו יורה כחך שהיא
 יכול' להענין פנים נגד הצעל ופירוש יעשו דרך בקשה לוותר שאין מאמינין אותה
 כמנחה ראשונה ולא כופין אותה באגרת מרד אלא יעשוהו ענין דרך פשרה
 ביניהם וז"ש בירושלמי יעשו פשרה ביניה' והם מתרגלין לבוא דרך סעודה
 כלומר שתשמע לו והוא יהא חזק לה כלומר שאין לנו בהם דין אחר לדגוס בו
 זהו דעת הגאונים בפ' השמים ביני לביניך ולפיכך הוקשת להם משנה אחרונה
 עם שמועה זו דא"ר אמי נאמנת משום דאיהי קים לה ואיהו לא קים ליה וחדרבה
 אפכא מסתברא בניילתא דלא קים ליה בגוה חכה נאמנת וכי קים ליה בגוה
 איבא למימר חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה כדרך הנוכח - ודרכו
 של רבינו ז"ל בפ' הענין עיקר הוא דהכא כשבעלה בא להויליא ולענין כתובה
 צבירא ובריה הוא כאנן צבירא ושונא היא נאמנת כמו שפירשתי לבעלה אבל
 הת' כשטובעת גירושין וחוששין שלא תהא נותנת טיני' באחר ונקלקלת על בעל'
 וכן

B ב

פנים ההיא משום דלא אלתריך הכא אלא לאפוקי מומאן דפסל באשת איש
 ומכשר בפנייה וכן פסקין הלכא הולד כשר בין בפנייה בין באשת איש וכן
 הלכתא - עוד יש לי ראיה לדברי הרשונים מהולד פגום לכהונה מדאמר
 שמואל לקמן' כהנים עומדי' ופירש אחד מהם ובעל הולד שחוקי ומפרשין לה
 שמשחקין אותו מדין כהונה משום דצאנן זרעו מיוחס אחריו וליכא ור' יוחנן
 גמי הרי ס"ל כדאיתא בכתובות פ"ק אלא בעדות אשה ובתה דברי הכל הולד
 שחוקי וקא מפרש ר' יוחנן שחוקי וכשר וכל שמואל אלא אע"ג דכשר להקל לכהונה
 מיהא פגום משום דאינו מתייחס אחר אציו ותו לא מירי ע"כ דברי הרב -
 ואלו דברי התלמוד:

אמר הנוהג ראיות הרב בזה אינו ככו' מהרי רבינא הכשיר בשמועה זו
 משמיה דר' בוא אע"פ כן מאלו פס' בפ' כיול' ליימא קסבר רבינא הולד
 בשר ודחין דרך ספיקא בעלמא נהי דממזר לא הוי שמועת מינה כשר גמור ליכא
 למשמע מינה אלא דלמא ישראל פסול מקרי וזו דחייה בעלמא היא וחדרבה
 משמע מינה דספק הוא מדקא מציעי לה מציעא דכשר גמור ולא פסלו זה אלא
 ישראל פסול בספיקא - והראיה השנית מדשמואל דאמר הולד שחוקי שמשחקין
 אותו מדין בכהונה - כבוד הרב יהא מונח במקו' כבוד סזו סגנה גדולה
 מלפניו שלא אמרו לשחקו מדין כהונה אלא לוותר שאינו עומד ומקריב ע"ג המזבח
 לא שהיה כחלל וממנא למתים אלא אוכל הוא בתרומה וכל דיני כהונה עליו אלא
 שאינו חולק בנותנות כהונה ובתו נשאת לכהן וכן השתוקי הזה עצמו נקצה
 כשאת לכהן גדול והרי הוא לענין יוחסין ככשר מציעא וכך פ' ר"ס ז"ל סס
 בכתובות וכך השמועה מוכחת לקמן מפירכא דמנתי' דלא מקשי' עליה אלא
 מעול' כמשמרו של זה ושל זה דפגם עצמו מדרבנן בעלמא הוא כדמפורסם הת' ולא
 טייבא מילתא לענין שמועת דאירי' בפגם גמור דחללות ק"ו מאלמנה וסוגין
 בעלמא דספיקא הוי דגרסי' בפרק ים בכור לנחלה א"ר אדא בר אבהו לוייה
 טילדה בנה פטור מחמס סלעים ואוקמה ר' פפא דאיעברה מגוי ולא תימא
 אליבא דמ"ד אין מזהמין את הולד אלא אפי' למ"ד מזהמין את הולד לוי פסול
 מקרי שמועי' מיהא דבר מפלוגתא דממזר וכשר פליגי במזה' ואינו מזה' דהיינו
 פגום לכהונה ואינו פגום ואין לא אשכחן בגמרא פסקא בפלוגתא דזהוס
 הילכך ספיקא הוי ולענין שמועתין ודאי שמועתא דבעי' ליתא היא והכין -
 למ"ד הולד פגום ק"ו מאלמנה לכ"ג מה אלמנה לכ"ג יש לה דורות אף הוא
 פגום ויש לו דורו' שאם בא על הכהנת ועל הלוייה ועל צד' ישראל צדו פסולה
 לכהונה כבת חלל זכר ואף זה בכלל משנתינו כ"מ שיש קדושין ואין עבירה הולד
 הולך אחר הזכר והו' בנה פגום דאמר' בגמ' ולפום האי דל"ר אמי להכנה
 טבייתא ר' יוחנן ור' אלעזר ורבי חנינא אמרי הולד ממזר אותי' עליה ר' יוסף
 רבוא' למחשז גברי דרב ושמואל צביל וריב' ל' ובר קפרא וזקני דרוס אמרי
 הולד כשר והיכי מורי רב אמי לפסולא דממזרות ולא מורי להכשר אלא א"ר
 יוסף מיהא מורינן ביה דכי אתא רב דימי אמר משמיה דרבינא דהוא ר' יהודה
 הכשיר רבי והוא תנא הולד ממזר וריב' ל' אמר הולד מקולקל לכהונה ומינה מה
 ריב' ל' דהוא מכשיר מורי לקולקל כהונה אף כל אמוראי חזריה דאינהו רב
 ושמואל ובר קפרא וזקני דרוס דמכשרי מודו סהולד פגום לכהונה וכיון דר'
 דימי משוי ליה ממזר לדעת התנא ואפי' לאמוראי דמקילי פגום הוי הילכך
 לפחות פגום משוינן ליה וא"ל אביי לרב יוסף כיון דלקולא מודית ביה מאי חזית
 דסמכת אדרב דימי דפוסל לתנא ופגום לאמוראי ר' סמך אדרבנן דאמר ר' נתן
 ור' יהודה הכשיר מורי זה להיתרא ומנא ר' הכשיר ר' אלמא דרב דימי ליתא
 אלא אפי' לתנאי להסר גמור מורינן ואף רב מורי זה להיתרא דקאמר ליה רב
 שימי בר חייה צריה הב ליה צרתך וסתיק ליה ואי ס"ד פגום הוי מי יבייב רב
 פסולא דכהונא צורעיה ואף רב יהודה מורי זה להיתרא מדאמר ליה אישומר
 או גלי וסכיב צד מייך ואי פגים הוי כפיק מינה חורבה דלתי לאיכסובי לכהן
 וא"ת כהן לא ישא עד שיצדוק והלא אפי' לר"מ אינו צדוק אלא ארבע אמהות
 וזה אמותיו כשרות הן ועוד אחר ד' דורות מיהא נכסי כהנים מינה וכו' דקי"ל
 בדברי חכמים שאומרינן כל המשפחות בחזקת כשרות הן ושמואל לא יקרא עליו
 ערער וישיא בתו לכהונה ואדרבא מכרז נמי הוה לו לאכרזי עליה ולא שסיאכו
 אשה שאינה הוגנת למיטמר ולגלות למקו' שאין מכירין אותו אלא ס"מ להיתרא
 מורו זה - כלל דשמועתא כל דמורי להיתרא אפילו לכהונה קאמר וכל דנוכח
 לא מסיימא מילתא אי הכשר קהל כריב' ל' אי הכשר כהונה נמי דלאפוקי מן
 ממזר קאמר' כשר - וכיון דסוגין הכי אשכחן לבתראי דאסיקוה התם הלכתא
 הולד לשר לא מורי להיתרא צפירוש ולא מסיימי זה פגום ספיקא הוי והיינו
 דקאמרין בפרק ים בכור לנחלה למ"ד אין מזהמין ולמ"ד מזהמין דפלוגתא היא
 בדפרישית ואי קשיא והא ק"ו הולד לאו מילתא דמאן דמורי להיתרא סבר מה אמנ'
 לכהן גדול בני קדושין ובני יחוס אף כל כיולא זה פגום לאפוקי הכי דרמנא
 אפקריה לזרעייהו ואין זהו לא יחוס אמן ולא תסתבס צמה שמואל בירושלמי
 אע"ג דרב אמר הולד כשר מודה שאם היתה נקצה פסולה מן הכהונה דבני
 נוערבא בר' יוסף סביר לה ולא שמי' להו הוראה דרב להיתר אבל במסכת
 קדושין בפרק האומר מליכו בירושלמי רבי ינאי צסר ר' גוי ועבד הבא על צד
 ישראל הולד ממזר ר"י ור' ל' תרזייהו מורי' הולד ממזר ר' יעקב בר אחא ריב' ל'
 צסר רבן גמליאל הולד אינו לא כשר ולא פסול אלא מזהוס ור' יונתן סלקעס ר'
 יודן כשיא להמתא דגרר הורי תנן הולד כשר א"ר זעירא כהן ול' כל מה דהוא
 אזיל הוא מתעלה עבדיה פסול דרי' עבדיה מזהוס בר צריה עבדיה כשר -
 הורי רבי צא בר זבדא במקום כל רבין הולד כשר וכולא סוגיא - ושמועין
 מינה דשם מחלוק' כינהו ממזר וכשר גמור ונוזהוס ולא אפסיקא לן הלכת'
 צזיהוס כלל ובמסקנא דגמ' דילן מירי ספיקא לא נפקי הילכך אי נקצה היא
 אסורה לכהונה ואי זכר הוא בתו אסורה לכהן ואי נשאת אין מויליין אותו
 והולד ספק חלל וזהו דעת רבינו הגדול ז"ל והכל פריר וקיים:

Tom. III.

ספר הזכות

פרק החולין

דף יג ע"ב

ה כתוב זהל' ופסקו רבותא הלכתא כר' אבא דקי"ל כרצנן דפליגי עליה לדמיון :

השיב הרצ"ל האי טעמא ליתא דהא אמרינן בגמ' דר' ירמיה אמר לך אבא דאמרי אפי' לרצנן וכו' אלף מ"מ הלכתא כר' אבא משו' דר' אבא דיינא דא"י הוה כדאמרינן בספיקא דייני דא"י רבי אבא וכיון דר' אבא דיינא ור' ירמיה לאו דיינא הוה ודינא נחית לעומקא דדינא הלכתא כוותיה ע"כ דצרי הרצ"ל ואלו דצרי התלמוד :

אמר הנוחזר דצרי פי חכם חן ואפשר שסברו הראשונים לכיון דמילתא מקולה היא בפלוגתא דר' אבא ור' ירמיה אזלינן בזה פשטא דר' אבא כרצנן ור' ירמיה כאלדמיון ואשכנזי רבא דאמרי לך כמכין ואני אמר לא תהיה אלא ספיקא יצא תפיס ברשות וכנסים בידי וביד צניו ועל הספק להביא ראיה בדיון כל ספיקא ותיקו טכד"מ :

דף טו ע"ב

ו כתוב זהל' וקי"ל כל היכא דפליגי ר' יוחנן ור' אלעזר הלכ' כר' זר מהנהו תלת דמכין וכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדצרי הנוקל וכו' הבא דקאי ר' יוחנן כוותיה הילכ' ליתא לדמיון דאמר הולד מנוח :

השיב הרצ"ל כל הכך ראיות מהביא הרצ"ל לאו ראיות כינהו דקאמר כל היכא דפליגי ר"י ור' אלעזר הלכה כר' זר מהני תלת מילי כי ליכא אחרינא בהדיה דר' אלעזר הכא כיון דליכא שמואל דקאי כוותיה הוה ליה ר"י יחיד אלף רבים וקאמר נמי כל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כרבינא לקולא ה"מ כי פליג בהדי ר' אחא לחודיה אבא הכא הא איכא רב אשי דקאי כר' אלעזר ורבינא בהדי רב אשי הלכתא כר' אבא ויעוד דקאי רב אחא כוותיה והוה ליה רבינא יחיד אלף רבים הילכך לא ידענא מ"ט דהיינו לר' טובי בר קיסנא נשמיה דשמואל ע"כ דצרי הרצ"ל ואלו דצרי התלמוד :

אמר המחבר והא תלת מילי דמכין לר' זר לקים בכולהו תניא כוותיה ואפ"ה מוכינן להו אלמא אפי' במקום סייפתא אלף נוסחא אלף תלת וכן נמי בדבר אבא ורבינא אפי' בהדי אחרינא ליכא הלכה כר' אבא אלא בהדי דמכין וכל שנוי חכמים בהלכות אין לנו אלא דברים שבמכין בין שחלקו בהן אחרים בין שלא נחלקו בענין מה שאמרו הלכה כוותיה דאביי ביע"ל ק"ס דא"ב דפליגי אחרינא בפלוגתא דידהו לא פסקי' כוותיה אלא בהדי שית דמכין דהא ריחיה חלף וטעמיה חמרא פלוגת' דר' יוחנן ור' ז' בן לוי צבצא בדר' וקי"ל בעלמא דר' ז' בן לוי רביה דר' יוחנן הוה ואין הלכ' בתלמוד במקו' הרצ"ל ואלו הבא הלכה כרבי יוחנן מפלוגתא דאביי ורבא במ"ט דקס ליה ר' יוחנן כרצנן ור' יהושע צן לוי באביי וקי"ל כרצנא במקום אביי דר' מיע"ל ק"ס מוכן פלוגתא דרב ולוי בפסקים דרב סבר ריחא מילתא היא ולוי סבר ריחא לאו מילתא היא הכריעו בה כלוי מפלוגתא דאביי ורבא ביע"ל אלמא אין לך בהן אלא מכין חכמי ואם תשיבני מפני שמכין כוותיה כוזי מהני תלת כגון נטא וכתן בפ"ק דע"ז וכן גבי טמא שנגע בקדש בפ' אלו הן הלוקין אפי' לדברי ה"ר אברהם קושא היא אלא שאין למדין מן הכללי' במקו' שהגמ' מכרצ' בפי' דאפשר שכתבדש להם הדבר בדורו' אחרוני' בעין תיאובתא והלכתא ותיאובתא ומאי הוי עלה אבא בסתמות ודאי למדין ומשיבין וכן הדב' צונה שאמ' בכל ר' אחא ורבינא הלכ' כדצרי הנוקל שאינו אלא בסתמות שהרי צונס' ע"ז פסקו בגמרא גבי קנסא כדצרי המחבר וכן בפרק אחרון ס"ט גבי קושיא וכן סוטה גבי צנל שחל על קויו לאחר סתירה וכבר עמדו ראשונים על טענות ה"ר אברהם ז"ל בפסק הזה : וכלשון הזה כתב בעל הלכות גדולות הלכתא כר' יוחנן או הלכתא כשמואל ור' אלעזר כר' יוחנן דאמר רבא כל היכא דפליגי ר"י ור' אלעזר הלכת' כר' יוחנן לבר מתלמידי שמואל נמי קי"ל בעלמא שמואל ור' אלעזר כר' יוחנן דאמר ר' אלעזר הלכ' כר' אפי' אבא דלף פליג רב אשי אבא היכא דפליג רב אשי וסבר לה כר' אלע"ג דפסק רבא כר' הלכתא כר' אשי דרבא ורב אשי כר' אשי עבדינן תא שמיא דאיתמר הבא על יצמתו וכו' מנילא הוה ל' רבינא כר' יוחנן ואע"ג דבכל התור' כולה עבדי' כר' אשי הכא כיון דפליג עליה רבינא ור' אשי ורבינא דבהדי רב אחא כרבינא עבדינן דרב אחא ורבינא בדר' יוחנן כינהו אלמא הלכה כר' יוחנן ע"כ בהלכות : ומכאן תלמוד דכל רב אשי ורבינא הלכתא כרבינא ככ"מ שלא כדצרי הרצ"ל משום דרבינא סוף ההוראה הוה בזה כולהו רצנן דגמרא והכי מוכחא סוגיא דגמרא דשמעיתין וכן ככ"מ ממרי ופירוקי דר' אשי ונתתארי בגמ' ובתריה דרבינא דהוה בדר' אביי ורבינא דר' אשי תלמיד חזר הוה ומורי קמיה כדאמרי' בערוצין אלא לגבי מר תלמיד חזר אבא ומייא בר רב אשי ובתר רב חמא בריה דרב אשי כדאית' בפ' מליאת דגמרא והוה קתמא לגמ' כמ"ט בממוסי הגאונים הראשונים בכלל ככתבה המשנה ובסדר קבלה :

דף יז ע"ב

ו כתוב זהלכו' ואנן מקפקא לן אי הוה פגום או לאו מדהו' י' לגמ' בדבר שקלא וטריא דפסקו הלכתא גוי ועבד הבא על צת ישראל הולד כשר ולא אמר הולד פגום :

השיב הרצ"ל מסתברא כקמאי דאמרי הולד פגום מדאמרי פ' כיצד אשת אחיו לימא קסבר רבינא גוי ועבד הבא על צת ישראל הולד כשר ואמרינן נהי דכשר לא הוי ממוז לא הוי ישראל פסול מיקרי ובשמעת' דהבא אמרי' וכולהו אמרי' דנוכשרי מוד' דהולד פגו' מדקאמר וכולהו אמרי' ולא קאמר ואפי' הכך דנוכשרי אלמא כ"ע מודו בהא מילתא והא דאסיקא בכוף שמעתא : והלכתא גוי ועבד הבא על צת ישראל הולד כשר ולא אמרי' הולד פגום

יציא ואפילו במקום חשש קלקול וכן מוכיח מדצריי' ס"ט במוסכת גטין וכן נמי כתב בעל הל' גדולות והלכת' המוילא אשתו משום פס רע לא יחזיר לכתחלה ואם כנס לא יוניא : וכו' צענין הסוגיא אני תמה דאפילו ללישנא בדר' דאמרינן התם כדי שלא יהיו צנות ישראל פרוצות בעריות וצדקיהם לא משמע דאין בה משום חשד סוטה אלא משום ונוכרו בעלמ' דומיא דכדריס ועל חיה לשון כטיל הסוגיא הו' אבא הדברים מרחין שזו המוסכה דקתני לא יחזיר משום חתוכה היא שלא יחזיר לעולם ופירשו בליה בגמרא' אס כמנא דצריס דאין למה לא יחזיר ונאמרו בזה שתי לסיכות איכא דאמרי משום חשש קלקול והוא שאמר לה משום שם רע ומשום כדר' אני מוילאך ואיכא דאמרי משום ויכור בעלמא שלא יהיו צנות ישראל פרוצות בעריות ועכשיו הביאו בגמ' משנה זו לשלול ענין עליה זו שצריכו דמשום שם רע לא יחזיר אס לא כמנא דצריס דאין שיהיה אסורה משום חשש סוטה וכנס מהו מוילא הא לאחר שצמא דצריס דאין וכן במשום כדר' לא יוניא כדעת רבינו ז"ל ואפי' שאמר לה משום כדר' ומשום שם רע אני מוילאך :

סליק פרקא

פרק ארבעה אחין

דף ה ע"ב

כתוב

בהלכות גיפא אמר שמואל הלך לאחיות לא כפטרן נרות וכו' ופסקי רבותא כשמואל :

ד השיב הרצ"ל האי פסקא דפסקו כשמואל לא הוה צריכה אהא מילתא דהא ליכא פלוגתא בעיניה אלא אפלוגתא דלעיל קאי דפליג בהדי רב צהליה פסולה דאמר רב צריכה לחזר על כל האחין ושמואל סבר איכה צריכה לחזר על כל האחין ופסקי' כוותיה דשמואל : מיהו ה"מ גבי אומצית אבא בדר' קמיתא ביון דאיכא שני יצמין זה חולץ לאחר זה חולץ לא' דכל מאי דאפשר להדורי בזה חליה כסרה מהדרינן ופסילו למפטר כפשה ואי עבר וחלץ חד לכולהו נמי מאי דעבד עבד וסרי' לעלמא ע"כ דצרי הרצ"ל ואלו דצרי התלמוד :

אמר המחבר אבא מדצרי רבי' הגדול נר' דהלכתא כקמיתא דרב דאמר חלי' פסול' צריכ' לחזר על כל האחין וכן דצרי דכל רב ושמואל הלכת' באיכורי והורכבו לפסוק כשמואל בדר' אהא כמ"ד הלך לנרות כפטרן אחיות שלא תאמר כל חליה פסולה לר' צריכה לחזר על כל האחין וכו' על כל הנרות אבא ח' מהן מצילה מהביתה אפי' שהיה נמי פסולה כגון חליה נרות במקום אחיות המצילה פסלה פוטרת והגרועה אינה פוטרת וזה ודאי דבר צריך הוה וכיון הוה ושמעי' מיהו שהאחין שהיתה חליה ח' מהן מעולה משל חבירו כגון בעל גט ואחיו הלך בעל גט לא כפטרן אפילו הוא הלך אחיו כפטרן אפילו צרתה וכן בנרות כשמואל בדר' אהא :

דף י ע"ב

ו כתוב זהל' ומסתברא לן דכי אמרי' רחמנ' אמר מפייהם ולא מפי כתבם דלא הויה עדו' שבכתב עדו' ה"מ היכא דאיתיה לשטרות תותידי קהדי :

השיב הרצ"ל מדצרי הרצ"ל יצרי שהתמו על השטר ונסתהה השטר בידם זמן ארוך עד ששכחו העדות איתו השטר בטל אפי' שמרו אותו אחר כך ליד בעליו דהשתא הוה דקא מקהדי בשעת מקרי' השטר והיה שעתא מפי כתבם הוה : וזה תמה גדול וכמה שטרות יהיו נפסלו' כך אלא כל שטר דאי בעי למימקרא ליד בעלים מנו מקרי ליה אף על גב דאשתיה גבייה זמן גדול ושכחו את העדות כיון שמקרוהו ליד בעלים שטר מילא הוה ואפי' לא מקרוהו עד שעת העמדה דצין ולא עוד אלא שמומרינן להם תנו את שטרי ויתקיי' צ"ד ושאי הכא שאין השטר הזה ראוי למוסרו לידה דלמא מחקה ליה לזמן הילכך הויה ל' האי שטר כעדות על פה ומשום הכי צענין מפייהם ולא מפי כתבם והיה שעתא דכתובות לא מפרשה בהאי עניינא אלא בשטר מזכרת כדפרשה התם וכן עיקר ע"כ דצרי הרצ"ל ואלו דצרי התלמוד :

אמר המחבר כמדומ' צעניי שהרצ"ל לשון ההלכו' הוא מפרש שכן דעת רבינו הגדול דר' אשי שטר שטר הקדושין הזה על כרחינו ככ' הגיע לידה בשעת קדושין או ליד פליה קבלה פליה ואינו עכשיו ביד עדים הללו אלא כנונה ביד שליט ועוד שטר גופי' דאית' תותי ידא דהדי כיון שחתמוהו בזמנו כשטרי הקבלה או שראו המטה ואינו בידם אלא למוכרו לצעני' הרי ידם כיד בעלים ובעל פקדון היא אללם והיאך תעלה על דעתך סיהא אדם פוסל בשטר זה יותר משטר שהגיע ליד בעלי' כהוגן אלא ודאי משום שאינו עושה מעשה שטר אלא מעשה פנקס בעלמא מפני שאינו ראוי להיות מוכה אלא ביד עדים שקראוהו רבנו ז"ל שטר דאיתיה תותי ידי סהדי כמ"ט צבוק דצרי ויהיה דגריסין בכתובות כותב אדם עדותו על השטר וכו' ה"כ מתוקמ' כגון עדות דאיתיה תותי ידי סהדי כלומ' שחתמוהו נהיו' מוכה בידם לזכרון דצרי' בעלמא כמו שפירשה רבי' ענמו ז"ל בהל' כתובות והנה נשאר לנו מתשובות הרצ"ל בפ' הזה שני דברים שלא נתברר אללנו מה שכתב בהל' אחר צענין פסק משנתנו כנס נשוי נכרית חז' חשתי ומהה השתו על פני והענין השני במ"ט בהל' אבוסה ונפיתה גריכות להצנין שלשה חדשים דצרי ר' יהודה ור' יוסי ונחיר ליארס ולינשא תיד וכו' ואולי ההצנין יפה ממנו ימנא צהן מה שפעלם מעיניו ואולי אין דצרי ההלכות בזה ככ"י כי אין השלמו' בלתי לה' לצדו יתברך ויתעלה ויתנש' שמו ב"ה :

7

B 2

ספר הזכות

חצרו • לא עשה כל' ומקיימו אחריו דצרו קיימין כל' המוכר שדהו על חצרו לחצרו בנעמד בצלים לא עשה כלום עד שקיימו מכירתו אחריו ולדברי הרצ"ל מוכר שלא בצפיה כמה שיעור אחת כותל לה מכין ששעמה ענה אחת ולא מיחמה שוב אינה יכולה למחות כל אותו היום כדין כדרים או ג' שנים כדין הזקה אלא אינם דברים של טע' ע"כ • (חסר כאן)

יג סבר לֹה כִּרְיִשְׁמַעֲלֵל כִּרְ יוֹחֵן בֶּן בְּרוּקָה אֶרְ יוֹד כִּר חֶן וּבִלְבָד מֶל יִינִן
אֶתֶּל עוֹבֵד קוֹמֵר רְאִמִּי חֶמֶר לֹה אִין בִּרְתִּי אֶת שְׂרִי לִיָּה לֹה הִיָּה יִדְעָה
לֹלֹ מוֹלִיד מִדְקֶחֱמֶה הִלְכֶה מִכְלָל דְּפִלְגִי וְאֶם צִידִי שְׁמִיָּה קֶחֱמֶה אֶפִּי בִּתְרוּוִיָּהוּ
קִנִּי כְדִּיתֶה בִּתְמוֹתֶה וְאֶפִּילוּ רִבְכָּן מוֹדוּ וְהִכִּי נִפְרַשׁ צִירֶשְׁלִמִי אֶלֹל לֹלֹ צִידִי
חֶדֶם וְקֶחֱמֶה הִלְכֶה כִּרְבִּי יִשְׁמַעֲלֵל וְנִשְׁמַעֲלֵל בְּכָל יוֹם בִּצְנִי אֶדֶם שְׁלֹקִים בִּצְיָה אֶתֶּת
וְהִרּוּפֹת חוֹתְכָה וְהֵן מוֹלִידִין וְאֶתֶּסֶר שֶׁהִיָּה הַשְּׁמַנְאִילֵל אֶלֹל אֶם נִחְתְּכָה הִינִיכִת כֶּסֶר
הִוֹלֵל אֶלֹל שְׁאִיכּוּ מוֹלִיד וְעוֹבֵדֶה דֶּחֱתֶה קִנִּי דֶּרֶב אֶמִּי הִכִּי הוֹה עֶכְ לִדְרִי הֶרֶב:
וְאֶלֹל לִדְרִי תִלְמִיד :

אמר המחזר תמהני על הרב ז"ל שאם כפירושו דר' ישמעאל צדק על כל רבי יוחנן בן ברוקה בידי אדם קאמר ואתנא קמא פליג דקאמר אפילו נקצו ואפי' חסרו ודאי חין הלכה כר' ישמעאל דיהיד במקום רבים הוא ותנא קמא לא סמך על עדות שלו ומי חכמים בדרם ציבנה ומה שהביא שצירושלמי פסקו הלכה כמותו לא כהוגו גדולי הגאונים ז"ל ורבינו ז"ל לסמוך על הירושלמי בפסק הלכה וכמה פסקי הלכו בירושלמי שלא כפסקו בגמ' שלנו ולא סמכו עליהן הגאונים וצדק מוסכתא עלמה פסקו בירוש' הלכ' כר' בן צבא דקאמר לא כל האדם ולא כל המקומות ולא כל השעות שוות ואין הלכה כן . וצפ' אלו נעדרות פסק ירוש' כר' וסא דאמר השבועה אוכלת בתרומה ובעלי הלכות פסקו שאין הלכה כן . וצפ' לא יחפור פסק ירוש' כר' שמעון כל אלהי כנגד המשקלות ומפני הטומאה ואין הלכה כן . וכן בסוף פ' וצעניי הגב והמחץ והמספר של עכ"ל שר' מתיר בנגב ופסקו בירושלמי כדבריו ואין הלכה אלא כדברי חכמים שאוסרין וכן הרבה ועוד דהא אמרי' לקמן ברות בכולן בין שנכרת הגיד בין שנכרתו צילי' בין שנכרתו חוטי' צילי' ובדתנא קמא שייבא דאמר ברות בכולן ואפי' צילה א' אלא שחורים מפרשים דר' ישמעאל לא פליג אתנא קמא דמורה ר' ישמעאל בנקבה ומוקפה אבל נטלה לגמרי תכסיר וכן מליכו לענין טרפות נטל הטחול כשרה ונקב טרפה בסומכ' ודאמרי' לקמן בין שנכרת הגיד בין שנכרתו צילי' או חוטי' צילי' דוקא בצנייהם אבל ברות בלחת מהן היינו דר' ישמעאל והלכ' כמותו דמתניתא דכרתה היא ואכו חפוסים מבעל הלכות גדולות דר' ישמעאל בידי שמים קאמר דכל שאין לו אלא צילה אחת מתחלת יצירתו משמע תדע מדקא מדמי לה לשרים חמה אינו אלא כשרים חמה וכשר וה"ל פלוט וברות בידי שמים אלא ר' ישמעאל הוראה שמוצ' צמי שאין לו אלא צילה אחת מהורה צו בדרם ציבנה שהוא כשר ושהיא כשרים חמה ואינו מוליד והא דר' יהודה אמ' שמואל פלוט דכא בידי שמים כשר ממתניתא דכרמא שמי' ליה ודוקא דמתני' קמ"ל ושהיא הלכה אמ' פי משנתי בלשון יחיד ואכו תמהי' על הרב ז"ל שמתני' בירוש' הפך מה שהביא הוא המש' ור' היא גי' ירושלמי א"ר יוסא שמעתי הלכ' כר"י צדק על ר' צבא כמ"ל הרב פלוט דכא חין תניי' בידי אדם פסול בידי שמים כשר יליף לה ממוזר לא יבא ממוזר לא יבא פלוט דכא מה ממוזר בידי אדם אף פלוט דכא בידי אדם חין מכוין תני' בין בידי אדם בין בידי שמים מאן דמר בין בידי אדם בין בידי שמי' פסול מנא ל' ח"ר מנא לא יבא פלוט דכא לעולם א"ר יוסא בר' צון עוד הוה יליף לה ממוזר לא יבא ממוזר לא יבא פלוט דכא מה ממוזר בידי שמים אף פלוט דכא בידי שמים וממוזר בידי שמי' יצירתו בידי שמים בגין הדין צמי מיומר מאן דמר בידי אדם פסול בידי שמים כשר ר' ישמעאל צדק על ר' יוחנן בן ברוקה מאן דמר בין בידי אדם בין בידי שמים פסול רבנן ח"ר אחא בר פפא קומי ר' זעירא כלה רבנן הרי שצלתה חסין מי מהמיר זה או מקיית והרי הוא בידי אדם כמו שהוא בידי שמים פ"כ גרסא ירושלמית ומפורשת היא דר' ישמעאל צדק על ר"י בן ברוקה בפלוט דכא בידי שמי' קא מיירי אלא דרב אחא בר פפא קמיה ר' זעירא מהדר לאוקומי תרתי מצינא דכי קאמרי רבנן אפי' נקצו ואפילו נמוקו בגין שהעלת צילה שלו חסין ומי מהמיר זה תפרי שהוא בידי אדם כלומר תחמת חולי ולא מתחלת ברייתו ומפני שהוא בידי שמים דמאליו צא לו והיינו דקרי ליה באידך ברייתא בידי שמים ועלה קתני בין בידי אדם בין בידי שמים פסול והך מתני' אחריתי דקתני בידי שמים כשר בגין פסול פלוט . ולענין מה שאמ' ה"ר אברהם ז"ל בבני אדם שלוקין בצניה אחת והרופא חותכה ומולדין אכו אומרים לא וחדר על צניהם מאן וה"ל משה בר נוימן ז"ל הספרדי מבקיא הרופאים פי' כמ"ל דנטל' צילה א' בידי אדם פסול והוא הכסיר כל בידי שמי' ואפי' נוחמת חולי וחטטין וכן הדברי' מטיין ועכשיו נחבר דעת רבינו צהל' מכתב הבריית' סתם ולא פסק בה הלכה שאין ר' ישמעאל צדק על ר"י בן ברוקה חולק בלום אלא עדות העיד ומקצלין היינו ועוד יש תשובה לרב צענין הזה כמה שנסמט מן ההלכות בענין נקב הגיד ובענין כהתך הגיד ומלא חוט על פני כולה וכלפי ראשה וכמורצו וכקלמסו ואלו מן הדברים שאינם מנויים לענין נועמה ונהג בהן רבינו לקנח :

פרק האשה קמא

דף ל"ד ע"א

כתוב בהל' חבל בנישואין דליבא למימר תנאה הוה ליה בנישואין לא אמר ר"צ
דלריבה גט הילכך הויא לה מתני' כותיה:

יד השיב הרצ"ל והשתף דמתני' בוותיה • אחמיה לכתף כיוותיה • והא מתני' ללא איירי בקדש כלל ות"ק דזרייתא הספליג צליה בקדש גדל חיים לתנאה והוא ליה ר"ע יחידהא שא דתיב' לסייועי נדר"ג בקדש מיהא דח"ר יבמה הרי היא באסת מיס ואוקמה רב גדל בקדש דרב חיים לתנאה והלכתא בוותיה אע"ג דפליגי סמול עילויה ואע"ג דאמר חביי ממתי דתיתיה נדרב גדל לק

וכן בטמאה אפי' לך שאין הצעל יודע בה חסדו ואיכה כאמכת ויש לעיין למה אמרו צ"ה אלה אפי' לך תצית ראי' לדברי' לומר שהיא עצמה איכה כאמכת כלל וכאן הטיילו פסרה ביניהם וכו' דהתם לפי מאפסד שיש ראי' לדבר הכריבוה ראי' וכאן שאין צינח הלח המים הטיילו פסרה ועוד שאותה טענה של טמאה אפי' לך כיון שאין חכמים מאמינים אותה :

פרק אלמנה לכהן גדול

דף כד ע"ב

יב אהרן היכנסת מוס לבעל היא אומרת בל' אני כותלת והוא אומר דמיאכי
נותן הדין עם מיר י' אומ' הדין עמה ר"א אומ' הדין עמו ר"י אומ' הדין
עמה משום שבה צי אביה דיהה הוו ר"א אומ' הדין עמו דאומר מר אס מחו מחו לו
ואס הותרו היתירו לו ברשותיה קיימי וכדיליה דאמו . תכ"כ דרבי יהודה וסביל
ביתיה דרב חמי . תביל כוותיה דרב אמי עבדי לאן ברזל לאן ברזל ברזל ברזל לאס
הכל ללשה תביל כוותיה דר"א המכנסת מוס לבעלה אס רנה הבעל למכור לא
ימכיר וגם עיד אלא אפי' הכנים לה שום משלו אס רנה הבעל למכור לא ימכור
מכרו סביהן לפרנס זה היה נעשה סבי' ר"ג ואמ' הבעל מוניה מיד הלוקוחות חנו'
רבא חמר ר' אלב' כר' ודייקי רבוותא מדקתני במתני' בעבדי ל' ביה"ה בככסי
ל' ביה"ה מחו לו ואס פיתחו פיתחו לו דוקא כעין מחו ממס דלא משתמשי מעין
מלאכתן ככל דמתאן דליתניהו דמי הוא דחייב בלאחר כותן ומשלם דמיא חבל אי
ליתניהו ח'ג דכלו טובא ופיתחו אס משמשין מעין ונלאכתן כותלתן האשה וחייבו
העל דמיא שדין עבדי ל' ב' ודין ככסי לאן ברזל מזה כדין או כך דין או וסמן לא חזינן
גהאי דיוקא דהא קא תקשינן בגמ' למ' ד כל היבא דמחייב באחריותן חבל בתרומ'
מהא דתנן כהן ששכר פרה וישראל ח'פ' סינוכותיה גלוי לא יאכלנה כרשיני
תרומה וקא משרקי' ותקברא כהי דמחייב באונסיה בכחיהם וביתרות דמיא מי
פרייז מדקא מפרקינן הכי ג' סביר' פרה מכלל דלגבי ל' ב' מחייב ואפי' בכחיהם
וביתרות דמי' ולהכי חבלי בתרומה וסומעת מיניה דליתא להאי דיוקא דדקו קמאי
ז"ל חל' וניהו אע"ג דדינא דגמרא הכי לא מחייבינן ליה לבעל הסתא בכחיהם
וביתרות דמי' דכיון דלא נהגי עלמא הכי כל מאן דמקבל לככסי לאן ברזל וכתב להו
עליה ארע' דמנהגא הוא דמקבל להו עליה הילכך לא מחייב אלא לפוס מנהגא
והאי מכרו שניהם לפרנס' דקאמר רשב"ג הבעל מוניה מיד הלוקוח' לא איפסיטא
ספיר דנעבדי בה נעשה ע"כ לשון הר"י ז"ל :

השיב עליו הרמח"ד ז"ל כראה דה"ק משתלמו וכבר היה צפניו ולא מייחא הוא יכול להושיא מיד הלוקחות ובהו יפה כח השם נכח האשה בזכאי ז"ב והיא האם סכת לה בכתובתה בין ומשלה בין ומשלו שאם ראה הצעל לנכו' לא ימכו' והיא יכולה לנחו' זו מכל אם נכר בפניה ולא מייחא אינה מושיאה מיד הלוקחות ואם מכרה היא בפניו חצ"פ שלח מייחא ואפי' מכרה לפרנסת ביתה מהדבר מוטל על שניהם לפרנס' חפ"ה אם ראה הצעל להושיא מיד הלוקחות מוכיאו דייקין להאי פירוש' מדקתני גבי אשה אם ראה הצעל להושי' מיד הלוקחות והבי' קתני למכור לא ימכור ולא קתני אם מכר הוא האשה מושיאה מיד הלוקחות מיהו דוקא במטלטלי מל דכויא אבל קרקע אף היא יכולה להושיא מיד הלוקחות כשתצא לגבות כתובתה אלא מהצעל נצטל המכר שלה מיד אם ירעה ע"כ דברי הרב' ואלו דברי תלמיד:

אָבֶר העמדה אין זוכר שיהם לפרכה יולח ממשי פני' או מנפרס חלקם בכל
 א' מפניה' או מזה או מזה • או מנפרס ממכרו שיהם מומם בלוק מזה
 וזחר ולקח מזה א' מפניהם כא' • ובצ' הלמונות יש לתנווה למע הבעל מוויא ניד
 הלוקח מה ממכר הוא דכל זכו' שלו בצד קנאו לוקח וכ"ס צום שהכנים מוטלו
 מחירו אלף באפותקי מפורס לה וסוגיין בכלהו תכויי בזוקין ללוקח מזה שהוא
 אפותיקי מפורס לב' מקחו מקח וממכרו ממכר עד שיבוא לגבות היינו ואם רנו
 בעלים לסלקו במעות הרעות בידם אלף שהדברים ולב' בחובו מוכיחין מאלו
 דברי רשב"ג הם דתניא בפרק המולח בעושה מזהו אפותיקי סת' לאשה בכתובה'
 ומכר' גובין ממאחר ככסי' רשב"ג או' לאשה בכתובה אינו גובה ממאחר ככסי' מאין
 ידכה של אשה לחזר בבתי דינים ומפני זה אמר שהמוקח בטל זו ניד וכן אמר
 בירושלמי לדעת רשב"ג שאינה מכיר לשעה שלא עלה על דעת שתהא אשה נחזרת
 על ב'ד לפיכך מנה כאן בצרייתא זו שאפילו הביגל עצמו מוליח מיד הלקוחות
 כעשה כמכר דבר שאינו שלו ותובע בזנקוס אשה מפני סיור כידה ולפי' הענין
 אין דברי רשב"ג ברורי' לעשות בהם מעשה דהא פליגי רבנן עליה בהך סברה
 דלח עלה על דעת שתהא אשה נחזרת על בתי' דינין אלף המקח קיים עד שתבוא
 לגבות כתובתה ותגבה מה' • וכ"ס שמין הבעל מוויא מיד הלקוחות כלום זהו
 מה ממכר בהלכות דלא עדינן ביה עובדא:

פְּקוּדוֹן • מל רבינו ולא צירורין על אחרים • ולענין מ"ש הרב שאם נזכרה היא בפניו ולא מיחה מהוא מוֹלִיא מיד הלקוחות כבר כתבתי שאינו ענין ללשון הכרו שניהם והם יע צלמן מכרו שניהם נזכרה התעשה ולא מיחה הבעל ה"כ יע צלמן מכר מכר הוא ולא מיחת היא ואתה אומר שמקחו קיים • ועוד מתחזק הבריייתא מוכיח שלא נאסרה אלא ליפוי כחה בלקחתי רלח הבעל למכור לזימכיר ועלה קחתי מעש' ולא בלא התם לפרט זכותו של איש במכירת האשה דה"ל לזימכיר וכן אם רלחה האשה למכור לא תמכור ועלה לימכר מעשה • ועוד פשיטא למה לא יוליא מי רלח אשה נזכרת בנכסי' של בעל ולא יוליא הוא מידן • ומ"ש הרב דמי' שחבר בפני אשתו ולא נויחת אינה מוֹלִיאה מיד הלקוחות חס ליה למרן דמיא הכי ה"ל אלא הוד בו הרב ז"ל דהא אפי' בחזנות אחריו מקחו בטל בקרקע וד"ה במטלטלי' דנחת רוח עמי' לצעני' שייך בכלהו וכ"ס ברואה ופותרן דהפי' בנכסי' מלוג ללא שייך בהו נחת רוח לא הפסיד כלום שאין אדם נפסיד זכות שבבדה מפני מכירת אחרים ואפילו בזיל זבין כדאי' בחזקת הבתי' וכ"ס ברואה ופותרן • ואנו בחיובת דבבא במרמ המיכר מדיהו של קביר במועמד

הוא אין לנו לפסוק הלכה כסתם אבל עיקר הפירוש שם והוא כתוב בשאלות דרב אחאי ובפירושי רב חננאל. אלא אמר רבא שאני מתני' דכין דידע למתן גזליה כמ' ד' יהי לך ציד' דלמי ואינו חייב אפי' ללאת ידי שמים דהא דר מנחם למר' בסוף וטעמא דכשבע משום דבעי צפרה ורחמנ' אמר לאשר הוא לו יתנו ציוס אמתו הא לא כשבע נעשה כנפקר של צעלים עד שיצא ויטול את שלו צין לר' ע צין לר' ט הילכך קמא לה פסקא דמתני' כר' ע ואליבא דר' ט בן מנחם. דאוקימנא מתני' כוותיה. וסתמא דפ' המפקיד כמי דדידי' שייכא ולית לדר' ט דמזירו דר' ע הוה והלכה כר' ע מחזירו ומדפק רב יהודה אמר שמואל כוותיה דרישא דמתני' מ' מ' דרשאונה ולא בסמיה. וכשאר צפ' הזה מתחזקות הרב ז' ל' שלא עמדנו על עיקר טעם צמא שנסמנו מן ההלכות החזיקה היה מלחמה בעולם מהו דלא איפשיטא בגמ' דנאמנת לא בכגון כפלו עלינו עכו' ס' כפלו עלינו לטמי' דאסה כלי זיינה עליה ואין לה מלחמה אבל אמרה נכנס הוא במלחמה ונתן דחוב' למימר דדמי אמר' ס' ד כל הכי איקטול והוא פליט מי כמי עד שכבשה מלכות דח' אנשים ואחד כמים להריגה ודאי חיישי' ולא תיכשא מיהו צפרק האשה שנתחננה גבי לא נחבאתי ולא נטמאתי איפשיטא צמא לי לשקר צמקוס חזקה אמרין ולא דמי התם אי משקרו ה' ל' למימר נחבאתי הובא סבירא לומר אמת ובהך טעמה כ' ל' משום דדמי ובפ' הסותפין צמא לי לשקר צמקוס חזקה צע' ולא אפשיט' וסוף דרב שהיתה צע' זו נריכה להסתב בהלכו' אל' כ' קרר בה רבינו ז' ל' מכי שהיה הלכו' ככללת במשנתיו מלום צינו לצינה וטלום בעולם מלחמה צינו לצינה: (חסר כאן)

דף עט עב

בו רע. על הקטן פטור מ' ונתנו לאבי הנערה וכו' ואמר' הונו נאמר כאן נערה הא כל מקום ש' נערה אפי' קטנה צממא אלמא כרבנן ס' ל' גבי זו איכה רחיה דטעמייהו דרבנן קא מגלי וצפרק אלו נעירות לטעמייהו דרבנן קא מיייתי ליה להאי קרא והאי דקא סמך ליה על מוילא שם רע משום דהאי קרא דמוילא שם רע שהיה נערה מלא הוא היה דקאמ' מגלה על נערה דקנס שהיה חסר ואפי' קטנה צממא הילכך מכל הכי ליכא רחיה לדחות לר' נאמר דסתם לן תנא כוותיה תרי סתמי בכתובות ובזמ' חולין ובריישא דליכית דמי תניא לעיל צהאי פרוקא כמי סתמא כר' מ' ואי מדאמר רב זו דברי ר' מ' דלמא זו וס' ל' כדאשכחן ציבמות פרק אלמנה לכהן גדול צעין הנוכה לעובר ואפי' תימה זו ולא ס' ל' כין דר' יוחנן הלכה כסתם משנה ואשכחן תרי סתמי כר' מ' אפי' דרב ס' ל' כר' מ' רב ור' יוחנן הלכה כר' י' הילכך הלכה כדפסקו קומא ואפי' תפס ופסקי' מיניה ודיני' קנסות היכא דעמד בדין ונפס וצאו עדים אפי' ל' דלא נגביין להו האידנא אמר רבנן דמסמתי ליה עד דמפייס לבעל דיניה לראיית צ' וחס יס לו לקנס קלצה מן התור' כגון כ' של אונס ומפת' עד דיהיב ל' צמותה קלצה וחס יס לה וצאו עדי' קיימא לן כמ' ד' מודה צקנס ואחך כך צאו עדי' פטור ואי תפס ופסקי' מיניה והיכא דתפס מקמי הודאה ואח' כ' הודה כמי נפקין מיניה ולא תמרינן דתפיקה דקמי הודאה כעדי' דמיא מומא מדר' ר' גלמילא לר' יהושע אי תיה יודע טטבי עבדי ינא לחירות ואמר לו רבי יהושע אין צדצריך כלום שכבר הודית והא טפי כתופס לפני הודאה דמי שהרי גופו אללו היה ולא תהויר גובינא ואפי' לא ינא לחירות מפני הודאתו של ר' ג' אלמא לאו כעדי' דמיא ופסקי' מיניה מיהו היכא דתפס קודם הודאה וליכא עדים בתפסו דיוכל לומר לא היו דברים מעול' ואחו' לבי דינא וכפר ביה איך צההוא קנסא אס הוד' לאחר מכן היסתפקא לי מילתא אי הוי האי מגו צעדים כדאמר' בעלמא מה לי לשקר כעדים דמי וכיון דצההיא תפיקה איכא מגו הויא לה כעדים ואלו הכא דכפר ואחו' עדים הא מייחייב והשתא כמי מאי דתפס מקמי כפירה והודאה תפס ההוא דמיהמנן ליה בעדים או דלמא כיון דאלו הודה פטור לא עדיך מגו מהודא' דנפשיה והודאת בעל דין כ' עדים וכל היכא דהודאה לא מהכי' מה לי לשקר לא מהכי' הכא הא מילת' אסתפק' לי צד' ק' ולא אתצריא גבי כהוגן עד יצא ויורה דק לנו: ע' ב' דברי הרב. ואלו דברי תלמיד.

אמר המחבר מדברי פניהם עדין לא כתברו הדברי' דודאי לפי ענין הסתמות משמע דראה ר' דברי של ר' מ' וסתמו צמקוונות הרבה כאן פ' דחולין ועוד שכיבו צפ' מיתות צ' ד' הצא על נערה מאורס' אינו חייב עד שתיבה נערה צתול' מאורס' ואחנ' כמי עלה א' ר' יהודה א' ר' זו דברי ר' מ' אלל הכ' נער' אפי' קטנ' צממא ועוד מקו' ד' היתם דבעא מיני' ר' יעקב צר אבא מר צא על הקטנה מאורס' לר' מ' מהו לגמרי נמנע' או נוסקי' לה מנע' לה א' חייב ס' ל' והא כתיב ומתו גס שניהם שתיק רב אמר שמואל מ' ט' שתיק רב לינא ליה ונתן האיש אשר שכב עמה לצדו. כתנאי ומתו גס שניהם עד שיהו שניהם צוין דצרי' יאשיה' ר' יונתן אומ' ומת האיש אשר שכב עמה לצדו וכבר פירשו דהכי תנאי דצרי' יאשיה' ר' ובר' מ' ס' ל' וכן ענין הסוגיא מוכיח עכשיו היך אנו יכולין לדחות פלג סתמות ומשנת התנאים ר' יאשיה' ור' יונתן שדורשין כר' מ' ובזמ' קדושין צפ' א' הסוגיא כמותן דלתמר התם ורבנן האי לצדו מאי עבדי ביה מצעי' להו לכדחניא ונתו גס שניהם עד שיהיו שניהם צוין דצרי' יאשיה' ר' יונתן אמר וכו' הרי דבר קשה להוליא דצרי' חוקי' הללו מכלל הלכה ג' כ' דצרי' רבינו ז' ל' ראיות חזקות הס לקיים דברי חכמים חדא דא' ר' יהודה זו דברי ר' מ' ונשמע בכל מקום זו ולא ס' ל' עד דמפרק ליה צתלמודא צהדיא וס' ל' ועוד דאי זו ס' ל' איכא לאקשוני עליה הלכה מאי קו' ל' כדמקמי התם ציבמו' פ' אלמנה לכ' וזהה נפ' קו' ל' דפליגי רבנן עליה דר' יוסי והכא פשיטא מתני' היא. ומה שאמר ה' ר' אברהם ז' ל' דאפילו תימה זו ולא ס' ל' כיון דר' יוחנן הלכ' כסת' נשכ' אפי' דרב ל' ס' ל' כר' מ' רב ור' יוחנן הלכ' כר' י' זו אינה תשוב' שכימה סתמות צתלמוד הוילאו חותן מכלל הלכ' כדברי רב ושמואל ור' ל' ור' אלעזר ושאר האמוראים ולא חששו לכללו של ר' יוחנן לפי שהין למדין הלכה מן הכללו' לדחות פסק סתמות צתלמוד צפרט וכן מה שהביא רבינו מדברי ר' ג' דאמר המוילא' שם רע על הקטנה פטור מנא' ונתנו לאבי הנערה נער' ונלך

קאמר התם אין כותבין אגרת מרד על שומרת יצא ואם אית' דכופין ומצקשין דהא מתני' שייך במדרות קמיא דשמואל אד שמואל ועוד האריך. ואני א' דודאי דכופין ועצקשין דמתני' איכ' למימ' דשייך במדר' וא' למ' דלא שייך צ' אלל כטול' אפי' מן היהודי' תנינן עלה כמסכ' ראשונה יולאה וכו' וטלת כתובה לומר שאין צריכה מסו' מדרות ופי' רס' י' ל' טעמא דמילתא מסו' דכיון דאסרה נפשה אכ' ע' תשמיש קשה לה ואכונה היא לפיכך כוטלת בכתובה ובמשכ' אחרונה שכיבו עליה שלא תהא אסה כותנת עיניה באתר ונקלקלת על בעלה ויפר את חלקו ותהא משמעתו לא מתה לשמם הרי מורדת ועבסיו סאלו ציממה שאמר בחיי' בעלה כטולה אפי' מן היהודים מהו מ' נסאקא אדעתא דמאות דמאון בעל וחוססין לה שלא תהא כותנת עיניה באחר ומקלקלת על אחר כדרך מחוססין לבעל עצמו או לא ואמר רב יצא אינו כבעל משום דלא מסקה אדעתה ושמואל אמ' יצא הרי הוא כבעל דמסקה אדעתה. עכסיו א' ת' שאפי' לאחר מיתת בעלה אין כותבין עליה אגרת מרד זו שאמר כטולה אפי' מן היהודי' למה לא יהא יצא כבעל כדין משנה ראשונה שסתא יולאה וכו' וטלת כתוב' במצקשין וכופין והרי אין לחוש שלא תהא מקלקלת על יצונה שאפי' קלקלה עליו ודאי אינה מפסקת כלום ולא היתה צריכה ליטול עצמה מן היהודי' ולא עוד אלא שרוח חכמים נוחה הימנה כמנותנת עיניה צמקוס אחר הגון לה ומקלקלת על היצא ותוצעת ממנו חליצה שהיא מצוה בתקנה חצי' ומקובלת ומוכע' עצמה מן היצא' שם צו חסד ערוה לשניהם. וצאי זו עבירה חוסדין אותה שגממע מוננה אפי' בפניה כטולה מן היהודים. וק' הדברים הסתא למשנה ראשונה שהמורדת הפסידה כטולה מן היהודים יולאה וכו' וטלת כתובה שומרת יצא מהמורדת שלה אינה מפסקת כלום ולא עוד אלא שאם צאה מנחת טענה כופין אות' לחלוץ לה כדאי' בכתובות אינו צדין שטול' מן היהודי' תהא יולאה וכו' וטלת כתובה אל' מ' כותבין אגרת מרד על שומרת יצא ויצא כבעל כדין משנה אחרונה דכדרי' ולפיכך חששו שלא תערים ליטול עצמה מן היהודים כדי לקלקל עליו ולכטול מנות יצא וא' קמיא דשמואל אד שמואל כדצרי' ה' ר' אפרים ז' ל' שמואל עליה דרב פליג לומר דמסקא אדעתה דמיית בעל וכפלה קמיה כ' מ' לדידיה כבודת הנאה ממנו וכו' נ' לטולה אפי' מן היהודי' לדין משנה דמלות יצא קודמת הא לשמואל גופיה כטולה אפי' מן היהודים מצקשין וכופין. ואלו הם דברי רבינו הגדול כהנא ויפס' ומתקי' מדרש וכו' ופס' לופים:

פרק ראשה שחלכה

דף נח ע"ב

כר כתוב. צהל' צעד א' במלחמה ולא איפשיט צעין אלל מיהו כיון דקאמר צפרקא דלקמן ההוא גברא דטבע דגילת אנסבה רבא לדידיהו אפומא דטועבינא לצתר חמשה יומי שונעי' דעד אחד צממא שאין להם סוף כאין ודוקא היכא דקאמ' אסוקא לקמאי וחזיתיה לאחר ואשתמודענא ליה שהיה פלוגי וכדאסיקנא למעלה דמי תלמידי חכמי' שהיו צאי' עם אבא יוסי צין סימאי וכדאמר' בההוא גברא דטבע דגילת:

השיב. הרב ז' ל' האי דקא מדמה הרב ז' ל' מנעשה דמי ת' מנעשה דההוא גברא דטבע דגילת תימא גדול הוא דהא סתם לא אצרכו סימנין לא דכי אמר אשתמודענא ליה הימנה ואלו הכא אוקימנא כגון דאמר סימנין דלאו עליהו קא סמכינן אלל אסימנין והיקשא כמי קמו אהדי' אלל דאיכא הא דשני ת' דחיתא בעלמא היא ואומעשה דגילת סמכי' ומאי דכת' כמי צקים' דאפי' תרי סהדי כמי לא סמכינן עליהו דלמא באומדת דעתא קא נוסהדי לאו אמלחמה קאי דצתר עדי' לא דייקי' כלל ואפי' צתר עד א' כמי לא נוספקא לן בגויה אי אמר הוא צדמי אי לא אלל משום דהיה לא דייק צתריה ומנסבא משום דסנוכא על דמי והאי דכתב הרב דאפי' לתרי סהדי כמי חיישי' אמני' שאין להם סוף קאי דאי חזו ליה לטבע צימא וצתר שעתא אסיקי' לארעא אי לא אמרי אשתמודענא ליה או בהכרת פני' או צ' סמכינן אין נעדיין עליה דלמא ההוא אול לעלמא והאי אחרינא הוא דמיס דאין להם סוף אסתא אסורה אל' כ' ראה חותו והכירו. מיהו מאי דכתב דעד א' במלחמה דריך שיאמר מת וקצרתיו לא ויחזור דהא מים כמלחמה דמו ולא אצרכו לומר מת וקצרתיו כמנעשה דגילת: (חסר כאן)

מסכת כתובות

כה שהורה מפי עצמו ומפסקי' הא דתצעי ליה הא צבא ללאת ידי שונים. שומעין מינה דמתני' צידי' אד' וצתצעי' אלל צא ללאת ידי שמים אפי' ר' ט מור' ואפי' צלל תציעה מסו' דגול ובעל וכו' צ' צצריא דקי' ל' מנה לי צידך והלה אמר איני יודע חייב צבא ללאת י' ס' וכבר כתפרס צהל' צ' המפקיד. ומ' ס' הרב דאי ר' ע' קנסא קנים ליה משום דבעל וגול אין דכין דיני' קנסות צזמן הזה ואפי' תפס ופסקי' מינים חס ליה לומר ז' ל' דכינא הכי שהרבה דברים דנו אותם חכמים משום פשיעה וקנס שלהם ואין בכלל ד' ק' אלל נגדין צצבל סלא אמרו לא צממון הקנז בבורה כגון ל' של עבד וכו' של חוכם ומפתה וכו' של מוילא סס רעוזה א' מהן בעל וגול והפקידו אללו צמתי צריכות וכגון מה הפסיד הרמאי אלל הכל יהא מוכח עד שיצא אליהו. המטמא והמדמע והמנכך קנסו אותו צמזיד וחייב לס' קנסוה רבנן לדידיה צדידה ולדידה צדידה. וכן קנסין צצחיד כגון גולל א עתיקא הוא וצעינא למקנסיה. והכי דיינא לך ולכללו אלמי חצרך קנסיה ר' ל' ליטרא דדבא. וכן צגסין וכן צקדושין הוא עטה סלא כהוגן לפיכך עשו לו סלא כהוגן. וכן צאיסורין צסוגג תרומתו צמזיד תרומה ויחזור ויתר' צסוגג תשלומיו תשלומין צמזיד אין תשלומיו תשלומין וכיולא צאו אין לנו צהן מנין. וכולן דינין סדרי חכמים משום קנס ופשיעה וכו' והגין בכל מקור ובכל זמן. ודקאמר הרב ז' ל' משום דסתם לן תנא כרבי טרפון פ' הגזול דתנן הגזול את חבירו וכשבע לו יוליכו אחריו עד למדי לפי דבריו כיון דאין סדר למסכ' וסמא סתם ואח' כ' מחלוקת

ספר הזכות

על הלצן והא' לחומר התם בנדה צבתו של רבי ישמעאל סבורין היו מחל' לדמות
זו סקדושה קדושי טעו' כלומר על תכא' לזו סכתקדשה קטנה לומר שאלו בנה
מורכב לה על כתפה ממאכת והולכת לה וכמו ונמרו בסקוף עד מתי הבת ממאכת
עד שצביא שתי מערות הא' מסתביא שתי מערות קדושה מדבריהם סוככים
תיקנו להן לבנות ישראל בקטנותן מילון ומשגלן אין להן מילון והיינו דקאמרין
בשלהי כושרין על האכוסה נסכת לה בקדושי טעו' כד' ישמעאל ולא מסכת' לה
בממאכת ושמאל כמי בקדושי תכא' לית ליה גמר ובעל לשם קדושי אפי' לקדושי
ספק כדאי' צפ' המדיר ואלו בקטנה קאמר לריכה גט משי' הא' מראשון ודאי
לריכה גט והיינו דתנן כ"מ שיש מילון אין חליצה ואמר שמואל זו דברי ר' מאיר
וכו' וצפ' אלו נערו' כמי גרסי' הממאכת אין לה לא קנס ולא פתוי ודייק' עלה הא'
קטנה בעלה אין לה הא' מכי רבין וטריין זה טובא ולא אשכחן מילון
בגדולה ואפי' ג' דלא בעל אלא לר' יהודה עד שירצה שחור על הלצן וגם זו ראייה
גמור' :

שם שם

בא כהוב צה' אצל אס' בא עלי' השני קודם גרושין של ראשון אסורא לתרווייהו
ולריכה גט מותרויהו דהויא לה באשה שהלך בעלה למדינת הים :
השיב הרב ז"ל כדאי' הוא הרב לסמוך על דבריו אף אם יאמר על המותר אסור
כי בכאן אין אסור מחזור ולא לגזור זה אלא משום אשה שהלך בעלה
למדינת הים שאם גזרו במקו' שיש שם אסור ערוה או אסור לאו דבר תורה נגזור
במקום שאין בו לא אסור ערוה ולא אסור לאו דבר תורה הילכך אם יש מי שמורה
זה להיתר נשמע לו : ע"כ דברי הרב : ואלו דברי תלמיד :

אמר המחבר והלא פסולי גטין של דבריהם כגון כתב לשם מלכות שאמרו
הוגנת והיה במזרח וכת' במערב במערב וכתב במזרח וכן קנסה בגט
קרה שכל אלו לא עשה לא אסור ערוה ולא אסור לאו דבר תורה אין כאן אלא
פסול תקנות של דבריהם משום שלום מלכות ומשום דמיוח' בשקרא ואפי' כ' תנא
מזה ומזה וכל הדרכים האלו בהן חזן מן מנזר לדברי חכמים ובדברי ר' מאיר
הולך כמי ממזר וכ"ס צו שיש כאן קדושי טעו' מדבריה' שהיא יואל' מזה ומזה
וראיית' מי שחלק עוד כשלא בא עליה ואמר כיון דקי'ל במקום אמתלא חיששין
לאמתלא ה"כ אמרין קדושי טעו' הוו ומותרת לשניהם כדאמר' יואל' עליה קול
מזה ומזה : ולאו מילתא היא דכיון דלאו משום ספק נגעו זה לא ודמי מדבריהם
הוא הרי זו כגדולה לכל דבריה מגרש ראשון וכוסא מבי כשלא בא עליה אצל מגרש
צ' וכוסא ראשון לא אמרי' מחזי גרושתו מן האירוסין הוא דהא אפילו בקטנה
גמורה יואל' בגט אסור כ"ס בגדולה : בא עליה שני אסורה לזה ולזה שהיא
אשת איש של דבריהם דומי' דגטין פסולין כדפרשי' ראייה לדבר אשת חיש סקדשה
פקה קדושי תורה וחזר וגרשה אסורה לחזור לאשת חיש שהלך בעל' למדינת
הים וכשאת לפקח או לחרש תלא מזה ומזה וכך מפורש בירושלמי לקמן בפרק חרש
וכשאי חרש דרבין כינהו דומיא דקטנה והרי זה סיוע לדברי רבינו ז"ל כשתיהן :

דף מג עב

בב כתיב צה' ולר' אלעזר מלמדין את הקטנה שתמאן צו ומייבם לחרשת
וכן הלכתא :

השיב הרב ז"ל גם זו אינה מחורת דלא א"ר אלעזר מלמדין אותה למאן אלא
כדי לקיים בחברתה מלות יבום דאורייתא אצל הכא יבום דחרשת
מדברין הוא דהא קים ליה בביאה ראשונה הילכך אין מלמדין אותה למאן משום
דבר קפרא כדאמר' לעיל ובכוסא דידן ל"ג בהך דרבי אלעזר ובכונן מלמדין את
הקטנה למאן אי רבי אלעזר אברייא בלחוד קאי דאיכא גדולה וקטנה בדהה
וסוגיא דשנעשתא כמי הכי משמע דהא אמרי' ואי אשמועי' הכא משום דגדולה
רמיא קמיה מעיקרא וכו' : ע"כ דברי הרב : ואלו דברי תלמיד :

אמר המחבר ולמה לא תמאן והם פירשו' בגמ' טעמיה דבר קפרא נשום דלמא
גדלה ומחרטא בה וזו היא סינולא על כל פנים למה תתעבן עד שתגדיל
ותחלוץ ויפסל זה מן הכהונה שופך מי בורו ואחרים לריבין לו ותחזור חרשת על
בעלה סכנסה בהיתר וע"כ לא הולכו בגמ' לומר ואי אשמועינן אלא כסיפא
דמתניתין בא על הקטנה וחזר ובא על הגדול דאי קיים מלות יבום והוא פסול
על ענינו בפשיעה לפיכך היה ראוי שלא לחזר להיתר לו כלום וכן דרישא משום
דגדולה לא רמיא קמיה דמעיקרא באחות אשה דמיא ומוטב שתפול ולא שתתיבם
אצל כאן שאין בהן תקנה אלא לנאת שתייהן למה לא יונחו אותה נשום תקנה
ותקנת חברתה וכ"ס שמעינו בכוסאחות בכולן מלמדין את הקטנה שתמאן צו וכן
גרסת התוספתא וכ"ס סבב הורה זקן ואי דייקין לא תניין :

דף כד ע"א

כרוב צה' טעמא דנדרה בחיי בעלה הא לאחר מיתת בעלה הויא מורדת
ושמעת מינה דלייתא לדשמוא דאמר אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם :
בג השיב הרב ז"ל מיהא לא שמעינן מינה מידי דבין בחיי בעלה בין לאחר
מיתת בעלה הרי אנו כזקקים להתירה או כזופין או כזופין לאו במזקסין ואם
אית' דמורד' הויא איבעיל לה למקנסה ולמזבקה לה בעגולה ולא להתירה לא בזופין
ולא במזקסין וא"ת כיון שנאסרה עליו בזכר משום הכי מבקסין מ"מ מיהא ליכא
למשמע מינה דהא בעלמ' בין דהויא מורדת בין דלא הויא מורדת לא כופין אותו
ולא מבקסין ממונו והכא משום דנדרה ומיתסר' עילוייה כופין או מבקסין ולא
שמעי' מינה ולא מידי ע"כ דברי הרב : ואלו דברי תלמיד :

אמר המחבר וכבר ראינו לרב ר' אפר' ז"ל שדחה דברי רבו בזה והשיב דא"כ
קשיא דשמואל דאשמואל דהכא אמר יבם הרי הוא כבעל שאין כופין אותו
ליתן גט וכן ליבם אין כופין אותו לחלוץ ופליג עלי' דרב אמר יבם אינו כבעל והוא
קאמר

אדם טועה לומר קדושי קטנה כלום ולפיכך גזר אפי' בגדולה ואל"ל סיגור בדרת
קטנה יחומה משום לתא דידה ורבין סברי אדם יודע שאין קדושי קטנה כלום
ואפילו בהחזירה קטנה וגדלה אלו אמרי' גמר ובעל לשם קדושי ולא חיישי' ולא
גזרי' בה כלל וחוללת ומתייבמת וכדמפורש טעמא צפ' המדיר ואם בעלמה אין
חוששין היאך נגזור בדרתה על קטנה הרי דבר ידוע שאין קדושי קטנה כלום
ומגדולה גרושין גמורי' ולא אחו' ליבומה לעולם ועוד אין לחוש שכל קטנה וגדולה
דרכן של מיביין בגדול' ואין דרכן בקטנה כדתנן בא יבם על הקטנה וחזר ובא על
הגדולה פסל את הקטנה לפי שהגדולה וכו' ואחמ' בירושלמי אפי' לא בא על
הגדולה פסל את הקטנה לפי שהגדולה לריכה הימנו חליצה וכיון שהדבר כן
היאך נגזור בדבר ידוע משו' חשש גמור רחוק אין לך לא בדברי רבינו וכל המרבה
בגזירות עליו ראייה ללמד : ודאי בירושלמי מלאה בזה מחלוקת דגרסי' התם מורי'
הבתיס לר' אליעזר בקטנה שהשיחה אביה וכתגרמה שהיא כיתומה בחיי אביה
ק"י ויהיה גרושה תורה חזרתה אינה תורה לריתה גבהו רב אמר לריתה אסורה ר'
יחנן אמר לריתה אסורה ריש לקיש אמר' לריתה מותרת א"ר אלעזר חזרתי על רבין
דהכא בין על רבין דתמן ולא אשכחי' בר נחש דכוותי אלא ר' ל' כי אמר לריתה
מותרת רב המנוכח הוה יתיב קמיה ר' אחא בר אחא א"ל לריתה מהו א"ל מותרת
א"ר אבא בר ממל מסתברא כמאן דמור לריתה מותרת ברם כמאן דמור לריתה אסור'
מה נפסד' ד' סקנה בה כנגדו מותר בדרה ל' שלא קנה בה כנגדו הותר בדרה
אמר ר' שמאי וכי יש מה נפסד' בעריות מאי נדון כל יבמה שאינה כלה לחזן ל'
הקנוי בה ידון משום ערוה וערו' פוטרת לריתה ע"כ גירסת ירושלמי והרי באותו
תנמוד ענינו רבו המתיירין והתירו דרבין דהתם ורבין דהכא דאינון רב ור'
אפר' ור' ל' ור' אורב המנוכח ור' אחא דקבל' מיני' כולן מתירין זה ועוד שהאוסרין
לא משום גזרה נגעו זה אלא משום לדקו כי עמאיה קנויה וכשואה וקי'ל בגמ' דילן
קטנה קנויה ואינה קנויה הילכך אפי' לטעמיה דר' שמאי יש מה נפסד' בעריות
וכ"ס דבגמ' דילן לא חיישינן להכי ואפי' לר' חרשת גרושה מתייבמת ותו לא מידי :

דף לג ע"א

בכרוב צה' וחיזין מאן דכתב דהא מילתא ספיקא היא ועבדינן לחומרא
דהא תני' המקדש את הקטנה קדושה תלוין ואף על גב דמניין
אשנויי לא סמכינן ואי לא בעל וגדלה וכתקדשה לאחר לריכה גט מזה ומזה :

השיב הרב ז"ל מאן דכתב דהא מילתא כיון דלא חיששק הלכתא בהדיא ספיקא
היא וכיון דאוחצ' עליה דרב אפי' ג' דספק שנויא הוא טעה דהא רב ססת
גיפיה מצחיה לפירוקא ואמר הוא עדיף מניכא ואכא אמרי עדיפנא מיניה כלומר
אני הייתי סבור שאני חכם ממנו והנה הוא חכם ממני שידע לתרץ את הצרייתא
לדעתו של רב ועוד הכא מחי' ספיק' איכא מי לא מודה רב דבעיא גט מדרבין ולא
כפיקא במילון מיהו כיון דמדברין היא לא מידחייא אחותה במזילה ובעיא חליצה
א"כ בעל לדע' ר' ג' : וממת וברור אס' לא בעל וגדלה וכתקדש' לאחר לריכה גט
מראשון מדרבין וגם מצ' דאוריית' וכולהו מודו בהא מילתא צד משמואל : ע"כ
דברי הרב : ואלו דברי תלמיד :

אמר המחבר צאמת מדברי ה"ר אברהם הן הן דברי' של עיקר נכונים ובוררי'
ועולים כהוגן והן הן דברי רבינו הגדול עצמו שאף כך העלה בדבריו
כשלא בעל משהגדיל' לריכה גט מזה ומזה : יסודו של דבר זה משני מהיו מקלט
ראשוני' סבורי' דלרב בעל הוו קדושי תורה לא בעל מומאכת והולכת לה : והן
מקטייעין בזה מלחוצ' ביון עליה דרב קדושה תלוין ולא פריך תלוין לדבריה'
כלומר דכי גדלה אינה ממאכת ורב ססת גופיה אדם' ד' משגדלה אינה ממאכת
לדברי הכל מאי קשיא ליה קדושה תלוין ובנוס' כדרי' גרסי' עלה עד מתי הבת
ממאכת עד שסתביא שתי מערות ר' יהודה אומר עד שירצה שחור על הלצן ואחמ'
בגמ' א"ר אבהו א"ר אלעזר הלכה כרבי יהודה ומודה רבי יהודה שאם נבעלה
לאחר שהביאה שתי מערות מוצ' אינה יכולה למאן דריה דרב כהנא סבר למעבד
עובדא כרבי יהודה ואפי' ג' דנבעלה א"ל רב כהנא לא כך היה מעשה צבתו של
רבי ישמעאל שפאת לבית המדרש למאן ובנה מורכב לה על כתיפה ואותו הי'
הוזכרו דבריו של רבי ישמעאל צ"ה ורב' צביה צ"ה א"ה א"ה א"ה דבר שאמרו אותו
דאי יכשל צו זעור דא"ר יהודה אמר שמואל משום ר' יהודה א"ה א"ה א"ה א"ה
קדושי טעו' שאפי' בנה מורכב לה על כתפה מומאכת והולכת וכונה סוגיא כדאי'
ומינה למ' מודה רבי יהוד' דנבעלת אלא לאו א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה א"ה
ומ' לר' יהודה א"ה א"ה דנבעלה לת' ק' נבעלה אינה ממאכת לא נבעלה ממאכת
לעול' ולר' ישמעאל כמי ממאכת לעולם וכשחשאל ואלה שנינו כ"מ שיש מילון אין
חליצה כ"מ שיש חליצה אין מילון הם מפרשי' הריא במתקדשת בזמן חליצה קאמר'
שאינה מומאכת וזו שאמרו בגמ' א"ר יהודה אמר שמואל זו דברי ר' מאיר אצל חכ'
יש מילון במקום חליצה מאן חכמים ר' יהודה היא דתנן ר' יהודה א"ר עד שירצה
השחיר על הלצן הריא שמואל הוא דקאמר לה אצל דברי האומר לר' יהודה אפי'
נבעלה לרבין כל שלא נבעלה ממאכת וכך אמר בעל מתיבות בשמעתין מיהא
סמעינן דהיכא דלא בעל אף על גב דאיתא שתי מערות והגדילה כמה ממאכת ועל
זה כתבי מקת ראשוני' דלא סמכינן אשנויי דר' משמע מינה הא לא בעל ממאכת
אלא בעל אינה לריכה גט משכי' לא בעל לריכה גט מזה ומזה ולא כתב דרב מדברי
גאון זה אס' שם בקדושי ראשון לספק של תור' או לא ורבינו מפרש בדבריו שאין
אנא קדושי ודאי מדבריהם לא דקדק עם הגאון הקדמוני צפ' דבריו אלא דמ"מ
לריכה גט מזה ומזה ולדבריו של רבין ז"ל הרי דלא הותר גמור קדושה תלוין
לדבריהם משום קדושה תלוין להול' דבר תורה משמע וז"ס בסקין דבריו ומ"מ
ה' תיובתא לשמואל ולא נופרקינן קדושי דרבין קאמר ומודה שמואל שאינה
ממאכת מדבריהם וכיון שכתבנו מחלוקות הראשונים בזה לריבין אנו לפרש
שהעיקר הצדור בכל זה לומר שאין האשה ממאכת אלא עד שתיבא שתי מערות
דברי כל אדם נבעלה קדושי' תורה לא נבעלה מד' ס' ולר' יהודה עד שירצה שחור

ספר הזכות

1

להניק את בנה וחזר וגובה ממנה כ"ד שיעורין לככי מלוג מלה או ללאן ברזל ומוכרין או פוחתין מהן לצעל בטיבת הנאה כמו דמי מלאכות הללו כדין האשה שחבלה בצעלה או באחרים או פחתה בזה להם ככלום וכן הוא פוחת וממנחית סכנתו לה כדאי דמי מלאכה שמורדת בה ואם מורדת בזמן כלל יגובה המותר ממנה כמו שפירשתי דהכי מלאכות דבר שבממון הן שחייבו אותה חכמים אלל הצעל ואין מתנאי אישות שלא יהא בתשלומין קלח משלמת מה שעליה כדין כל דבר שבממון מהרי"א חס הכניסה לו שפחות יושבת מהן בקהלת והפטר ש"ד משמתי עליה שפעשה כדין מלך דלא לית דינא וכן נזקין לתקנת ראשונים ונר"י בר חנינא אין שמים אלל קונסין כדין מורדת לפחות או להפסיד כל שבתות ואי קשיא והא תניא וכן היא מדרשה שלא תארוג בגדי' כלים לבנה תכל בלח כתובה התם כיון דלדורה נזיד נמי יולאה בלא כתובה שאל' באשה כדרכה שנתתו כדרכה שם רע בשכנותיו ועוד שאל' בתשלומין שאין כן דין ממון וכ"מ ששכנו בפייח באשה כגון אינו כופה לעמוד לפני אביו אלל כופה ליתן חפץ לפניו בהנחתו וכגון אינו רשאי לכופות אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקדת בכולן אינו לא בפייח הצעל בעצמו מהוא כופה בדבריו ובמזונות וכיוצא בנשואי הזה : וכ"מ שיש בדין ממון אם באל' ד' גובין ממנה כמו שפירשתי לא שיתבצו עליה אגרת מדר מפני שאינה נותנת תנן לפני בקרו ותפסיד כתובתה כל שבתות וזה ששכנו בדבריי' בפ' אע"פ וב"ה אומר' כופה ומניקתו יכולנו לפ' לענין הכתובה הכפייח שהזכרנו אלל שאין עיקר הלשון משמע כאן כפיי' ופשי' מנא לא בל' לומר אלל שאין הכרח לריק הפרה כלל והוא אומר לה מלי והניקי כענין שפנינו כנזיר' חומר בנשים מבצעדי' מהא' כופה את עצדו ואינו כופה את אשתו כלומר שאין כדאי חשה בטלי' לא בדרכה הפרה מופר ליכי וכדאי עצדו דרך כפייח אלל' לו מופר לך מותר לך אלל אומר לו טול ואכול טול ומתה ומה ה' הזה אומר' כופה ומניקתו וכן איננו הכאת תשמישי' עליך כופה ומשמתו לומר דמשעבדנא ליה וקין נדרה לך הפרה כלל ואין כאן ענין למורדת : ולענין הפסק נמי הסכימו הראשונים לפסק ברב הובל ורבינו קייס הדבר מקוויין דאמנ' לקמן היכי דאמי מורדת דכיון דפרישו מדר תשמישי' ומעבדנא ליה ולא פרישו במלאכ' כל' ולא אמרו היכי דאמי מורדת מתשמישי' הלמא קוויין ברב הובל ובר מן דין תבעי' דל' חייב בר' יוסף לשמואל כדה בת תשמישי' היא ולקמן נמי בעא מיניה מה בין מורד למורדת ואמר לו לא ולמד משוק של זכות דבר אחר זו ילדה מבפנים פירשו שני פירושים במדר תשמישי' ולא פירש במדר של מלאכה כלום וכן המושל לא שאל ולא הקשה המדר של מלאכה אליה אינו בדין ממנה זו כלל ועוד מקוויין דשומע' דאומר אינו זן ואינו מפרנס דח' יוליא ויתן כתובה ושמואל אומר עד שכופין אותו להניח יכופוהו לזון בלומר שיהיו יורדין לככסיו וזכין אות' ש"מ שאין דין מורד ומורדת דבר שבממון : שפ"י בחיי נפש מלה אין לה אלל מנצית ב"ד כ"מ במלאכות קטנות מלה ומפ' רב לא קאמר אלל ממנו דאין אלל דר עס נחש ככפית' מל' מלה להתענות עד שבתות לב"ד תדיר ויהיו חיייה תלויין לה מנגד הא במלאכ' מלה אין זה מדר מתנא בו בלא כתובה ואין הדבר לריק הכרע דכל דלא אתמר הלכה במתנא לא קנסינן לאתתא בדילה להפסיקה כתובתה אלל משלמת במה שהיא חייבת דין ולא בקנס כמו שפירשתי ובה יאל' הדין לאתמו : ויש לנו עוד לדקל' על דברי הרב ז"ל בענין ומשהינן ליה תריסר ירחי מתא אגיתא וכבר נכתב הדבר בענין מורדת :

דף פט ע"ב

ל כתוב : בהל' אומר שמואל כותבין אגרת מדר על אביהם אלל לא על שונות יבם הא דשמואל מייבא במשנה אהרונה ויתא למשנה אהרונה : השיב : הרב ז"ל ואני אומר דוקא כדקא אתי מנהיג טענה דאמר כונה דאגידא כי לא יהבי לי אתתא אחרית' ומתברר לן דהבי היא כדקא בעין אלל אי משכח אתתא אחרית' לא דיינינן ליה במורדת מלה אמרין ליה זיל כסיב אתתא אחרית' ואי לא משכח נמי אתתא אחרית' לא אמרין לא כשהיה מורדת לגמרי שאי' רוצה לא לחלוץ ולא ליבם אלל אם הוא רוצה ליבם והיא רוצה לחלוץ לאו מורדת היא : ואם ישאל השואל כיון דהבי היא דנשוא דלתיבה ביה ולא משכח אתתא אחרית' הוא דהוא מורדת ומת איריא לאתא שהזר חפ' למשכח אהרנית נמי כיונא הכי דהא נפקע ל' מאתתא אחרית' תשובתו דכל משנה אהרנית כיון דליבם לאו מנא מן המוצא הוא ואיך קא תבע ליה לא מודקקין ליה חפ' דהיא איכה רוצה לא לחלוץ ולא ליבם נ"מ דהיהו שלל כדון תבע ואי היה תבע לחלוץ מודקקי' ממנו דכדון תבע ועכשיו שהזר בין שתבע לחלוץ בין שתבע ליבם מודקקי' לו ממנו דאגידה ב' ולא משכח אחרית' ואיך דין קא תבע בין יבם בין הלוי' : ואומר לי לבי כי הנחלקות שכלקו שתי היסודות דבר זה בהא ודאי איפליג דהא מתבצ' ס"ל כי האי טעמ' דכתיב' ומתיבתא אחרית' ס"ל כיון דנזיר' יבוס קודמת למלות חליה והיא איכה רוצה להתייבם חפ' פי' שרונה לחלוץ מורדת היא ממנו גוף הנזירה ולא מטעמא דלא משכח אתתא אחרית' אלל דהוא לא כהרסה דמשעבדנא ליה למלות יבוס והואיל היא קודמת להלוי' : ומתברר כמתיבתא קמייתא ובטעמא קמא דפרישנא מש' דאשכחן לה בדבריי' דנזק' הלוי' ליבם ולא עאורחא דדינא לא מן הדרך הישר והטוב דתי' בר קפרא לצייל יתרחק אדם מנ' וידבק בג' יתרחק מנ' מן המיאלוין ומן הפקדונו' ומן הערבות וידבק בשלשה בחליה ובהבאת שלום ובהפרת כדרי' מדקאנ' ידבק ויתלחק לאו עאורחא דדינא קאמר לא מן הדרך הישר והטוב ואפילו למתנה ראשונה ולא היתה הנזירה היא מנא מן המוצא והוא לא הא' שפלה לו יבמה בפומבדיתא ואמר לו רבי חנינא מהו למיחית ליבמה ואמר ליה בודאי לא היה הוכר עליו שהרי חפ' כהן מוטנא בחל' ללמד תורה ולישא אשה כדאי' הפס' בפ' הגט כדאי' כי היא מנוחה ונרוחקת בעיניהם ור' חנינא מן האחרוני' היה ובימי רבי יוחנן היה והוא מדרש דשומעיתא דאמר חזרו לומר מלות יבוס קודמת לחליה ואפ' ה' הכר ליה כן כ"ל : ע"כ דברי הרב : ואלו דברי תלמיד :

אמר

C 2

ק"ל אין נפרעין ממכסי יתומי' אלל בצבועה אלמנה אלטריבא ליה סד"א ממנו חניה היקלורבין על קמ"ל מזה אמרו שאפי' בתוספת כונה הדין הזה ולא אמרי' נקל בה מש' חניה בתוספת כולהו חששי בעלמא כינהו דלא עבידי חנסי לאתפוקי בה דרי' בעיקר כתובה שהיא תנאי ב"ד קונ"ל : מכל ומוקס כיון שהיא תקנה מיוחדת בכתובה פירשו בתוספות שהוא בעיקר כתובה :

שם ישם

כמ כתוב : בהל' וכל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולם בין כתובה בין תוספת :

השיב : הרב ז"ל גם זו דלא בהלכתא קא מפרש לה דהא קי"ל כרבנן דכל זמן שהיא בבית אביה אי' גוב' אלל עד כ"ה שנה : ע"כ דברי הרב : ואלו דברי תלמיד :

אמר : המהדר חני תמה על הרב ז"ל שהוא מן המזכין בדברי רבינו הי' ולא מן הממייבין והדבר ברור בזה שלא כתבו אלל לתפוס רישא דמתני' כלומר תנאי כתובה בכתובה לענין אותה משכ' משכנו כל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובת' לעולם : מדע מהרי' לענין גובה לעולם אין לו מדר תנאי כתובה ככתובה דמי' כ"מ למוכרת ולמחלת עד וכל זמן שהיא בבית אביה גובה כתובתה לעולם ולכתובת בנין דכרין וכיוצא בו בגמין והא' בעינן שמה שמו ושמה שם עירו ושם עירה ובצבועות שכנגדו חסוד על המצבועה מפנין ליה אחידך אינן לא בזמכירין המסנה ופשוט הוא :

דף פח ע"ב

כתוב : בהל' והלכתא בר' הובל דאמרי' לקמן היכי דאמי מורדת אחר אמיימר בעינא ליה ומעבדנא ליה שמעינן מיכה ומתשמישי' הוא דהויא מורדת מורדת ברב הובל :

השיב : הרב ז"ל חני בצבועות אי' רואה הקיטע מכאן לדחות דברי רבי יוסי בר חנינא דהא אמרין בגמרא מתשמישי' כ"ע לא פליגי דהויא מורדת כי פליגי ממלאכה וכיון דמתשמישי' הויא מורדת לדברי הכל מצבי ליה למידע היכי דמיא מורדת דמתני' לפוחתין לה מעט מעט כגון דאמר' בעינא ליה ומעבדנא ליה אלל אמרה מאים עלי לא כייפינן לה לאיעכוזי גביה ולמפתח לה פירתא חלא דמפיק לה לאת' בלא כתובה מיהו מעוס קנסא דלמא עיניה נתנה בחרר משהי' ליה לגיטא תריסר ירחי מתא וסך תריסר ירחי מתא לית לה מזונות מצעל ואי מתה ירית לה וקצר לה ומכל מקום למלאכה כמי הויא מורדת וכי אמרה בעינא ליה ומעבדנא ליה ממלאכה פחת' לה וכי אמרה מאים עלי ולא עבידנא ליה לא עבידתא ולא תשמישי' לא כייפינן לה ומפיקין לה לאת' כדפרישנא אלל אי איכא ראי' מיהא דל' ר' חייא בר יוסף לשמואל איתא דל' כדה בת תשמישי' היא ושני לי' אינו דומה מי שיש וכו' ואי איתא דממלאכה קאמר מאי קשיא להו בדה והא בת מלאכה הויא ואפטר דממלאכה קאמר אמא תרווייהו ס"ל דממלאכה לא הויא מורדת מיהו היכי תיסקו אדעתין דאתתא בעינא מזוני מגבדא ולא עבדא ליה שום עבידת' דלא תהוי מורדת ובהדיא אמרין במורדת מלהניק את בנה שהוא כופ' ומסתקו ואם לאו דפוחתין לה מכתובת' במה הוא כופה אלל ודאי או פוחתין לה או תנא מיד בלא כתובה וכ"מ היבא דלא נדרה ואל' כופין אותה בדברים הא' אמרין בדברים לא יוסר עצד וא"ת בצומי אשה ודאי לאו אורח ארע' והפטר דכי ח"ר הובל ממלאכה לא הויא מורדת דוקא ממשעה ידיה בל' קאמר והוא מה שפירשנו לו במדר ור' הובל לטעמיה דאמר יכולה אשה לומר לצעלה איני כזונית ואיני עושה ור' בר חנינא ס"ל בר' דאמר יכול הוא לכופה למעשה ידיה ונ"ה חפ' אמרה איני כזונית ואיני עושה מורדת היא אלל משאר מלאכות שהיא חייבת לו דלא תליין בזמנוי הויא מורדת לכ"ע ור' הובל גופי' נמי דאמר ממשעה ידיה לא הויא מורדת אפטר לומר דוקא היבא דאמר' איני כיוצא' ואיני עושה אלל היבא דמקלה לה מזוני מיכיה ולא עבדא אלל הויא מורדת ואי בעי איךו נמי למימר לה לאי מעט' ידך למזונותיך וקא ספקי לה למזונותא מנ' למימר לה ואי לא בעי למימר לה ולא בעי לזונה והיא נמי בעינא לאיתזוני מיכיה ולא בעינא למעבד ליה עבידתא מורדת הויא כן כ"ל : והשכל מורה על זה לפי שאין הדעת מקבלת מיהא בעלה זונה ומפרנס' ויהא הוא טווח ואופה ומצטל ומכבס לעצמו ומה יעשה בהניק את בניו אם לא תשיג ידו לשכר מניקתה : ואי מש' בעינא בר' יוסף לשמואל לאו ראי' היא דאפטר דמשמע להו דדה דומי' כחולה דהויא מורדת ומתשמישי' ולא ממלאכה דהא לאו בת מלאכה היא וחד גובא קתי' להו ונ"ה חפ' ליה היכי משכחת לה כדה מורדת דתהוי דומי' דחולה ותו לא מיד : ע"כ דברי הרב : ואלו דברי תלמיד :

אמר : המהדר חס לי למרן ז"ל לפרושי הכי דל' כ' היה לו לומר לר"י בר חנינא ממשעה ידיה דסתם מלאכה כל אלו המלאכות שהאשה עושה לצעלה במשעם ור' הובל דנקיט אתשמישי' דהוא בטול עק' כשואין ונערו של איש בגופו ודאי לאפוקי כל דין שבממון איתא ולהכי קאמר' בגמ' רב הובל אומר מתשמישי' הן ממלאכה לא רב הובל לטעמיה דאמר יכולה אשה לומר לצעלה איני כיוצנית ואיני עושה ועוד מדל' ר' חייא בר' יוסף לשמואל מה בין מורד למורדת ואמר לו לא ולמד משוק של זכות דבר אחר זו ילדה מבפנים פירשו שני פירושים במדר תשמישי' ולא פירש במדר של מלאכה כלום וכן המושל לא שאל ולא הקשה המדר של מלאכה אליה אינו בדין ממנה זו כלל ועוד מקוויין דשומע' דאומר אינו זן ואינו מפרנס דח' יוליא ויתן כתובה ושמואל אומר עד שכופין אותו להניח יכופוהו לזון בלומר שיהיו יורדין לככסיו וזכין אות' ש"מ שאין דין מורד ומורדת דבר שבממון : שפ"י בחיי נפש מלה אין לה אלל מנצית ב"ד כ"מ במלאכות קטנות מלה ומפ' רב לא קאמר אלל ממנו דאין אלל דר עס נחש ככפית' מל' מלה להתענות עד שבתות לב"ד תדיר ויהיו חיייה תלויין לה מנגד הא במלאכ' מלה אין זה מדר מתנא בו בלא כתובה ואין הדבר לריק הכרע דכל דלא אתמר הלכה במתנא לא קנסינן לאתתא בדילה להפסיקה כתובתה אלל משלמת במה שהיא חייבת דין ולא בקנס כמו שפירשתי ובה יאל' הדין לאתמו : ויש לנו עוד לדקל' על דברי הרב ז"ל בענין ומשהינן ליה תריסר ירחי מתא אגיתא וכבר נכתב הדבר בענין מורדת :

ספר הזכות

זה לתצטו דרין להחזירם ולפרוע לו קכסו דמנ' סלין זה מודה בקכס אלא זרז
וכסכר הוא • גדולה מזו אמרו סאני התם דמחמת ביטותא לעד' היא דקא
מודה אלמא לא פטרתו תורה אלא במחייב עלמנו ומודה בקכס שלא לנורח אבל
זה להנא' עלמנו הודה ולא להתחיי' דרין ובפ' סור סנגח ארבעה אמרינן ולימא
ליה אי תס הוה מודיכא ומפטרכא וספי' למ"ד פלגו כזקא ממוכא לימא ליה אי
תס הוה מעריקנא ליה לאגמא ונופרקי וכגון דקדס בע"ד ותפס וזו היא כסחאחו
על ר"ה ז"ל אלא שיש סגורסין כגון סקדמו בי דינא ותפסוה וע"מ הרי הדין פשוט
ומזלי ספק כלל :

סליק פרקא במ"ד

פרק אף על פי

דף פנ ע"א

כו כתוב בזה לכות תנאי כתובה ככתובה דאמי נפק' מיכ' למוכרת ולמוחלת ולסוגמת ולתובעת וכו' תובעת ל"ס תובעת כתובה ול"ס תובעת תוספת אין לה מזונות :

ד'שיב. הרב ז"ל שגגה היא זו דהא קי"ל כדבצנן דאמרי מקלס כסף ככל כסף ואפי' מוכר' קלס כתובת' יש לה מוזוני' וכ"ש תיבצ' מקלס ומכ"ל דמוכרת עדיפא טפי מתובעת כדאמרי' פר' כערה שנתפתא' א"ר יהוד' אמ' שמואל התובעת כתובתה צ"ד אבד' מוזונותי' ואקסינן עליה מיהא דתיבא מכרה כתובתה ומשכרה כתובתה אין לה מוזונות הכי אין תובעת לא ומשכינן הכי צין צב"ד צין סלח צב"ד תיבצת הכא צב"ד אין סלח צב"ד לא לאנת מוכרת עדיפא מתובעת וכיין דתוספת כתובה בכתובה דאמי ודאי יש לה מוזונות דמקלס מוזונות היס דתצעה ג' ופי' הרב ז"ל תיבצת אע"פ שתצעה מנה מאתי' לא אבדה מוזונותיה הוילי ולא תצעה תוספ' דמקלס כתובה דמיא ואלו הוי תוספ' חוב אר' מתנה ה"ל כמלתא הקריתי ואבדו מוזונותיה בתציעת מנה מאתי' מהם עיקר הכתובה - ע"כ דצרי הרב ז"ל :
ואלו דצרי תלמיד :

אמר ההנהצר אל זה הפ' יותר מנתבט למעין בו שאין זה בכתובה לתובעת
אלא למוזכות וכך היה לו לומר למוזכות כלומר שניזונת משום תוספת בין
מנפרעה מן העיקר בין שתבעתו ב"ד בין שמכתו לאחר ודברי רבינו סתומין יש
לפרש בהן כשם שהתובעת כתוב' ב"ד אין לה מוזכות כך התיבעת תוספת לומר
שזה הדין כוהג בו נפקא מינה לר' שמעון דהפסידה מוזכות בכל תובעת תוספת
ולרבנן כשתובעת תוספת עם העיקר * וכן בניזונת בתבעתה דכשם שכונת משו'
כתוב' ותיבעת אותה ב"ד אין לה מוזכות כך הניזונת משום תוספת כגון שמכרה
עיקר מו' מנפרעה מוננו ותבעה תוספת אין לה מוזכות שלא תאמר כתביעת עיקר
הפסידה מפני שהוא תכאי ב"ד ותביעתה בגבייה שלה אלב בתוספת לא תפסיד
עד שתגבה קמ"ל ולא חשו לפרש בכאן אלף שדין תביעה כוהג בתוספת כ"מ לומר
כדאית ליה ולומר כדאית ליה כך כ"ל * ודעת אחרים שהתובעת ב"ד אין לומרין
זה ונקלת כסף בכל כסף שאין דין תביע' לחלואין ולא מבעיף כשרלו יתומים ליתן
לה כתובה והיא אינה רונה באכס' גליל שיכולין לומר לה שתוקי ממנו או חלי
כתובתה ונא' אלף אפי' לא רלו היתומים ליתן כלום כיון שהיא מוקק' ב"ד לירד
לכס' ולהכריז ולמכור אין לה מוזכות כל עצות ובזיון אלמנות שיש לה בתביעת
הכל יש לה בתביעת מקלת הילכך לא קרינא ביה מיגר אלמנותיך ורבינו שלמה
גם הוא בלשון רבינו בעל ההלכות כתב :

שם ע"ב

כח כרוב זהו' לשבועה כסם טאינה נפרעת כחוצתה לא בשבועה כך אינה נפרעת חוסמת חלא בשבועה:

ה'שיב הרב ז"ל גס זו סגן' היא ללא יהא התוספת' אלא חוב או מתכ' מייבז' מיתמי
 בלא שבויה בין לכתובה בין לתוספת ולא אמרינן מהתוספת חוב הוא
 וחוב אינו נגבה מן היתומי' אלא בשבוע' ואע"פ שידח לו קרקע בחובו דאמר' דלמא
 פרעיה מה שאין כן בכתובה דאמר' מוטלטלי' ואיתיהבו צעיניהו שקלא להו בלא
 שבועה וטעמא דנולתא נמוס דבעל חוב בזוי מסלק ליה ואפילו מאפיתקי גמור -
 ואלו בכתובה אפי' בשום מהבכים לה מפלו אם אמר' כלי ארי נוטלת הדין עמה
 הילכ' כמאן דגבו דיתמי בין לכתובה בין לתוספת ושקלא להו בלא שבועה - ע"כ
 דברי הרב : ואלו דברי תלמיד :

אמר המהצבר גם זה הפ' ונתרחק מעיקר לשון הגמרא שאם לדין אחר סתפסרת
 בו מן השבועה היה לו להזכיר הדין בסמוך ולומר למיחד לה פהרי פסור
 שבועה זו אינו תלוי אלא ביחוד הזה ולשון שבועה סתם אינו אלא צעין שבועה
 עומ' ולפי דעתי יתכן לפרש בו שאם פטרה מן השבועה ליטול כתוב' אף התוספ'
 בכלל ופי' נכון הוא ויס' לי לדקדק אח' טעמו של הרב ז"ל שלא אמרו כלי חני כוטלת
 הדין עמה לא נוסס טבח בית אביה כמו שגמורם במקומו בפ' למנה לכ"ג ה"לך
 אין הדין נוהג לא בכלי' שהביאה לו לאן ברזל ואפשר שכן הדין אפי' בשום סככת
 לה כנגד מה שהביאה והכניסו לה במקום כדוויא' וקבל אותו המוס על כסיו
 בלאן ברזל טירה ורשותה בשום הזה בזכותה בשל אביה שהם גמי טבח שלהם
 וזה בספק וטלא כדעת רבים אבל במטלטלי' שלו המיוחד' למנה מאת' ולחוספת
 במאמת הדין עמו ליתן דמים לא שדינו של הר' ז"ל לענין בעל חוב דין אמת הוא שלא
 לאמרו ביהודי מטלטלין צעיביהו וארעא בארבע מתכאה אלא בכתובה לפי שאינו
 עשוי להתפס' לררי אחרי הסמך הזה אבל בב"ח חוששין לפירעון ולענין החטוב'
 שהסיב הרב ז"ל מאפי' בשאר חובות כמי דעלמא כמי נסבפת קוש' גדולה היא
 בודאי על דברי רבינו ורבי המפרש' וה"ר יוסף הלוי בן מייגס תלמידו של הרב ז"ל
 השיב בפירוט דתוספת אינטיביא ליה כדאמר' בפרק הטולח אין למנה כפרעת
 ממכסי יתומים אלא בשבועה והוינן בה מאי איריא אלמנה אפילו כ"ע כמי דהא

ק"ל

מלא דצר הכתוב זו ראייה גדולה וחזקה היא דהא מילתא ונימרא היא ושמעתא
באמי נפשה אחמר ומכללל הוא דדקו ויניה • אבל מה שאמר מצעיא קמייחא
דהא כרצון אני תמה עליו פה קדש: איך יחמר דצר זה דכל מלתא דללו מסקנא
לה גמרינן מינה לפיכך הלכה דהא ודאי בגמרא לא מלו ללחשטוי עליה דרצא אי
צעי הדח מילתא הליבא דרצון לא מצעטי ומלכסה אחרים' וכמסקנא אחיא כדברי
הכל מ' מ' אב"פ מה מקום ספק הוא דעת נוטה לפסוק כרצון דבכ"מ שאין בו
הכרע הפירוש מין חוששין לדברי היחיד מוז תורה שלמה היא אחרי רבים להטות
וכ"ס שביטות התמוראין מכריעין יותר מתמתי המעניות דצתראי כינה ועוד
דצתראי הי דרצון עדיף מדר' מחיר מהם דורשין מקורת ומקיימין מקרא ור"מ לא
יכפה ל' בעצמ דבכ התורה כולה חסר ובמולא סס רע מלא וסוגיין בכוליה
המורה למדרש כי התי גזוולא ומסתבר ל' דר' מורצון צתראי פליגי פליגי באונס
ומפסה ופליגי בציורא סס רע ולא תליין פלוגתא דהדי דלפי' לרצון דאמרי בער
אמר הפי קטנה במשמע איבא למי' דגבי מוליא סס רע כיון דכתב ביה רחמי'
בערה מלא למי' בל דין סקילה מקטל' מאורסה הוא דאחא ובי היכי דפטור
מקנס כר"ל פטור נמי מקסי לה וכך אמרו בירוש' פלוגתא דבא על הקטנה
מהורסה מ' דרצון בער חסר כתב צתרה מה מקי' ר"מ בער ר' אבהו בשם
ר' ל' בער ח' שלמה כתב' בפרסה למדה על כל הפרס' בולה שהיא גדולה הילכך
הפ"ג דסוגיין הציבא דר"מ צבא על קטנה ומאורסה באונס ומפסה כרצון קי' ל'
דהתם לא כתב בכלה פרשיות לא בער ואפי' קטנה במשמע • ולראשונים מלאמי
מהם פוסקים כר' מ' ומהם כרצון ולא עלתה בידם ממנה אלא מחלוקת • ולביני
מ' שרצ' ז' דליני קנסות יש לה התלמוד דבריו מה שאמר דלומ' דמאי דמסתמי'
ליה עד דמפייס לצעל דיני' לראיית צ' ד' ואם יש לקנס קצבה מן התורה עד דיהיב
ליה באותה קצבה אנו תמיהין בזה שהרי אמרו בגמ' משונה הוא ולא מגבי' בצבל
ואי אמר הקצבה זמנא לא' מקצבינן ליה ואי לא אזיל מומתין ליה הלומ' לא
המתי' ליה אלא דמקצב ליה זמנא לקמי' מומחין דח' ור"כ מסתברא ס' את
מסתמין אותו לשלם כפי צ' של כאן או כפי קצבה של תורה הרי דנת ד' ק' שלמין
בצבל שאין לך כפייה וצעי' גדולה מוז ונקטיה דבוכסיה דלעצקיה לגלימיה הוא
אבל מנהג שתי ישיבות שאמרו לשמות לא לשלם קצבה של תורה ותשל' הקנס ע"פ
צ' אלא חומרין לו פייס לפלוגי חברך שהעצרת עליו את הדרך כמה שתוכל
לפייסו וחס' הלא מקרב מלהתפייס לו רואין צ' ד' חס עולה לו דמי פייס כשעור
התשלומין חומרין לו כי לך כדך ומתירין לו ללחור ואליהן דברי דביני וז' ל' צ'
החובל והטעם לכיון דלא הטילו עליו סומא ידועה וודין קלוב אינן כדנין ד' ק'
שפלה איתן תורה מהם כך ראינו לראשונים מפורש בתשובות שכתב הנגיד ז' ל'
השיבה לרב נחם באונס משום שלא יהא חוטא נשכר ושלא יהו ישרא פרוצין בנזקין
שכיון שהיו דנין שאין גובין קנסות בצבל מולחין ידי זה בזה כהגו חכמים אחרוני'
לכדותו עד שמפייסו בממון או שירצה עליו רעים ויפייסו ברעים ומעשה באחד
שהפיל פנו של חיברו וכדוהו מר גדוק גאון זק"ל ואמר לו דצר קלוב איני חותך עליך
לך ויפייסו דברים או בממון ועבשיו כל ד' ק' בטלו ומנהג כמו שהנהיג אותנו מר
לדיק זק"ל אנו נוהגין • ועוד תשובה לרב מר שלום מנדין אותו עד שמפייסו בלא
סיס צ' ד' וכך מנהג בשתי ישיבות ולרב כסרובאי אף ע"פ שאין פוסקין דין עליו
לפל' דמי פנו או דמי עינו ודלי מנדין אותו עד שמפייס אותו בין במועט בין ברב
ורבי שריא ז' ל' אמר לא מלאכו בתלמוד לכדותו אלא עד דמסקל הזיקו מדר' יונתן
וכמוהו מכאן הכונים האחרונים וראשי ישיבות בזמן שראו הפסד גדול כאשר אין
ד' ק' נגדין ועשו חקקה לנדון החובל עד שמפייס את הנחצל בקרוב כי אין להם
דרך לדקדק ולא שאומרין זה כי כן קצבנו לתת כך וכך ולא לזה כי כן קצבנו עליך
ליביל כך וכך כי זה ד' ק' אלא משערין בלכס שעור קרוב וסין מגלין אותו ומנדין את
החובל עד שיפייס את הנחצל ומחרישין ממנו ורואין עד כמה מנגיע לו לתת אם
קמצ כאשר יש בלכס והנחצל אינו מוקבל חומרין לו אין לכו בה לכדותו יותר מכלן
ומתירין לו ואם חרף ממה שצלב' מנדין ומחרישין עד שיקרב לאותו פעור או דברי
הראשונים ז' ל' ומדבריהם אתה מכיר מהם מנגלים ענמה ממה שכתבנו שלא יהו
כדנין ד' ק' לא כמנדין ולא כיוודין לנכסים • ועוד הוסיף רב שריא בתשובה שלו
שמודיעין להם שאין דנין את הדין שכבר פסלה תורה אותן בכך • ומה שאמר
עוד הרב ז' ל' שהם הודה ובלו עדים קי"ל כמ' ד' מודה בקנס ואח"כ בלו עדים
פטור ואי תפס ונפק' מיניה וביבא דתפס נוקמי הודאה ואח"כ הודה נמי מפקי'
מיניה ממצפה דר' ג' אין דינו אלא מודה בקנס שיש בו נזמון דלא קי"ל מוד' בקנס
ואח"כ בלו עדי' פטור לא באומר נכתי ובלו עדים פגנב שהרי חייב עצמו בקרן
כדאי במרובה וכן פסקה רבינו בהל' • ועיקר דינו של הרב ז' ל' בהודא' זו לפי
דעתי ח"ו דהאידנא לא הטכחת נה במודה בקנס מוסד דהודאה צ' ד' בעינן
כדאמרי' התם שאני ר' ג' דמלא צ' ד' אורי והא ר' יהושע אב"ד הוה חזן לב' ד'
הוה קאיוכין דלחן הדיוטות אכן ליבא השתא הודאה צ' ד' למפטור מיניה חיובא
דקנס דה"ל כמורה בפני צ' או בפני ג' חזן לב' דכל הודאה שאין די' לחייבו
עליה אינה פוטרתו כפצחו עדי' לבסוף וכדאמרי' אין מועד בצבל נגשום דבעינן
הפדה צ' ד' וליבא הילכך אי תפס לא מפקי' מיניה בין דתפס נוקמי הודאה בין
דתפס לאחר הודאה ואפי' פכת צ' ד' ז' ל' בהל' שנתת דמורה בקנס ואח"כ
בלו עדים כהו שהוכרתי כך נהג בכל ענין הקנסין לכתו' בהן ולקצר כאלו היו
מומחין צא' בימיו במ"ס ואי אמר אומנוה לדיבא לא' מונגינן ל' ואי לא אזיל
מומחתי ליה • ופינין ספקו של הרב ז' ל' בתופס קנס שלא בעדי' והודה הלה
בבקי' כבר יאה דינו מכלל דברינו להתייב בזמן הזה מפני שאין ההודאה כלום
אפי' במודה צ' ד' מומחין אני אומר שלא פטרה התורה בקנס אלא שלא חייב
איתו מתחלה ע"פ עצמו דכתי' אשר ירשיעון אלהים פרט למרשיע את עצמו אבל
הוא לא ע"פ עצמו מתחייב אלא לזה אנו המאמינים שאמר נתייב לי קנס ותפסתי
מסלו לתשלים קנס שלי הילכך ירשיעון אלהים קרינן ביה ולא קרינן ב' מרשיע
אין עצמו בכל דמה היסי' אי גרע בהודא' שלו וכ"ס כשתפס מוטלו מוטלנין וצא

תנאו קיים ומיהו צדק ומואל לא אכרע רבא כלום וצדק לימא אחרת אמר לך
רב וגמרא דהכי ק"ל דרב כר"מ ומואל כר' יהודה ובמפרש דלי בסתה פליגי
ברייטא דהתם הו"א תיובתיה דמואל ואי במפרש ל"ק נידר לרב דהא חיה דאמר
בר"מ וצדקאי כיון דצדקא מהדרי עליה דרב בשמעתין טפי טובא ולא נולד לחוקמה
בהלכתא ומפקי לה מיני' לא מוקינן לה אכן אוקמתא חדתי דצדקא פקיעי בפלוגתא
דרב ומואל אי בסתה אי במפרש טפי מינן וכולה נילת דצדקאי דילה כפוגמת
בדוכתה לא מקיימא צדקאי דבתר הדלחה ותו לא נידר:

דף קו ע"א

לר כתוב בהל' ומסתברא לן דהאי דאזכרה רב כחנן לאיתויי סהדי דמחייבי
תפשה לה דנולוגמ' דשטרי בלחוד הוא דדייקין הכי ולא גמרי' מיני'
למדי אחריתא משום דנולוגמא דשטרי לא יכלה למימר לקוחין הן צדידי דלי אמרה
לקוחים הם צדידי אמרי' לה אחוי שטרך:

דשיב הרב ז"ל ים מי שטוען עליו ואמר הלא אף כאן י"ל מנו מנו דיכלה למימ'
לא היו דברים מעולם א"כ החזרתים לך א"כ אגב קרקע הקנה אותם לי
דכי האי גוונא לא בעי' כתיבה ואך לת מקירה ומשכנה בקרקע קנה שטר בכ"מ
סה"א כדאי' בצבא בתרא פ' המוכר את הספינה בענין ג' שטרות הם ואמר' אגב
סאי' דלא בעינן כתיבה ועוד יש שטוען עליו ויאמר בלא וגו' תהוי כאמנת לומר
ממושכנות הן צדידי ומאי אולמא דלקוחות טפי ממושכנא' והלא היינו מקה היינו
משכון וכיון דתפיס כאמון צין במקח צין במשכון כל א' הטענות ראיתי שטוענין על
הרב ואת כולן ישא רוח כי הטענ' הזאת שאמר דיכלה למימר לא היו דברים מעולם
א"כ החזרתים לך אינה טענה לפי שאם אמרה החזרתים לך לא היו דברים מעולם
מה הועילו לה השטרות בכבישת' תחת ידה לגב' בהם אינה יכול' והיאך
מאמינים אותה בטענה יותר ממנה שלא יועיל לה טענות מנו וכל זה צדידינו
בטענת מנו כל מה שיכול להועיל לה טענת מנו יועיל לה טענת' ואם זה לא יועיל
גם זה לא יועיל כגון שהוא מעשה דהוא שטרל דפקק מתותי' ידא דסתא ואמר'
ירענא בההוא שטר' דפריעא הוא וא"ר כחנן מהימנ' מנו דלי בעי' קלת' והכא דאי
הטענה והמנו שוי' כי זה לא יועיל לעצמה וזה לא יועיל אלא שזה הפסד למלוה
וזה הפסד למלו' ואם יאמר הטוען שאם אמרה לא היו דברים מעולם גם היא יועיל
לעצמה שאם תלך ללווי' ותעשה עמהם קבוצי' יתכן לה חגי הבלחה או שמת יתגר
בעבור שתחזיר להם השטר' וכיון שכן תהא כאמנת לומר ממושכנות הן צדידי עד
כדי אותם דמים הא כמי לאו טענ' היא דמי ימר דשנעי' לה לוי' וכפרי' במלוה
ודילמא אכשי' כשרי' כיכחו ולא מקבלי מינה למכפר הממונא דחבריייהו וכיון שאין
צידה לעשות לאו מנו הוא' ומאי דטעני כמי ואמר' לימ' מנו דהות יכל' למימר הגב'
קרקע נתנם לי דלא נריב' כתיבה הא כמי לאו טענה היא משום דבעי' לחייבי
ראיה בהקנאת קרקע שהקנה את השטרות עמו ואלו בעי' למקחא דהוא שפ"ז
של קרקע שהקנה לה ניל' לא בעי' לחייבי ראיה או לחייבי שטרות או לחייבי ראיה
והא נילתא מוכחא נפ' גס פטוש בעינן שכי' יוסף צן שמעון דאמ' התם הכי אישא
ומכא תימרא ממתני' ולא אחר יכול להולי' עליהם ש"ח הא הם על אחרים מווליאין
וכו' וא"א הא דתניא בשם שאין מווליאין ש"ח זה על זה כך אין מווליאין על אחרי' במאי
פליגי תנא דיון סבר אותיות נקנות במסיר' ותנא דרא' סבר א"כ בנסיקה הא
הן על אחרי' מווליאין זה על זה כך אין מווליאין על אחרים וממרינן באותיות נקנות
בסירה פליגי דמ"ד שאף הן על אחרים אין מווליאין קסבר אין אותיות נקנות
בנסיקה ואם איתא דיכלה למימר אגב ארעא אקבי' לי ולא צריך לאיתויי שום ראיה
אחריתא אנואי' אין מווליאין על אחרי' א"א ש"מ דלריך לאיתויי ראיה או לחייבי שטר'
בהדי' ודקא טעני עליה כמי נואי' ש"כ' משכון מנחה ומאי אולמ' דהאי מהאי ובגל'
מנו תהא נאכח לומר ממושכנא' הן צדידי האי כמי לאו טענ' היא כלל דלא דמי משכון
למקח דכיון דקא מורי' ליה בגופה דידיה הוא בחזקתיה מוקמינן ליה כדקא מורי'
ליה וכי אמר משכון הוא צדידי צריך לאיתויי ראיה ואי איכא מנו מהימנינן ליה ואי
לא לא דהא אפילו בצדקא דיתמי' דתפסי תורה מיניה א"ל לא הואיל ויכול לומר
לקוח הוא צדידי הא לאו הכי לא הוה מהימנ' במשכון' ועוד יש טענה ולהשיב על
זו הטענה דכי אמרה ממושכנא' הן צדידי נחיי' אנואי' מהימנ' מי איכ' למימר הכא
יכול לטעון עד כדי דמיהן ואמאי חיינן ליה לדעיהן והא לא יכלה למנא' בהיא
נידרי וכי אית ליה סהדי דמחיי' תפסה להו לאו למנא' בהו נידרי אלא כמי שזכרית
את חזירו ומתעלם עמו לפרעו כאדם שאומר לחזירו אכרית אותך עד שתרעני'
אבל לניקיניהו כעין משכון כלל לא קני' להו דלא דמי למשכון הכא בדהו כל
הטענות האלה נעל דברי הרב אלא ששאלה לנו טענה אחרת שהרי יכולה לומר
מנתנת שביב מרע נתנם לי ואינה לריב' עוד נשום דבר אחר והשטרות נקנות לגופן
לגבות מן הלוי' הילכך כי אמרה ממושכנות הם צדידי אנואי' לא מהימנא' וא"ת
לריכה היתה להביא ראיה ע"ז אינה נריב' דהא ק"ל כרצא וכיון דהכי הוא אמאי
לא הימנה רב כחנן במשכון דמחיי' תפשה בהו אלא ודאי האי מעשה דנולוגמא
בדאיכא עידי פקדון הוה דלא יכלה למיער מתנה הם צדידי כיון דאיכא סהדי
דבתורת פקדון באו ליד' תול לא יכלה למימ' מכרם לי או נתנם לי במתנה והכי ודאי
לא הימנה רב כחנן אלא בסהדי דתפשיניהו מחיי' ובדאיכא שטר חוב צידה על
על יתמי הוה מעשה דלא מייחסר' בה מהימנותא לענין החוב אלא דלא הוה להו
ככסי ליתמי וניייהו אלא מהאי מלוגמא בלחוד וקא תפש' להו בתורת משכון
כדפריש הרב ז"ל ע"כ דברי הרב ואלו דברי תלמיד:

אמר המחבר עוד לר' יוסף הלוי תלמידו טענה על רבינו הגדול ז"ל שהוא אומר
דיכול אדם לומר שטר כתבת לי ואבד הימני מלתן והן מווליאין ש"ח על
אחרי' ופירשו עלה בגמ' דאותיות נקנו' בנסיקה וא"ל להביא ראיה כדכדא וק"ל
דסתם מתני' ה"ל' היא הילכך לדידן דק"ל אין אותיות נקנות בנסיקה על כרחיך
טעמא דמווליאין משום דטעני מסר וכתב לי ואבד מנני שטרי' וא"ל להביא ראיה
גם בטענות שדחה ה"ר אברהם ז"ל יש טענ' שעדין הוא נהרסת כנגד הדין דאי

פרק הזכות

דף קה ע"א

לב כתוב בהלכות אציעא להו קנו מידו של בעל ועודה ארוסה מהו:
דשיב הרב ז"ל כ"ל דהאי ועודה ארוסה שבוט הוא סהרי בעודה ארוסה אפי'
בדבור בעלמא הוא מסתלק אלא הכי אציעא להו קנו מידו משכנתא מהו ואסיק'
דמגופא של קרקע קנו מידו וכן כמי מי שאוכל מזה פיס עליו ערער ואמר למערער
דין ודברי' אין לי עינך בשדה זו וקנו מידו מגופה של קרקע קנו מידו אע"פ שהוא
עומד בו ודומה לכשוא' והלכ' רווחת היא בכל התלמוד שאפי' עומד בגוף הקרקע
דמגופה של קרקע קנו מידו כדאי' בחזקת הבת' בענין שותפים מעידין זה את
זה דמוקמינן לה כשכתב שותף לחזירו דין ודברים אין לי עינך בשדה זו וכשקנו
מידו ושותף ודאי עומד בגופה של קרקע וכשקנו מידו מסתלק לגמרי: ע"כ דברי
הרב' ואלו דברי תלמיד:

אמר המחבר אל יאמר הרב בן שאינו שבוט אצל הוא פי' מפירשו ראשונים וכ"כ
רבי' הגדול בספר המקח וה"ק קנו מידו ועוד' ארוסה מהו לענין פירות מי אמרי'
בנכסין ולא בפירותיהן או דלמא אינא מילתא דקנין ואינו אוכל פירות כלל ר' יוסף
אמר מדין ודברים קנו מידו כל' לא הוסיף בקניינו כלום כל שהוא בכלל אמירה
דין ודברים יפנו בכלל קנין דהיינו מכרה ונתנה קיים כל שאינו בכלל אמירה
כגון פירות אינו בכלל קנין' ר' נחמן אמר מגופה של קרקע קנו מידו דכיון דלא
צריך וקנו נמנו לטפויי מילתא' (חסר כאן)

לג' בכיונא בו תנאי בטל הוא משו' דלא גמר ומחיל וה"ל כשאר כל המוכרין סתם
דהוכא' מלהם מחילה היא אלא שהיא מחילה בטעות ולא שמה מחילה כדאי' בפ'
אזיזהו נסך והכא בירושה זו הכל מודים בגמ' שאין תנאו בטל אלא משום שהוא
מתנה על מ"ש בתורה או מתנה על סופרים שעשו חזוק לדבריהם כאל תורה הא
בתנאין דרשות תנאו קיים הגע ענין שמתלה היא אכלו קבורתה או פדיונה או
על תנאיה מוזכות ובתנאיה כאלמנות מי אמרי' לא ידעא דמתרמי ולא הו"א מחיל'
אל ודאי הא ידענא מנה מחלה ובעה מחלה וגמרה ועבדא' והטעם האחר שאמר
מפני שצדקא הוא זוכה בהן כדלדד' הירוש' אע"פ שאמר' כן תימ' על הרב שהי' עוקר
הרים וטוחן היקף לא ראה וכו' דצבנ' דילן איתוקמא מתני' בכותב לה ועודה
ארוסה וכדכד' כהנא דאמ' כח' הבאה לו לאדם ממקו' אחר כלומר שלא ממשפחתו
ולא מאשתו כשוא' שהוא ראוי לה מכבר אלא כגון ארוסה שהיא פתורה להיות
ראויה לו מנשאת כשואין אדם מתנה עליה שלא יירפס ואפי' באמירה וכ"כ בכתובה
וקנין תדע דהא לתנאי דמתני' בנכסי' שכתב לה קודם שכתב ארוסה ומשנת ארוסה
אם מכרה ונתנה קיי' הוא למה כתב לה בעודה ארוסה דין ודברי' אין לי בנכסיך
שאם מכרה ונתנה בנכסים שכתב לה משכנתא היא מכרה קיי' הרי שהיא נתנה
על דברי' שלא באו לעולם ואין לו ולא לה בהם עכשיו שום זכות בעולם ותנאו קיים
שאין זו מחילה לא תנאי אבל באמתו כשואה אפילו ת"ק דמתני' מודה שתנאו בטל
בירושה ואפי' קנו מידו נפשי' שהוא כאמ' לאציו לא אירשך לפי שכבר הוא רחוי
לירש ואינו יכול להתנות אלא למחול וליתן ואין אדם כותב דבר שלא בא לעול' ואפי' פ'
שעשהו כלוקח עמו שאין ממכרו בהייה כלום אלמנא כיורש שווייה רבין לענין
ורב דבירושה בכותב לה משכנתא מוקי' לה למתני' והתימא היאך הרב קומך על
טעם הירוש' בזה שהוא רואה דרב דהתם פליגא אדרב' דהכא ועוד שלא סמכו
גדולי הגאונים ז"ל על פסקי הלכותיו של ירוש' מעולם והצדי' והרגיל בו יונא זה
תמיד' ועוד דהא א"ר כהנא אדם מתנה עליה שלא יירפס' מיימרא היא ואליבא
דת"ק אחרת אלמנא הלכתא כוופיה ואין זו לריכה לפנים דכיון דטעמיה דרב
דבגמ' דילן אירחי ליה מדקיימא לן תנאי ממון קיים הוה רשכ' יחיד במקום
רבים ואין הלכה כרשכ' אפי' במשנתנו במקום רבים' אבל מה שראיתי מדברי
החולקי' על רבינו ז"ל בפסק הזה אין להם על מה שיסמכו אבל דברי' כול' פורחין
באורי' הסברות והן ענינן משתבשות בגמ' אלא שכולד' בו ספק אולי' בזה שאמרנו
בשמעתין וסבר רב תנאו קיים והא איתמר האומר לחזירו ע"מ שאין לך עלי הוכא'
רב אמר יש לו עליו הוכא' ומאי קושיא הא אמרי' בפ' הזהב אמר לך רב אלא דאמרי'
אפילו לר' יהודה התם ידעא ומחלה הכא מי ידע דליחול אלמנא במתנה על מ"ס
בתורה רב תנאו קיים ס"ל והתם משום דלא ידע דליחול הוא ולא משום דמתנה
על דבר מלוה צין של תורה צין של דבריה' כדפרישית הא במקום דידע ומחיל
משום מתנה על מ"ס בתור' תנאו קיים' ושמא זה הקושיא הנריכחו לרב ז"ל להיות
סובר דה"ל במתני' לא ידע ומחיל הוא אלא שלא הזכירה בדבריו מ"מ כבר ביררכו
יסה שאין זו הסברא עולה כלל' ושמא י"ל שזו הסוגיא לאציי דאמר מחזורתא רב
בר' ומואל דאמר בר' יהודה אצל לרבא רב כרבי יהודה ושמעתיה דרב דהכא
מיתוקמא לרבא כדאמרן מתיקרא הלכה כרשכ' אלא שמה יירשכ' ולא מטעמיה
דאלו לרשכ' אמתנה על מ"ס בתור' תנאו בטל ורב סבר תנאו קיים וקסבר ירושת
הבעל דרבין וחכמי' עשו חזוק לדבריה' יותר משל תורה ויאללנו מזה לפסוק הלכ'
שאם מתה יירשנה זהו מקום הספק ומקום המחלוקת כפסק הזה לכל ההולך בו
על דברי' הגמרא' והסוגיות והרי הדבר קשה ורחוק שיהו מקשים בגמרא' ומתרינן
סוגיא כולה שלא כדעת רבא ולמה לא קיימו דברי' רב כפשטן ובהלכ' לדעתו של
רבא' אצל יש לפרש ולומר דהא דאמר רבא התם ל"ק כאן בסתם כאן במפרש לאו
לאוקומי רב בר' יהודה בסתם דא"כ דמואל כמי דפליג עליה ואמר אין לו עליו
הוכא' בסתם קאמר והו"א בריית' תיובתיה דקתני בסתם יש לו הוכא' לדברי'
הכל ומשום דקשיא מתניתא קמייתא לרב משוית ליה לשמואל טועה והא שמואל
דייכא הוא וכחית לעומק' דדיכא וסקוד וסבור מלכא הוא בדיכא והכי דחו ליה
ומוקמי ליה בתיובתא אלא משום דאציי אמר מחזורתא רב בר' מ' דלרבי יהודה
לעולם אין לו הוכא' ושמואל וברייתא דאמרי' אין לו הוכא' כרבי יהודה ומ"ה
אין לו הוכא' לעולם איתא רבא למימר ברייתא ל"ק דמ"ד בר' יהודה בני מחלק צין
סתם למפרש דע"כ לא א"ר יהודה אלא היכא דידע ומחיל אבל הכא בסתם מי ידע
דליחול וברייתא במפרש היא ותניא כוותי' דרבא דבסתם מוד' רבי יהוד' ובמפרש

ספר חובות

הא לא מילתא היא אטו מי עדיפא תקנתא דבתראי ומילתי דר"מ דאמר משנלטי
משתעבדי לכתובה ואס"ה אמרי דוקא במטלטלי דליתניהו בצין ברשו' היורשים
אבל מלוה דליתא ברשות אחרים לא מפיקי לה מלוה בצל כרחיה ופרמי' לחסה
בכתובת' מדרכי נתן דלא אשכחן תנא דמחמיר תרי חומרי בכתובה וס"ס הכא
דירוש גופי' הוא הוא הל' דלא מכרחינן ליה למפרע להנהו זוזי ועוד דקי"ז מלוה
ראויה היא ואין האשה נוטלת בראוי כבמוחזק ותו לא מילי : פ"כ דברי הרב -
ואלו דברי תלמוד :

אמר המחבר מים עמוקים ענה כלב אים לפי שמינו ולא האשה בכתובה ולא
הבנות במזכותיהן ולא היבם כולן אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק -
רומז הרב לנו צפי זאת המענה שהוא דין מיוחד בכתובת אשה ומקולי כתובה
ואינו כוהג בצעל חוב אחר וכבר נמלא בן לקטת מפרשי ז"ל אבל אנו מקובלים
מפי ר"ח ז"ל מה"ה לצעל חוב שאינו נוטל בראוי ומענה שלימה היא דתנן בפ' מי
שמת כפל הכי' עליו ועל אביו ועל מורישיו והית' עליו כתובת אשה וכו"ה יורשי
האב ואומרינן הבן מת ראשון וכו' ואתמר עלה מאן יורשי האב צביה משום דאמר
במקום אב קאימנא דשמעת מינה דאין צ"ח נוטל מנכסים שנפלו לאחר מיתת ליה
ולא מצביא ביורשין דאחור בגון אחור ואח"כ צביה אלא אפילו צביה ויורשים דאחור
מינה לא מקיל צ"ח מינייהו ואע"ג דפרעא דאביוהו הוא דהכי מקנה והיינו
ודאי משום דראוי הוא ואע"ג דכתב דאקנה דהכי אוקמוה בגמ' התם וכו' מת הבן
ראשון לא גבו מהרי לא קנה מעולם וכן מלינו מפר' בתוספתא פשוט' על זו המשכ'
בסוף בכורות הבכור והיורש את אשתו והיבם את אשת אחיו והמתנה חק והלי
נוק ותשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כולן אין נוטלין בראוי כבמוחזק אבל נותן להם
ממנה החוזרת ציבל פירוש משל' החוזרת לאביו ציבל וזו היא הצרייתא שהביאו
בשלהי פרק המולח בכור נוטל פי שני' בשדה החוזרת לאביו ציבל שמי' מיהא
בהדיא דצ"ח אפילו מלוה הכתובה בתורה כגון נזק' וכפלים נוטלין בראוי
כבמוחזק ולא סנו בתוספתא כתובה לפי שהיא בכלל אלו וצירוף פ' הכיזין מבי
מיטב שדה ומיטב בראוי שדהו פרט למטלטלין בראוי פרט לראוי כבמוחזק ר'
ליעזר בשם ר' כיסא כשחפר אביו והזיק בחיי אביו ונפלו נכסים לאחר מיתת אביו
הייתי חומר ישתעבדו נכסים לאותו הנזק לפום בן נזיק מימר בראוי פרט לראוי
כבמוחזק כל אלו דברים ברורים שאין צ"ח ונזק' גובין בראוי כבמוחזק וכשנזק
במשנת בכורות אשה בכתובת' ובנות במזכותיהן משום שבה וזהו שפירשו שם
בגמ' והאמר שמואל צ"ח גובה את המזבח א"ר אבא מקולי כתובה שנוזו היא מקולי
כתובה אבל ראוי לא הוקשה להם ולא פירשו בו כלום לפי שהוא דין הדין בכל
שעבוד מעולם וכן תראה בתחלת פרק אע"פ' בתנאי כתובה ככתובה שהזכירו
לשם ולא הזכירו לראוי ומעמנו הוא מוכרע וכי איז' הוא ראוי שהיא צדין לגבות
צ"ח אס כגון כופר שכתבינו ללווה דהוא ראוי כיון שאינו משלם ולא לאחר מיתת
בדאי צ"ח ודאי אין דינו של צעל חוב לגבות בזה שהרי לא היה ללווה בו שום זכות
מחיים וע"כ לא נתקשה להם בגמ' אלא בנכסי דאבא משום דהוא כרעיה דאבא
צירוסה ואע"כ העלו שאינו גובה בו וא"ל בשאר ראוי עכשיו נחזור ללמד
דברי רבינו ז"ל הרי שצ"ח בכתובה אינו גובה בראוי כבמוחזק ואע"פ שאינו צי'
בראוי גובה הוא במלוה כדאמרי' יתומי' שגבו קרקע בחובת אביהם צ"ח חוזר
וגובה אותה ונהם - והטעם לפי שאין המלוה ראוי לגבי צעל חוב משום דא"כ
היכי דנושעבדנא ליה לאזכרון משתעבדנא ליה לצ"ח דאזכרון מר נתן כדמפרש
בפסחים צפ' כל מהו חלל שאלם גבו מעות אין לו דאפילו מטלטלין סביר אין צ"ח
גובה מהן מן היורשין לפיכך אמרו הגאונים ז"ל שעכשיו לאחר תקנת האחרוני
אפילו גבו מעות כמי' צעל חוזר וגובה אותם מהם ולפיכך השמיט רבינו ז"ל
שאמרו לקמן צפ' מי שהיה נשוי אכן מטלטלין שצק אבוכא בצד ומטלטלין לצעל חוב
לא משתעבדי משום דהאידידא אסתלקא ליה הך טענה דמטלטלין לצ"ח משתעבד
והילכך גובה מהם וכו"כ מפורש צפ' הכותב בעובדא דמלוגא דשמי' ואס' תש
והא שעבוד מטלטלין לצ"ח בעובדא דרבנן הוא ובעובדא דרבנן לא משוי מוחר
כדאמרי' צפ' גט פשוט גבי קרקע יט לו בעובדא דאורייתא אלא משום שפירשו
דרבנן לא הוי מוחזק וכו"ס תקנת אחרוני' ה"מ לרבה אליבא דבני מערבא בבבא
דלא משוינן ליה כמאן דגבה אבל לר' נתן כל שאלו צא לצ"ח מוליחין מה -
(חסר כאן)

ובטל שעבוד החוב מעיקרו איכא למימר כשלא היה פקח למחול או שלא רצה כד'
שלא יחייבוהו דדין לשל' מדינא דגרמי ויהו אומרינן עליו בטובת הגבה שלה מעתה
דמתניתא לא איתא אלא לאפוקי הואיל ואני יורש הוחזקתי כלומ' שאין תפיסת
מילתו מן הדין אלא להוציא מידו הא אס היה פקח ומחל לעצמו צפי' הרי הוא
ככל היורשין בשאר כל חובות דעלמא ולשמאל מוחל ומשלים מדינא דגרמי ושמאל
מכאן נלמד שאין היורש מוחל לעצמו לפי שכבר נשתעבדו נכסיו בין מדאורייתא
בין מדרבנן ואין מחילתו להפטר מהשעבוד שלו כלום וס"מ מהלמנה שמכרה
כתובה ומתה אין צנה שירם נכסי אביו מוחל לעצמו וכן הדין - ומינין ג' הדין
שחלק על סברת רבינו ז"ל בזה וכך אמר רבי דאחרת או גרוס' או חלונה היכל
דלא צפי' יבם תקינו מטלטלי' משום חניה אבל ליצמה דקא מיבס לה יבם מי יימר
דתקינו לאפוקי מטלטלי' דשצק בעלה משום שעבוד כתובה הילכך לא צעדינן בזה
עובדא לא ודאי היבא דלא כיחא ל' ליבס ליצמונה וליכ' בנכסי' שער כתוב' והיינו
לה מפקי' מיניה ויהי' לה בשבועה כמנהגא דאלמנה חי מיבס לה מקיל לכלה
מטלטלין וכו' לכפשיה לא אמרי' ילקח בהן קרקע ע"כ דברי גאון ז"ל - והם דבר
ספק וחשש מי יימר דתקינו ואין כדלן לדחות בהן דברי רבינו ז"ל שהרי אחרוני
שעבוד מטלטלין תקינו בכל חיוב שבעולם בין בכתוב' ותנאיה בין צ"ח צין בנזקין
בין בגזילה בכל עמו ומטלטלין של יתומים כקרקע לענין שעבוד ומשע' כיון שהי'
משועבדין לה דין הוא שיהו מוליחין מידו וילקח בהן קרקע לשעבוד שלה ותו ל'
מיד :

סליק פירקא בס ד

פרק

אמר המחבר אבל מה שהקצו בגמ' דינמא ליה זיל נסיב אתתא אחריתי ופירקו
אלא א"ל קא יהבי לי חניה טענה הזריכה להתגרר ואפילו לא טען כמי
דנץ לו עליה דהכי קאמרינן יכול הוא לומר לך דלא יהבי לי דכוהג מצעול' כך
הוא והיאך תעלה על דעתך שזריך הדבר להתגרר צ"ד שאפי' מלא אשה יכול
הוא לימר זי חניה מהוגנת לי או חניה מקובלת עלי ואחרת טובה מזה היא מעכבת
ממני משו' דסגידא בי וכן מנינו בשם הה עם משתו' שנים ולא ילדה דאפי' אמרה
הייתה בהדי' בסקדי כופין מוחל להוציא משום לכל זמן דאגידא ביה כך לא עבדי
למיתן ליה אחריתי וזו היא שיט' הסמועה דודאי למאי דס"ד מעיקרא ולענין
המחלוקת במסקנה דשמעתתא מאמר הרב שאין מרד אשומר' יבם אלא כשאחיה
רונה לא להלן ולא ליבם אבל הוא אומר' ליבם והיא אומרת לחלון אין כאן מרד לפי
שהיא מלוה מדיהקת בעיניהם - יט לי להשיב א"כ למה העמידו ממרד דשמואל
במשנה מהגבית דלא בהלכתא הוה לן תרומיהו כמסנה ראשונה צרייתא בשאיכ'
רונה לא להלן ולא ליבם דשמואל בשרו' לחלון דפסטה דמילת' כמי הכי הוא
כותבין מרד על ארוסה שרונה בגט ואינה רונה בציטואין ואין כותבין מרד על
סומרת יבם שרונה בחלינה ואינה רונה ציבוס ודר' פדת כמי יכולין היו לומר
דה"ק תבע ליבם והיא רונה לחלון אין נזקקין לו תבע לחלון ולא רצת אף בחלינה
נזקקין לו משו' דאמר לא יהבי לי אתתא אחריתי ולמה הוציאו כל הסמועה מהלכ'
אלא ודאי למסנה ראשונה סומרת יבם בארוסה כותבין עליה מרד משום ציטואין
והיינו דאמרי' בריש יצמות מכין ליצמה שפול' לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה
שנא' כי יצבו אחים יחדיו וסומין ליה לא תחסו' שור טעמא משו' דמוכה שחין שהיא
מאוסה שכופין אחיה להוציא הא איכס דעלמא חוסמין אותה וצפ' החולץ אתמר
על משנה ראשונה מנות יבם קודמת ואמר רב ואין כופין וכי אתו לקמיה דרב א"ל
אי כיחא לך יבם דצדיק תלה רחמנא אס לא יחפון פליט הא חפץ מיבם ואי לא
כיהא לך חלון ואף ר' יהודה אמר אין כופין ושמעת מכל הכי דעקר מלוה מן
המוכר ציבוס ולפיכך הולכנו לומר שאין כופין אותה מחלינה ליבם דרחמנא
חליה צדידיה הא לדידה כופין ומה שהביא ז"ל מדתני בר קפרא לעולם ידבק אדם
בחלינה ובהצאת שלום ובהפדת כדריס אלאמלא שקדמני הרב ז"ל אני הייתי מביא
רביה דבבא רבינו ז"ל מהרי פירשו עליה במקומה צפ' בית שמי' בחלינה כאבא
שאלו דתניא אבא שאלו אומר' הכונס את יצמיתו לשם נוי לשם אשות לשם דבר אחר
כאלו פגע בערו' הא לרבנן ידבק ציבוס שהוא מלוה מן המוכר דרמא רחמנא
עניה - והוא גברא דנפול' לי' יצמה מצי חוזאי ואתא לקמיה דר' חנינא וא"ל מהו
למיתת יצמונה וכעם עליו - אחי נשא גויה ברוך המקום שהרגו ירד אחריו - לא
מפני רחוק מנות יבם צעיהם שהרי לא הלך ולא יבם וצטל מנות עשה ודאי לא
שאל היו יודעים שתבא האשה עמו ושמה יתעבב לדור צח"ל כדרך שנתעבב אחיו
ונענש ולא אמרו ללאת ליטא אשה לא כדי לחזור מיד מהתירו לו טומאה של דבריה'
ואפי' לכהן והוא מהבטיחוהו באשה דהכי תנא לה בתוספת ע"ז הא לנחת על
הספק וכו"ס להסקיע עמה צח"ל ח' שאפי' בנשואה דנין בהן דין מורדת ומורד
כדי לענות לא"י ושלא ללאת משם מ"מ אנו מודים שאם היה ציבוס דבר שאינו
הגין לח' מהם אין כותבין עליה ואין חוסמין אותה אלא מחזירין עליהם בדרך
שטרה להלן מהתורה הרמה אותם כדאמרי' ודברו אליו שמשחין אותו ענה
ההוגנת ואתמר צפ' מנות חלינה ההיא אתתא דאיתא לקמיה דר' חייה אמר לה
צתי עמדי ליבם אמר' לי עמידתה זו היא יציבתה ממונה הוא דחזא לה ובעא
למיכלה מיכ' ח"ל צתי לא כיחא לך אמרה ליה לא א"ל חלון לה ובכך אתה כונסה
וכן בת המה דר' פ' כפל' לפני יבם שאינו הגון לה ועבדו ליה הכי לא ציבוס שאינו
הגין בית דין מחזירין על החלינה ואין כותבין מרד על היבם וכל זה בכלל מה
שדרשו שאין חוסמין אות' ומוסמכין דלא תחסו' והתורה אותה בהם להשיאו בעלה
הוגנת הא במקו' הגון מורדת היא - והנה ס"ד אברהם ז"ל מלמד זכות על יציבת
כהדריש שלא מדעת מהם על דברי שמואל הם סומכין כמו שמו' בתשו' שלהם
וכן ר"ח ז"ל פוסק ועוד מנינו בתשובות שגדיין הדבב חלוי כצבל במנהגות
בנהדרעא ובפרורהא כוהגין בשמואל ואין כותבין אגר' מרד על סומר' יבם ובקורא
ובפרורהא כוהגין כונסק' דשמעתתא ודין יצמה הנמנעת מלהתיב' כדון מורד'
והם הכריעו כקוראי לפי שכבר נדחת דשמואל עם משנה אחרונה ממה שחזרו
לומר מנות יבו' קודמת ואין אנו לריבין להאריך בכך שהרי הרב אומר כן ומעתה
נתקיימו דברי רבינו הגדול ז"ל :

סליק פירקא בס ד

פרק האשה שנפלו לה נכסים

דף קג ע"ב

לא כתוב בהל' תניא שהיה כושא באחיו מנה ומת והניח סומרת יבם לא ואמר
ההיל ואני יורש ההזקתי אלא מוליחין מידו וילקח בהן קרקע והוא
חובל פירות :

הייב הרב ז"ל ונראה מדבריו דהכי הלכתא כי ההיא מתניתא ונפלאה היא
צעני דבהדיא אמרינן בגמרא זו חניה משנה דלא אשכחן תנא דמחמיר
תרי חומרי בכתובה כר"מ וכרבי נתן לא או כר"מ או כר"מ כר"מ והכא תרי חומרי כינהו
ואס' יטא שאל הא איכא ר"ט דאמר בשהגיה מלוה ציד אחרים ינחנו לכוסל שבהם
הא לא קושיא היא דלמאן דמפרש כושל היינו בעל חוב ליבא לאקשוויי מיד דהיינו
כר"ל להודיה אלא אפי' לנ"ד לכתובת אשה אפ"ה לא דמיא להם מילת' דהתם מאן
דנקים למלוה צדיה הא קאי ואת' למאן יהיבנא לה ואמרי' ליה זיל יהבה לאשה
בכתובתה משום חניה אבל לעשווי צדי דינא ואכרחי למיתבא לאשה בכתובתה
מרד' כ' הא לך ס"ל לר"ט משום דלא אשכחן תנא דמחמיר בכתובה הכך תרי חומרי
וכ"ס הא מתניתא שהמנות ציד היורש הם ובכי הא גונא ליבא דפניג ואס' ואמר
אדם הא תקינו רבנן בתרמי למנבא כתיבה ממטלטלי הילכך הויא לה כבעל חוב

ספר חובות

ז

הוא לפונגמט מוטענתו בריאה עליה אחרת מהכח על אפטרופיט מהיה מענת
שנאל לא כ"ס ועוד דפטרופיט דמתחי הכי הוא מתחי דעל אפטרופיט הוא דקא
פטר לה מוט' דעלה קא ונינה סליק אצל פונגמט כתובתה אכתי לא איירי כלל
דתיחייב טבע' והיכי מתכו דפטרופיט מהכח לא אלא ודאי בלא ספק דאחריויהו
מהכי פטרופיט ופירוש' דמטע' הכי מפרש' לה דמ' על אפטרופיט אצל על
פונגמט לא מוט' דהא ודאי וסא ספק כדאמרן ומ' על הפונגמט לאוסופי אחא
דבתרא הוא ולאשמועינן דאפי' על פונגמט דמטענת בריא הוא מהכח ואקסין
על מ' על אפטרופיט מהכח אצל על פונגמט לא מהכח דאי אסקה אדעתה
באפטרופיט דבעת מיכיה דפטרופיט כ"ס דאסקה דעתה על פונגמט מוט' דהאי
טכיה טפי דאי אפונגמט לא אסקה דעתה כל שכן על אפטרופיט דלא אסקה
דעתה אלא ודאי על מילי מוסקה אדעתה ובעיה מיכיה דפטרופיט ואכל מילי
מהכח פטרופיט ומוקטבא לי דאכלהו ודאי מהכח ליה בר מעד א' מנייה
פרועה מ' דמני לניימר ליה כהי דהיינוכית לך טפי מנפשא אצל טפי מוסקה'
לא היינוכית לך ואיכא כי הא מילתא בשבועות פרק שבע' דדיינין ודייקא נמי
הכי דהא כולהו אדכרוה לפטרופיט במתחי' ובגמ' בר מיהך וס' דלא מיפטרופיט
בסתמא כי הכך אלא אס פטורה על זה דפי' ש"נ: ע"כ דברי הרב - ואלו דברי
תלמוד:

אמר המהצבר באמת כי דברי הר' נכוח' ופשוט' בגמ' דפטרופיט דשבעה בין
אפונגמט בין על אפטרופיט מהכח לה אצל איני רואה בהלכו' לא דמני ולא
דבור שיחלוק על זה ומ' דאסיפא נותנין לה לדרב יודנה לומר דברייה הכל
מוד' דפטרופיט אפי' אפונגמט כתובה וכן מ' סבוק אצל אס כתב לה בין מונני בין
מיורשי גובה שלם בשבועה ואפילו היא פוגמ' כתוב' בין מונני בין מיורשי וכסת'
מתחי' דקתני אינו יכול להשביע' לא הוא ולא יורשיו ואמרי מלי עבדיתה ומ' ד
כחון על הפונגמט כתוב' כל זה ברור ונפורס הוא שהיא ז' ל' מביא ראי' דנאמנות
מפורשת דיורשין מהכח לה אפילו לגבות כתובה כגון פונגמט בין ממנו בין
מיורשין ולא אמרינן בנפרש אצל מה אעשה שהרי אמרו חכמים הבא ליפרע מן
היתומים לא יפרע אלא בשבועה כדרך שהיה אבא שאול מאמינה באפטרופיט
בין לו בין ליורשיו וכשהיתה גוב' כתובה מן היורשין משביע' והיינו דקתני
אבא שאול אומר בין בלא כדר ובלא שבועה בין נקי כדר ונקי שבועה בין הוא
בין יורשיו אין משביעין אותה שהנאמנות מושג' לה אפילו מן היורשין אצל מה
אעשה דליפטרנה לגמרי א' אס שחס תבעה כתובה הכל חוזר ונתגלגל עליה
דכשבעת בשעת גביית כתוב' שלא עכזה משלהם ומשל אביהם כלום שהרי אמרו
חכמי' הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה שהרי שזו נאמנות
באפטרופיט ואין נאמנות לגבות לנכס' רבינו שלא אמר אבא שאול כן אלא
בנאמנות סתם כגון בלא כדר ונקי כדר דאמרין לא נתכוון לעקור תקנת חכמים
אצל פי' בין מונני בין מיורשין גובה מהם בלא שום שבועה דהיינו מתניתין
דאוקימנא פטרופיט לתביעת כתובה כגון פונגמט ואפי' דבאה ליפרע מנכסי
יתומין וסובר רבינו ז' ל' דלא פליג אבא שאול אסתם מתחי' לפוס מסקנה דגמ'
מדלא אמרי' מתחי' דלא באבא שאול ואלו דברים ברורים הם והיו יודע שר' ז' ל'
דמפרש דמתחי' דלא באבא שאול כדסבר אבי לוימר קמן בשנעתיא דר' שמעון
וכך אמר א' ע' ג' דלא חזין דלא עמדה דאבי לא איפריבא אלא שחס כתב לה
נאמנות מפורש לגבות מן היורשין גוב' מהן בלא שבוע' ואבא שאול ה"ק בין
בלא כדר בין נקי כדר וה"ה ל' דר' וס' אין לי ולא ליורשין ע"כ בין הוא בין
יורשיו אין משביעין אותה אצל מה אעשה שהרי אמרו חכמים הבא ליפרע
מנכסי יתומי' לא יפרע אלא בשבועה וכיון שלא פי' לה תהא נאמנות לגבות אין
בנשמע הנאמנות של יורשין אלא אפטרופיט וכיון כה אצל לעקור תקנת
חכמי' בבאה לגבות כתובה מן היתומין לא - זהו דעת ר"ח ז' ל' ונפורס
בפירושו' ורבינו ז' ל' חולק בזה ופסי שכל עיקר הנאמנות' בא נחתלה אלא
נשום גביית הכתובה דמסקא אדעתה פגימה דכתובה ותבעה ויני' מילי
הילכך בין מונני בין מיורשי בנפרש שגובה כתובה בלא שבועה בין מונני דני
ומבאן תביר מי הזקיקו לכתוב ולחזור ולכתוב פטרופיט דפונגמט כתובה והרי
הרווחנו בזה יותר מנדי:

דף קי ע"ב

לח בהוב בהל' מנכסי' משועבדין כינר מוכר כל נכסיו לאחרים והיא
נפרעת מן הלוקחות לא תפרע אלא בשבועה ואפי' דכתב לה
בעלה נאמנות לא תפרע אלא בשבועה ומסתיעה דין סברא מיהא דגרסי' בסר'
האשה שנתארמלה לעולם דקאמר מלוה וכגון שהב לאחרי':

השיב הרב ז' ל' הא מילתא תמיהא לן טובא דהתם כבר הב לאחריס ונקמי
דפטרופיט להאיך ואמרי' האי שקרא קאנו' ולאשתמוטי נפשיה ונבעל
חוב דיד' קאמר אצל הכא שכבר קדם באנו' לנכירתו ונאי שקרא איכא ולנתי
ניחוס לה ואינהו דאפסידו אנפשיהו דזכיכו ונייה צנוקס נאמנות האשה ועוד
דקתני בסיפא הרי זה אינו יכול להשביעה לא אותה ולא יורשיה ולא הבאי'
נדרותה לא הוא ולא יורשיו ולא הבאים בדרותו ונפרש במוספתא אלו הן הבאי'
בדרותה שמכרה להם או שנתנה להם במתנה וכי היכי דהאי באין בדרותה
לקוחו' הם וקתני דאין משביעין אותה במוק' כאנו' ותו לא מדי: ע"כ דברי
הרב - ואלו דברי תלמוד:

אמר המהצבר אצל דברי הגאונים פה אחד שאין נאמנות מושג' לגבי לקוחות
והו הראיה מהרב מביא להאמין אותה מהן חניה נוכרית לפי הגמ'
שהרי לפי פסטי השנועה אבא שאול בן אימא נרים חולק על משכיתו לומר
שאין נאמנות מושג' לעולם לעקור תקנת חכמים שאמרו הבא ליפרע מנכסי
יתומים לא יפרע אלא בשבועה ורומזו זה למעלה וכבר כתפרש כדברי קת
המפרשים ואין ספק ואין בית מייחוס דכי היכי דלא מהכח לי' לאבא שאול בן
אימא

ורבין לא פליגי הא דא' מעכאיו ודר' כ' מליגא וצדא' ל' מעכאיו היא -
ולענין דר' ר' הר' אי בר' הר' דמי אלא מליכו לענין ד' אמות של אדם מהן קוחות
לו צדיק ר' הר' דלאו בר' הר' דמי אלא כסימטא כדאי' צמים אוחזין וכך
אמרו למעלה בפ' אלו נכרות דבין לרבין ובין לר' אליעזר דלי רשות הרבים לאו
בר' הר' דמי וקונה זו במשיכה כסימטא ואגס:

דף קט ע"ב

בהוב בהל' חזין לרבותא דאמרי לית הלכתא לא כת' ק' ולא בר' אליעזר אלא
הלכתא בר' שמעון דקתני סיפא רבי שמעון אומר כל זמן שתובעת
כתובתה יורשין משביעין אותה:

לו השיב הרב ז' ל' ואי אומר אס בפי' אמרו הגאונים שאין הלכה כרבין
במוסיב אסתו חנוכי' או אפטרופיט הדין עם הרב כי בודאי סתם
משנה היא והלכה כוותי' אצל אס סתם אמרו שאין הלכה בר' אליעזר ומחלקתו
אלא בר' שמעון אמת אמרו כי לא בלא להוילא המוסיב את אסתו חנוכית או
אפטרופיט מהלכתא ולפטור אותה משבועה אלא אס כן פטרה אלא לפטור את
אסתו מלהשביעה על פלכה ועל עיסתה בין ע' גלגול בין בפני עגמה דהיינו
לאפוקי מדר' אליעזר דבאה אפילו דרבין סברי ע' גלגול מיהא משביעה ור'
אליעזר סבר אפי' בתחלה ור' ס' סבר דאפילו ע' גלגול נמי אין משביעין על פלכה
ועל עיסתה מוט' דאמרי אידקת בהראי כולי האי לא מליכא דאידור כהדך
ובאה ודאי הלכה בר' ש' כיון דחזין סוגיא דמוענתא לפרושי למלחיה דר' ש'
אלמא הלכתא כוותיה וכולהו מילת' דר' ש' כהלכת' עוקי לה הילכך בהאי נמי
הלכה כוותיה ודייקא נמי מדקאמרין לאפוקי מדר' א' ומחלקתו ולא אשכחן זהו
פגומתא במוסיב אסתו חנוכית אלא בפלכה ועיסתה בלחוד הוא דפליגי ולאפוקי
ממחלקתן קאמר ולא נמה מהם שוין בותולא מדי: ע"כ דברי הרב ז' ל':
ואלו דברי תלמוד:

אמר המהצבר הגאונים ז' ל' בפירוש אמרו שאין הלכה כרבין במוסיב אסתו
חנוכי' משביע' וכך תמלא מפורש בהלכו' גדולות דאפי' דהוסיבה
חנוכית או ונינה אפטרופיט בעל כלל כלל לא מלי משבע לה וכן מפורש לרבינו
הגאון שהוא קדריטין של בעלי סברא זו בעשר ה' משרשי השבועה' שלו
שהלך הרבה לפרש מהלכה בר' ש' ואין הלכה כמשכיתו ואפי' הוסיבה חנוכי'
או אפטרופיט אין בעלה משביעה בעולם על טענת מוט' וכיון שזה דעת
הגאונים הדין עם רבינו הגדול שכבר הודה לו הרב ז' ל' ונ' מ' אין פירוש הרב
בכין דל' ש' כיון דבעת תביעה של כתובה משביעין אותה משיעט מכל הדברים
מתגלגלין עליה שהרי משביעין עליה שלא עכזה משל בעלה אפילו שזה פרוטה
שיעלה לה לפרעון כתוב' ואין מויליין לה מן השבועה מה שכתלה מנפלה
ועיסתה ושאר הולאות של ביתו ועוד דא' כ' ס' לקולא הוא והאי כל זמן שתובעת
כתובה אס תבעה כתובה מבעי ליה כדאחקיף אביי אלסנא דרב שסת
דאוקי ר' שמעון באבא שאול ומחקיף לה אביי הואיל ור' שמעון לקולא מאי כל
זמן דמטע' דשנעיה לת' דפטר לה משבוע' ואפי' תובעת כתובה ור' כל
זמן שתיבעת כתובה לא תפטרנה אס תבעה כתובה מ' בעי ליה וזהו היא
גירסת כל הספרים וכך גורס ומפרש רבינו שלמה וא' כ' לעירוקא דר' קושיא
לדוכתה ולעין ר' אליעזר ומחלקתו אינו כמו שפירש הרב לאפוקי ממחלקתן
היא באומר לאפוקי מדר' א' ומאחר תנא מחולק עליו כענין שאמרו בצבורות
ב' ד' ראשון בעולם אינה מתעברת לא טהורה מן טהאה ולא טהאה מן טהורה
לא בהמה מן חיה ולא חיה מן בהמה חוץ מר' אליעזר ומחלקתו שהיו אומרינן
היא מתעברת מן בהמה - וכן בנכ' שבת בפרק שמונה טרלים א"ה דברי רבי
יוחנן בן כורי ומחלקתו אלא בראון ר' שמעון וכן ב' נ' - אצל הפי' הככון לדעת
הגאונים שגורסין אלא א' ר' פסא כך הוא ממשמיעה רבי שמעון לת' דקאמר
הוסיבה חנוכית אינה נשבעת על פלך ועיסה ור' א' קאמר אפי' על פלכה
ועיסתה בא' ש' כנכריע על דבריהם ואמר כל זמן שתובע' כתובה טבע' זו
שכלס מתקיימ' שהיורשין משביעין אותה ומתגלגלת עליה שבועה דחכות וסל
פלך ועיסה ולפי' שהוא נחמיר של דברי ת' ק' לומר שנשבעת על פלך ועיסה אמר
כל זמן שתובעת כתובה נשבעת כדברי הנחמיר דהיינו עם ר' אינה תובע'
כהובה אפי' כדברי המיקל דהיינו ת' ק' אינה נשבעת וזה פירוש ככון - ורגילין
היינו לפרש דלת' ק' אינה נשבעת כלל על פלך ועיסה שהוא דבר הנמחל כדאמרין
בבאי' לדקה מקבלין מהן דבר מועט ומי שנתדקק עמיה בכך אין אד' דר' עם כחש
בכפיהה הוא וזהו ר' שמעון נחמיר להשביעה על הכל בשעת תביעת כתובה
וזה הלשון היה כתוב מתחלה בהל' להשביעה ומחקו זכור לעוז:

דף קי ע"א

לז בהוב בהלכו' מאי עבדתה א' ר' יהודה על אפטרופיט שנעשית כחייב
עלה רב כהנן אמר אפונגמט כתובה הא דא' ר' יהוד' על אפטרופיט
נעשית כחייב בעלה אסיפא מתנין לה הלכה מקבר בעלה לבית אביה וכו'
וכן כתב בטאר השנועה בשני מקומי' דפטרופיט דמתחי' על הפונגמט כתובה:
השיב הרב ז' ל' מתחי' מכלל דבריו דדוקא על הפונגמט כתובה הוא דמהכי
לי' פטורה אצל על אפטרופיט שנעשית כחייב בעלה לא מהכח לה
פטורה ואפשר כי לשון הגמ' הביאה לומר כן שהקשו בגמרא בשלמא למ' על
הפונגמט כתובה מוט' דמסקא אדעתה ומלכרי לה זווי ואמרה לי' כתובלי
לח משבעת לי לא למ' על אפטרופיט מי מסק' אדעתה לעבד לה אפטרופיט
וכו' ואי מחזיקי ליה מהאי ליטנא דלא מהכי' פטורה מוסתמא על אפטרופיט ולא
היא דהא תניא בהדיא הרי שלא פטר את אסתו מן הכדר ונן השבועה והוסיבה
חנוכית או שמינה אפטרופיט הרי זה משביע' שכל זמן שירלה הרי שלא פטר
הוא דמשביעה הא אס פטר לא אלמא מהכח פטורה לכלהו מיני ועוד ק' ו

ספר חובות

קצתו חלף אחת כל זמן שהטלית ציד אומן על צל הצ' להביא ראיה נ"ס לא משה' סיכול לומר לקוחה היא ציד ואומן נמי אגריה ודבר ברור הוא בכ"מ ואם תשאל והרי גוף השטרות לצור ע"פ כליות כשאר מטלטלין הן לקנו' במסיר' וליהמניה בתפוסה דמשכון משום האי מגו' אינה תורה לאם אמרה הקנה לי גוף השטרות בלבד לא מהימנא דאין אדם מוכר שטרי חובות שלא כפרעו לצור בהן כליות ואם אמרה מוכרת לי בין לגופן בין לשעבוד שבהן ומכר ולא כת' המקה בטל לגמרי ולמקום שהשעבוד הולך עם השטר הולך במכירה ומתנה שחסי' בזוכה לדעתו ממכס' הגוי בעי' ולא אפשר' היא צמ' הפרה אבל בשל' ראיה צידה לפי דעתו כחמכת בתפוסה דמחיי' מגו דהחזרת' לאביה' כמו שפירשנו למעלה ובודאי יכולין היינו לפרש דצדאיכא עדים וראיה היה מעשה ולא צד' כחמון להשמיענו אלא דין תפוסה דבעינן דתבעינהו מינה מחיי' ולא יתבטל כיהליוהו הא תפוסה דפקדון לא הוי' תפוסה אלא פירס' ר"ח ז"ל הענין בהלכה' ובענין מעשה דבקר' דלעיל מדל' פי' צמ' דאפקידו גביה בשהדי' ולא בעי' ר"ח מורשין עדי פקדון כלל משמע ליה דבטומנת תפוסה דמשכון מחיי' הוה מעשה ואמר לה ר"ח דהיא לא מהימנא אלא נריכה עדים ופרש לה דין התפוסה שחסי' עדים עליה חלמא בכל ענין שנפקדו אגלה לריכה עדי' בתפוסה דמחיי' כיון דראיה הוה' וכבר זכינו בזה המסכתא להלכות המכהנות בקדום ידי המוכר ז"ל ומלינו בנוסח' הראשון שהיה מפרש צה' אבל מירי' אחרינה' דיכלה למי' לקוח הוא ציד' כי אמרה מחיי' תפוסה לא מהימנא אלא דעקרו פקדון הוה והוה שלא הפקידו אותו בעדי' אבל אם הפקידו אותו בעדים אי אמר' לקוח הוא ציד' אינו נחשן וזהו נוסח' ראשון שבה' אע"פ שתהן וקנ' אתה למד מזה שהינעשה הזה אלא רבינו בדליכא עדים וראיה הוה' :

לח' השיב הרב זל הכינה הרב מזה צפרק הא דבעא מיני' רמי' בר חמא מר' חסדא הרי זה גטין ולא תתגרסי' בו אלא לאחר ל' יום והא דת"ר כחמון אמר רב' בר אבוב' הוה' לחזרו משוך פרה זו ולא תקנה לך אלא לאחר ל' יום קנה ואפי' עומד' ובאגס' ולא מיתוקנ' הא מילתא לא במעכשיו כדאי' פי' האשה אבל חי לא אמר' לה מעכשיו אינה מגורשת אע"פ שגטלתו ומש' אחר מיכן דה' לטלי גטין מעל גבי קרקע וכ"כ ה"ר חפ"ק ז"ל : ע"כ דברי הרב' ואלו דבריהם למי' :

אמר המחבר ולא מלאו כל חסי' חיל ידיהם מזה הפירוש המוסכם אינו ככון כלל דבעכשיו ליכא למימר אינה מגורשת דאפי' נפקדע הגט או שאבר מגורשת ואינה מגורשת היא כרתין מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט מסתפק לן אי תנאה הוי' אי חזרה הוי' וכלמפורס' צפרק' מי שמת' וכ"כ שהינתנו ציד' רשות הרבים ובר' הר' דמידי גירושין לא נפקס' ואם יאמרו שלענין גירושין גמורין שאל' אם היא מגורשת לגמרי מפסי' צד' רשות הרבים' לאו כר' הר' הוא או אינה מגרש' גמור' דבר' דמי' ומאי' מינה מגורשת דקאמר חזקה מגורשת לגמרי והלא חכו מוספיק' בנעכשיו ולאחר ל' שמה חזרה היא וכלומר ל' גירושין דמי' וכתבתינו שזו בנעכשיו מגורשת גמור' מפסי' שהגט קיים והיא צד' ר' הר' אף בלאחר ל' בלא מעכשיו נמי מגורשת היא וכבר חזרו בהן מן הפי' הזה שכיוונו לו וכן נמי מיתב' דר' כחמון צד' כי מיתב' מיתב' פרה זו ולא תקנ' לך אלא לאחר ל' יום לחז' במעכשיו היא שאל' פסיק' דקנה ואפי' עומדת בר' הר' ואפי' צד' רשות מוכר כרתין בכותב נכסיו לבנו ונחיי' ולאחר מיתה דכל מעכשיו ולאחר זמן דבר' שבנעכשיו גופא קני' מהיום ופירש' לאחר זמן בין מחיי' בין לאחר מיתה בכ"מ שהוה' אלא ודאי אין חקוק לפירוש' ובעי' דרמי' בר חמא לענין גטין בלא מעכשיו היא דקאבר' כיון שהגיע גט לידה ועדיין הוא קיים כל זמן שלא יוכיח מרשותה לגמרי מתגרשת בולפיכך שאל' אל' לדי' ר' הר' אי בר' הר' הוא שאפי' עומד' שאל' יוליג' בו מרשותו כעין משכנינו והוא שצד' ר' הר' ומוכחין בר' הר' ולא בר' הר' דמו' אלא בקיימת ואין חמון של אדם יולג' בו מרשותו וכן הגט הזה עדיין הוא ברשותה של חס' ומתגרשת בקבלה ראשונה שלה אע"פ שאין גירושין חלין עליה אלא לאחר הל' דומ' קנת' למה שאמרנו בהרי' חת' מקודשת לי לאחר ל' יום דמקודשת אע"פ שכתבנו לה נעכשיו ואינה צד' צמ' שחלין קדושין עליה ואח' למעשה מדרב' כחמון דאמר קנה ואפי' עומד' בלאגס' וכלל מעכשיו הוא ומסוס' דאגס' לאו כר' הר' דמי' אלא כל שמת' אותה מתחיל' והיא עכשיו בלאגס' עדין היא ברשותה וקונה אותה' ודאי אגס' לחוד ולדי' ר' הר' לחוד' זהו פירוש' הסוגיא וכן שחסי' צמ' דרמי' בר חמא במעכשיו לענין גירושין גמורין ואינה מגורשת כלל צמ' אחת היא כמו שפירשתי למעלה' אבל דעתנו אנו בלא תתגרסי' בו אלא לאחר שלשים דשירא הוי' צמ' במעכשיו דיריה ואי' משום חשש' דחזרה אי' משו' שירא' בטל ליה מעכשיו לגמרי מה שאין כן בלא תקנה לך דפרה דא"כ משייר' בקיינו מקום פירות וקאמר ליה לא תקנה לך לגמרי אלא לאחר ל' לא בטלה קנייה דמעכשיו' גס' זה הכרע' שאין הסוגיא זו מתפרשת במעכשיו ודוקא ולפיכך השמיטה רבינו הגדול ז"ל דקי"ל כחרי' ממרי' דרבי' יוחנן דבפ' האשה שגפלו לה נכסים בנעכשיו קנה ואפילו עומדת בלאגס' בלא מעכשיו לא קנה ומינה דאגס' ור' הר' בענין זה שוים הם כל סקנה הגוף משעת' משיכה קנה פירות לאחר ל' בין בלאגס' בין בר' הר' וכל שאל' קנה צמ' משכנה קנין הגוף לא קנה בלאגס' אחר שלשים כלום וסוגיא' בעלמא הכי כדאמר' צמ' המפקיד איכא בינייהו דקיימא בלאגס' ללישנא דאמרת הרי פרת' קנויה לך מעכשיו קנה ללישנא דאמרת סמוך לגופתה קנויה לך לא קנה ואפי' לר"כ גופתה לא אשכחן דפליג' עליה דר' יוחנן דהא מיתב' דר' צמ' מיתב' דר' דמי' א"ר יוחנן היא דאוקימנא במעכשיו ונחיי' אפי' עומדת בלאגס' אפי' עומדת ברשות שאינה קונה לו ואפי' בר' הר' נמי ואורחא דמילתא קאמר דדרכה דפרה בלאגס' אלא ר' חסדא ורמי' בר חמא דסברי' משיכה דהשתא מהינא לבתר זמן בסימנ' וכיוצא בזה הם מסובדין דר' כשאל' אמר מעכשיו היא וסברי' נמי דר' דמי' א"ר יוחנן בלא מעכשיו הוא ופליג' דר' רבנן ואכן לא ק"ל הכי חלף רב' דמי' ורצין

בדאיכא פדי פקדון ולא דאף הדין נותן שתהא יכולה לומר משכון ציד' ולא לחזיר חמון מתוך סיכולה לומר צד' ההורחם לאביהם ובינם לבין עצמם תצטרע עם היורש' על המטרות כעין עובדא דרמאי' דפוס' בדיתא דאיתמר פלה ראה תחיל' שחין הטענה שלה לנכות בהן כלום דהא לא מקניא לה מלוח ונח' משתעבדי לה בעלי חובות כלל לא מהי' לה אלא שאין גופן של שטרות נעשה מטלטלין אלא כניו וכיון שכן הרי לה מגו שמיטיל נעכ' השטרות שצד' ולהכריחה בהן לערעה כמו שמיטיל טענת' משכון שלה ועכשיו אפרש על טענת' הרב הלוי ז"ל הוי' יודע דחיי' היא לאוקמה לנחתי' דהם מוליחין על אחרים משום דאיתיות נקית במסירה הא לאו הכי חייסין לסמא' של חזירו היו דמכר לו והר' קבר' דחיי' בלחוד היא אבל רבא' כ"ל דכל שמוציא שטר' חוב מתחת ידו והוא כתיב צמ' שלו אין חיששין כלל אלא ברשותו כמלא' ושל' היה ויתבטל וזה מפרש צמ' יבמות צמ' האשה שלום דאמר רבא' מנא חמינא לה דנח' חייסין לתרי' יתק' ריש גלותא חלף חמרי' הוה' דמוחזק הוא שמתבטל מהכחו שטרי' דנפקי' במחזקתו והוא כתיב צמ' חזרה ובהוה בר' כחיי' ומגבי' צמ' רבא' בר אבוב' וזויהא כתיב צמ' חזרה ובהוה בר' כחיי' במחזקתו שכי' טובא' וה"ה לא חייסין סמא' דאחר' היו אלא מההיא דמוחזקתו ובהוה שטרי' מתחת ידו דידה' היו דחמרי' כאן במלא' וכאן היו ודמי' אבי' התם למאי' כיתב' לה אי' נכסיה' וזהו דחרי' ביה אי' לעקדון כיון דשמי' כשמי' לא מפקיד' ליה גביה נמי' חמית' דלחוד מחר' ליה חיות' נקיות במסירה אלא ברבא' טעמא דמילתא משו' דנח' חייסין לאחר' כלל דומיא' דינח' ריש גלותא דל' חייס' לנכס' והסוגיא' בלה' פשיטה' גס' ומפורשת' בהיזכרו' זה ומעשה' חפסי' לן אוקמתא דמחז' דיי' חייסין על אחר' דלאו משו' שטר' היה ל' ואבר' שלא אמרו ח"ל להביא ראיה חלף למ' ד' חיות' נקיות במסירה חלף טעמא משום דאמר' דידה' היה ברשותו כמנח' שגל' היה ושמע' מינה דטעמא דכתיב' צמ' חזרה ובהוה בר' כחיי' צמ' חזרה רבא' דל' אין חיות' נקיות במסירה נריך להביא ראיה וסין נאמן לומר לקוח' היא ציד' כלל ונח' פליג' אלא על סבריה דחיי' דאמר קנו' במסיר' ונריך להביא ראיה תדע' דמיתקי' בהדיה' צפרק' גט פשוט' למחז' דאין מוכיחין על אחרים משום דאין חיות' נקיות במסירה ובכולהו' אוקמתא ליכא מ"ד מוכיחין ואין חיות' נקיות במסירה שאל' להביא ראיה כל' ה"ה אברהם ז"ל למעלה וביד' ראיה גמור' מנעשה' דהיא חתמא דאפקס' שטר' מתחת ידו ואמרה ידענא צמ' צמ' שטר' דפריש' הוא והימנה דב' כחמון ח"ל רבא' כמלא' בר' דאמר חיות' נקיות במסירה חפילו תימא רבנן שאפי' הכי דמי' בעי' קלתה' והא' רבא' הוא דאמר' ח"ל להביא ראיה והוא מודה לרבנן ודמי' נריך להביא ראיה דכתב' ליה נאך' וקי"ל כרבנן ומסתברא דרבא' גי' כרבנן ס' מדקא' מתמה' עליה דרב' כחמון כמלא' בר' ועוד מקוגיא' דמ' האשה שלום דמיתקי' ראיה דלא חייסין סמא' דאחר' הוי' משטרי' דמחז' בר' חזרה ובהוה בר' כחיי' ח"ל משום דאיתיות נקיות במסירה וח"ל להביא ראיה על המסירה כשמעתי' אלא חזרו כרבנן ס' דאין נקיות במסיר' ה"כ נריך להביא ראיה והא' דאמר חזרו צמ' גט פשוט' ח"ל להביא ראיה לחיי' ח"ל כאלו איתמר אבי' אמר נקיות במסירה ונריך להביא ראיה ורבא' חמר' למ' חיות' נקיות במסירה ח"ל להביא ראיה ועכשיו מתוך הדברים צד' רבנן הלכה זו סבבר' הוה' רבי' להשתצ' צה' על סברות רבות ומ"ש נכון וברור' ועולה כהוגן בהכרח השמינו' וכיון דלמדנו דראיו' ברורות שאין צמ' שטר' הכח' על ס' חזירו לוח' לקוח' הוא ציד' ח"ל דבין שטען כתב' לי ואבר' שטרי' בין שטען כתב' קרקע' הקנה לי בין שטען במימך שלשון המכני' אלא הלוה' ונחה' לי השטר' אינו נחמן אלא מוכיחין השטר' מידו והשטר' לפי שהמטלטלין כיון דנקיין במסירה והגבה' ותפוסתו עומד' שהוא חופס' בהן היא קנה' לו כחמון הוא לומר לקי' הן ציד' ולא מפקי' ממונא' מיתקי' יד' דמיתב' אבר' בשטר' שאין תפוסתו קני' ואינו מיתב' כלל חלף בכיר' שלו חס' טען צמ' כן וכך כמכר' לי עליו הראיה שאין משעבד' שטר' יולג' מחזקת' של מלוה' הכתיב' בשמו' חלף דל' ח"ל חיות' נקיות במסירה קאבר' רבא' כיון דתפוסתו קני' דהא' בכל' מסירה' הוא קנה' עכשיו כשאר מטלטלין שחמון' אבי' סבר' כיון שאין גובין ממון ואין חזקתו חלף בכיר' קני' נאמן חלף למ' חיות' נקיות במסיר' חס' טען אבר' או היתב' דבריהם כל אינו נחמן' ומעשה' כמנינו למדין שהפילו נח' מלוה' אינו נחמן לומר במחנת' שכי' הרב' נחמן לי כשם שאינו נחמן לומר המחז' אלא במחנת' שלשון וכשם שאינו נחמן לומר' אבר' הקרקע' נחנס' לי דמחז' שטען הר' ז"ל דהו' צמ' לנחמא' הוה' טפה של קרקע' שהקנה לו מיל' צמ' לנחמא' ראיה אינו כנ' שהרי יכול לומר השכיר' לי לשעה' כענין ששכיר' עשור' שאני עתיד למוד' נחמן ליהושע' ונחמון מוסבר' לו דהיינו אבר' כדאי' בקדושין ח"ל ד' חמות' קרקע' הקניתי לו בחזר' שלי ונתן' לי שטר' אגב' סג' ענמך' שלקח' ממנו קרקע' מי יכול לומר' אגב' קרקע' שוכר' לי הקנה' לי השטר' הזה תדע' דהא' ברייתא' מילתא' פסיק' קרני' כשם שאין מוכיחין זע"ל לעולם כך אין מוכיחין על אחרים ואוקי' בלישנא' קנה בחיות' נקיות נקנו' במסירה' פליגי' מ"ד דנוגיאין סבר' חיות' נקיות במסירה ומ"ד אין מוכיחין דאין חיות' נקיות נקנו' במסיר' חלף ח"ל דהך' לישנא' ח"ל להביא ראיה וכל' דכ"ל חיות' נקיות נקנו' במסירה' אין ליה מוכיחין ח"ל להנח' צמ' דאבר' אין חיות' נקיות נקנו' במסירה' קאמר' אין מיתבין' כל אחרים לעולם ואפי' מת' ח' מהן שאינו נחמן לומר במחנת' ח"ל נחנס' לי ועכשיו' מכל' דבריו נחפרשו דברי' רבינו הגדול ז"ל במלוגא' דשטרי' דבליכס' עדי' וראיה הוה' מעשה' ונ"ה נריכה עדי' בתפוסה דמחיי' דכיון דלא יכלה למימר לקוח' הם ציד' ולא לומר החזרת' לך לה יכלה למימר במשכון חפסי' ליה שאין לך חופס' כחמון חזירו' ונחמון חלף בנעכשיו מוקח' או בשעת' חזרה' ונחמון מלהן כדאמר' לליכ' בתירא' דבקר' וה"ה חמרי' צמ' דאכלי' חישל' בנהר' דפ' יתחנן' נמי גבי אומן חומר' שמים' קנתי' לי והלה חומר' לא

לכיון דלילא קנין לא נשתעבד נכסי והסוגיא פשוטה היא מהקדמו מן הפקחין
היו כתובין דמדתני הכי אלמא כתיב מועיל בהן ופריך דהך כתיב אמירה
היא דבין כותב לאומר לא קפיד תנא במקום ששניהן פוין ותרומיהו כתיבה קרי
להו ואין במשמע הלשון אלא כתיב כגון מ"מ שכתב כל נכסיו מפירוש כתיב
ועוד הקדמו מאין כותבין אלא מדעת שניהן ואי ס"ל לא כתבו ליכתב זכרון דברים
בעלמא הוא למה לי דעת שניהם ופריך רב אשי ומוקי לה למתני על כרחיה
בשטרי אירוסין ממש וכדל"ס ורב טרביה וכן הקדמו ממתיני דקתני היא כיוצא
מנכסי משועבדין מפני שהיא כבעלת חוב אלמא כתיבה עושה אותן מלוה
בשטר והכא כשכתב וכדקתני כותבין ומוקי לה בשקנו מידו דקנין עושה
שעבוד גמור וטורף מן המשועבדין דסתם קנין לכתיב עומד וא"ל למימר כתובו
וזו קומיא ללשון שכתב הרב ר' אברהם ז"ל אדמו קי לה בקנין ודחיק לה טוב ללגי
בנותיו לימא שכתב לה ובנות נמי שכתב דסתמא נמי כותב הוא בכן נקב
דיהבין ליבי מיכאלי אינון תהוין יתכן בביתו ומתזן מנכסאיו וכתב נמי דרתיך
נמי חסא מיתזא מנכסאיה' שנים ומאי קפיד ליה כלל וצ"ל הכיזקין נמי מוקי
לה בשקנו מידו והוא דוקא פנין למעוטי כתיבה סתם לפי שאין קבולין
ובירושלמי צ"ל אע"פ מלינו תני כסם שהבעל פוסק כך האז פוסק אלא שהבעל
מזכה בכתב והאז אינו מזכה אלא בדברים ובלבד דברים מהם נקנין באמירה
היאך עבדה גדול בשם רב כמה אתה כותב לזכך כך וכך כמה אתה כותב לזכך
כך וכך כיון שקדם זכת הבת בין הבנות א"ר חייא ז"ר יוסף שזק גדול רבת
ומר זעירא' אלא ביני כמה אתה כותב לזכך כך וכך ולזכך כיון שקדשה
זכתה בת בין הבנות והבן בין הבנים א"ר זעירא' והדא היא זעירא' לא נמנא
קונה אשה וכמה מטלטלין במוה פרוט' ומדתה אין אדם קונה אשה וכמה
מטלטלין במוה פרוטה זו היא גמ' ירושלמית. והרי דבר ברור לך בננו' שלנו
דבשטרי פסיקתא מה שהבעל פוסק כגון לזון בת ה' שנים ומה שהאז פוסק
הכל נקנה בדברים ודין שניהם שוה. לפיכך ים לנו לפרש מיטת זו דה"ק
כסם שהבעל פוסק לאשה עולמה כגון תוספת כתובה שזך פ' באתות גמ'
דחוספת כתובה משום שטר פסיקת' הוא מתחייב בה בההיא הנא' דמתחייב
אחדי כך האז פוסק ליתן לה אלא שהבעל מזכה בכתב שאם כתב לה ים לה
זכות כתובה כל' שהוא כמלוה בשטר וגובה מן המשועבדים והאז אינו מזכה
אלא בדברים שאין זכותה של אשה אללו אלא דברים ובלבד דברים מהן נקנין
באמירה באותן אלו אומרי' שאפי' כתב אינו זוכה בכתובה הא דברים
הנקנין בקנין זכת' לגבות מן המשועבדין היך עבדא ופי' רב גל צ"ל רב כמה
אתה כותב לזכך וכמה אתה כותב לזכך כיון שקדשו זכת' הבת בין
הבנות והקדשו עליו דהוא לאשמועינן דאפי' הבן זוכה שאלו זכות הבת בכתב
הקדושין הוא נקנה אלל הבעל. ותרומא שאין אדם קונה אשה ומטלטלין במוה
פרוטה הילכך זכותה של אשה בין שכתב ואל בן בין הבנים שוה הוא אחד
מיניהו נקט. וזהו פ' הירוש' לפי דעתנו ועולה הוא כהינן ומתקף לדברינו
כמה שפירשנו למעל' והאל יילנו משגיאות :

סליק פרקא בס"ד

פרק שני דיני גזירות

דף קכו ע"ב
בב' כתוב זה' אמרה גירסני צעלי מתפרגת' וסולכת עד כדי כתיבה
דייקין עד כדי כתובה אין יתר מכדי כתובה לא ושמעת
מינה דליתא הא דגרס' בגמרא דבני מערבא דהם פגרים את אשתו ולא נתן לה
כתובה חיי' במונותיה עד שיפרענה עד פרושה אחרונה :

ד"ש"ב הרב ז"ל זו אינה ראיה לדחות אותה שמועה דהכא צ"ל עסקין ולא
צבעל ולא ביורשו דהא לא שמועו בו שמת וז"ל היכי משהו לה
לכתובה כדי ליתן לה מזונות אלא ודאי איתא לבי דיא ואערה להו גרסני
צעלי הבו לי כתובתי או הבו לי מזוני עד דפרעיתו לי כתובתי כשמת' דבני
מערבא אמרי לה בי דיא אכן כתובה לא יתביין לך דלמא לאו גרוס' את שקלת
להו משו' מזוני ואי גרוסה את ליהו לכתובתיך והרי הוא דמבעי להו לבי דיא
לנועבד לה בלא ספק ולאו אשמועי' לכתובת' ולזונה לעולם ולא לבי דיא בלמוד
אי צעית לה לנועבד הכי אלא ליורשי' נמי היכא דלא שמועו בו שמת הכי צ"ל
למעב' צדקה שלא להפסיד נכסי מורישם שהוא קיים ואלו חכמי' דהלכתא
כשמואל דאמר אין פוסקין מזונות לאשת איש ומוקי לה לוחי' בשמועו בו שמת
הויא לה האי דוקא ודאי הרב מיהא מתני' דוקא דהוה לי למתני עד שפרע
כל כתובה מפני שצידס לפרעה מיד וכיון שאין פורעי' אותה מכרכין פיתה
ממה כפסך עד שיפרעוה כל כתובה כדע' בני מערבא חלה השקא דליתא
לדשמואל האי אוקמתא נמי ליתא וצ"ל שמועו בו שמת היא מתני' הילכך יורשי'
נמי בבי דיא דמו ואין להם רשות לא לפרעה לה כתובה מיד ולא לזונה יתר
מכדי כתובה אלא זנין אותה עד כדי כתובה ממה כפסך אי משום מזוני חי
משום כתובה וכי מטיא שטור כתובת' אמרי לה התקבלת כתיבתך וכן הוא
העיקר בלא ספק ושמועא דבני מערבא אין לדחותה מזה הרמיה כלל. וצ"ל
שנים אוחזים בטלית אסומי' לה אמתני' דתני מליאת אשתו שגירסה אע"פ
שלא נתן לה כתובה חייב במונותיה עד שיפרענה משלם כלומר מדקתני אף
ע"פ שלא נתן לה כתובה אלמא כל זמן שלא נתן לה כתובה שייכא ביה ואין
ליה זכייה עילויה ומא כינהו מנעם ידיה תחת מזונותיה ופ"ה מליאתה שלה
דאי לא שייכא בהדיה כלל מאי אע"פ שלא נתן לה כתובה וחי' רחשי דבר טוב
ומשמעו' יפה הוא אלא שדחה שמועתם ממקום אחר כדכתבי' בסיפא. ואיך
כדחה שמועה ברורה על לא דבר ועוד מ"ש הרב צענין הזה בסוף דבריו ואמר
אע"פ דאוקומ' שמואל להא מתניתא כשמועו בו שמת או היתה רחשו רחיה מיהא
מתני' לדחות את השמועה של בני מערבא כחשך פירשנו לנעלה ועכשיו שהיה
כששמועו

E ח

ד"הא מצית גסה חיתניהו ואפ"ה משום דהויא היא מקח טעו' לית לה ואפשר כי
מה ששנו בתוספת' הממאנת דחברותיה אין להם נוכה מלתים אבל תוספת ים
להם הא הביאנו לומר בן ד"ס ז' מאי חדרותיה שניה ואילונית ואע"פ ב' אין הדעת
מקבלת בן ואין הסכל מודה (חסר כאן)

אלא כתובה של אלף דינרין ונאצדת וכוטלת כליות שים לפניה והיואלה משום
שם דע אין לה כליות וזו חברותיה' היא שפכו' כאן תניא כוותי' דשמואל וביירושלמי
מכאן רבי חגי' צבי שמואל אלא שהשטה מוחלפת בלשונה עם הגמ' שלנו
ששנינו נמי' שאמר חכמים אין להם כתובה ים להן תוספת' ושארם יולאות שלא
בכתובה אין להן אפילו תוספת אלא מהענין אחד ושתי הגמרות לדין אחד
בתוכו שכל הנשים שאין להם כתובה מתחלתן כגון הממאנת וחברותיה
מתחלתן כסופן בין ששנו אותן חכמים בלשון אין להם כתובה בין ששנו בהן
יולאות שלא בכתובה בענין ששנו דבריהם ביצמות נשאת למי שאין לו בנים תלא
בלא כתובה כולן אין להם נוכה מלתים אבל תוספת ים להן ונשים שיואלות
עכשיו בלא כתובה ממנת קלול שלהן כגון עובר' על דת וחברותיה שאין סופן
בתחלתן שמתחלה הן ראיות לכתובה ועכשיו הפסידו על עצמן בין ששנו אותן
חכמים בלשון יולאות שלא בכתובה בין ששנו בהן אין להם כתובה כגון ששנו
ביצמות ובהזרק תלא מזה ואין לה כתובה ולא פירות ועל זה כולו אין להם
תוספת וכל שכן מנה מלתים למדנו מן הירוש' הזה דין האילונית שלא הכיר בה
שים לה תוספת וה"ה לאלמנה לכ"ג וסניה עומה שלא הכיר בהן כדבריר' ר"ח
ורבינו ז"ל. ועוד למדנו ממנו שטעו מקלף מחברי' שאמרנו כ"מ ששנו חכמי'
לשון אין להם כתובה ים להן תוספת לפיכך כתב לשם מלכות שאינה הוגנת
והצרותיה כל השנויות שמה צ"ל הזרק כולן ים להן תוספת' וזה ודאי שבוש הוא
שהרי כל אותן נשים מפני ד' זנות שלהן הם מפסידו' כתובה ונאסרו' על
צעליהן הילכך צעובר' על דת וחברותיה הן ונשים היואלות שלא בכתובה
מיקרו ומין להם תוספת. ומה שסנה ר' חגי' דשמואל היואלה משום שם דע אין
לה כליות היא ששנינו בגמרא שלנו קמיה דרב נחמן ורבי מנחם ור' יוסי
סתומא הוא :

סליק פרקא בס"ד

פרק הנושא

בא כתוב זה' במס' קדושין דהלכתא כר"פ ורב טרביא דאמרי שטר
אירוסין שכתבו לשמה ולא לדעתה אינה מקודשת דתנן אין
יחזין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהן ואוקמה ר' אשי צ"ל הכושר
דשטרי אירוסין ממש :

ד"ש"ב הרב ז"ל ואני צעניתי איני רואה את דבריו שהרי רב אשי כך השיב
לרבינא דברים הללו לא ניתנו ליכתב שאין העדים כותבין אותן בשטר
אלא מדעת שניהם לפי שכל זמן שלא נכתבו אין נגדין אלא עבדי חורין ומשכנתבו
גובין מן המשועבדין ומ"ה לא ליכתב אלא מדעת שניהם ואותבי' עלה מיהא
דתנן היו פקחין היו כותבין על מנת שאזון את בתך ה' שני' כלומר אי ס"ל לא
ניתנו ליכתב אלא מדעת שניהם דעד שלא נכתבו כמלוה על פה הם א"כ
הפקחין למה כותבין והלא אינון אלא טפשי' שמועין ממלוה ע"פ מלוה בשטר
על עצמם אלא ש"מ שער שלא נכתבו נמי כמלוה בשטר הם וכיון שמשעת המלוה
הם נריבין למילך צבעלי דינין והיינו תיובתיה דר' אשי ופריך לי' מאי כותבין
אומרי' הדר אייתיה סייעתא מהא דתנן אין כותבין שטר אירוסין ונשואין אלא
מדעת שניהם ותיובתא היא למאן דפליג עליה דרב אשי והלא רבינא צעל
השאלה שהיה מקשה עליו בתחלה והיה רוצ' לדחות דברי רב אשי ולומר שנתנו
ליכתב שלא מדעת שניהם ופריך רבינא בשטרי אירוסין ממש ואע"פ דרבינא
צופיה הוא דאמר לשמה ושלא מדעתה נקודס' והכא היכי מוקי להא מתני'
בשטרי אירוסין וקטא ידידיה אדידיה ל"ק מידי דדחייתא צעלנו' היא לומר דלא
תסייעיה לר' אשי מהכא ולא משו' דרבינא לא ס"ל הא דר' אשי דהוא ודאי על
בדחיה בשטרי פסיקתא אצבי ליה לאוקמה דר' אשי כי היכי דלא תקמי עילויה
לאידך מילתא ואורחא דתלמודא הכי הוא בבמה דוכתי וכיון דר' אשי ורבינ'
ורבא כולו מוקמי לה בשטרי פסיקתא ולא בשטרי אירוסין מ"מ הלכתא כרבא
ורבינא בשטרי אירוסין ע"כ דברי הרב. ואלו דברי תלמיד :

אמר המהדר ואנו מה עסקנו במחלוקתן של ראשונים הלואי נעמוד בפשוטו'
אבל לפרש דעת רבינו הגדול באתי ובודאי שאפי' צ"ל הרב אין הדבר
נפשוט מכאן לפסק כרבא ורבינא דגמ' הוא דליתיה סייעתא לרב אשי אי בשטרי
פסיקתא היא וגמרא הוא דדחי לה בשטרי אירוסין הוא ולא תנא בפסיקתא
בלום וכי נמי אמרת דבפסיקתא תנן בשטרי אירוסין לא ידעינן כמאן וליכא
למינו' הואיל ורב אשי ורבינא ורבא כולו מוקי לה בשטרי פסיקתא היא לא
איתברר מינה בלום באירוסין בדפריסית. אלא מחלוקת הראשונים היא צעל
ה"ג פסק כרבא ורבינא וכך השיב רב כטרוכא גאון ז"ל משום דר"פ לגבי רבא
תלמיד. ומן מתיבתא שדרו כר"פ ורב טרביא אינה מקודשת משום סייעתא דרב
אשי כת"ש צ"ל רבינו ז"ל. ופי' השמועה כך הוא עולה דברים הללו שהן נקנין
באמירה ניתנו ליכתב שאם כתבו עדים פסק פלוני לזכו כך וכך ופלוני לזכו
בנגדו מיהא כמלוה בשטר הואיל וכתבו קנין אמירה שלהם או אינון אלא מלוה
על פה שהרי לא שערדו עצמן ולא קבלו עליהן בחוב כלום דהא לא אמ' זה חיי'
אני מנה לזכי וזה חייב אני לזכי ובההיא הנאה דמיתחתיה אהדי לא גמרי
ומקנו למשועבדי' הילכך לא הו' כמלוה בשטר אלא כ' כת' זה לזכו וזה לזכו
חייב מנה בשטר ועדי' ופשוט רב אשי לא ניתנו ליכתב אלא משועבד הוא ליתן
בין כתב בין לא כתב מבני חורין שלוכן פי' רבי' מלמה ז"ל לא נכתבו חכמים
כתיבה לדבר שאם באו לחתום עדים בדברי' הללו אין טורפין מן המשועבדין

Tom. III.

ספר חובות

שמואל כששמעו בו שמת ומאי טעם עד כדי כתובתה ופרקי' אישי אפסלה אכפשה וטעמי' ניהא דלי לאו דאמרה גרסני בעלי כיוצא והולכת עד לעולם ואכן איסור לן להכא דלא אפטר לה לאיתונוי אלא כזכר דקרקע' והתם דלאפטר לה לאיתונוי תפירי דמקרקעי ומאגרא דכתי:

השיב הרב ז"ל לגבירא חזיקא תיובתא ופירוק' לא חזיקא כי מה שאמרו מוכרת והולכ' עד כדי כתובתה לאו למימרא שלא תמכור יותר מכדי כתובתה אלא שמיירת כדי כתובתה כדי שגבה כתובתה מן השאר כדלי' צרייתא בהדיא ופרושי קא מפרש ואולי למילת' ומאי דתירץ הרב ז"ל דהא דתני כיוצא בדאפטר לה לאיתונוי מפר' דמקרקעי או מעמלא דכתי ומכא ליה דסקלא מזוני מפר' או מעמלא דכתי והא אפס' קא הלכתא ממקרקעי ולא מעמלא' זין למזוני זין לכתיב' וסכיה' אינן נגזין לא מעמלא ולא מפירות דמתני' היא בהדיא בצכור' ואף לא מן הראוי ואפי' הם קרקעות וכל שכן פירות הקרקעות ועמלא דכתי דלי' תרתי מהם. מטלטלין והם ראוי סהרי יוצאין אחר מיתת הבצל ואם הקלו בפרנסת הבת ליטול מעמלא דכתי שהרי בעלת חוב לאחר היא נקל במזונות האשה והבנות דבעל חוב דבעל הוא ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי להו הילכך לא פירוקא ולא תיובתא ליתניהו: ע"כ דברי הרב ז"ל ואלו דברי תלמיד:

אמר הנחבר באמת טכך למדנו רבו' הגרפתים ז"ל מוכרח למזונות והילכת עד כדי שלם תשאר אלא כדי כתיבה ואמך לה שגבה כתובתה מאותו השאר כלומר ולא ממה שמכר' הא אלו רתת' כיוצא לעולם והוא בודאי פי' כיון ואין ענין אחר מתחורר בכאן - אבל מה נעשה לגאונים שהם כולם ז"ל מפרש' שאינה יכולה למוכר חלק כדי כתובתה וכ"כ רבינו הגאון ז"ל ורבי' חננאל ז"ל ואולי הטעם לדבריהם שלא העלו חכמים בתנאי כתיבה יותר מן הכתובה עצמה בענין שאמרו אם היה פרוקנה כנגד כתובת' פודה ואם לאו אינה פודה זהו דעתם ואין לי להוסיף ולפרש אלא שיש לי עוד לומר שאין הצרייתא הזו קושיא לסברא שלהם כלל דכתי קחני רתת כיוצא בשאר כל הנשי' ואפי' גובה כתובתה ונמלא שיש לה כדי סתי כתובות דין הניזוניות רתת לגבות כתובתה מתחלה אבל גרסני בעלי זכין אותה סתם עד כדי כתובתה וסוב אינן לה כלום ודבר פשוט הוא אבל איתנו לריכ' דקון בענין מ"ש בהל' מפר' דמקרקעי ומעמלא דכתי שהרב ר' אברהם מספק עלינו הן הפשוט וכן מכתב בזה מוביח' אפי' מעמלא דכתי שהוא קולל בפרנסת הבת הבת מפני שהיא כבעלת חוב דאית' ופסדה היא זו שהרי אמרו ממקרקעי ולא מעמלא' זין לכתיבה זין למזוני זין לפרנס' וכ"כ מן מטלטלי דקגוייתמי דלגבי מקרקעי דאבדוהו הויא בעלת חוב דתני ולא ליגבי נכסי' דידהו ועמלא דכתי ופירי נמי אם מטלטלי הרי אפי' הבת לא חטול כלום וחס צקרקעית הס' אגבה נמי תיזון וז"ל אגבה עיבור נכסי' מאיטרו כולי' דריחייא מפני שהיא חטול ולבסוף חזרו וז"ל כמחור דאמי ורבי איתא בפ' המוכר את הב' אבל דין פירות למזונות ולפרנסה דין פשוט היא שאלם מת והניח פירות מחוברין הם פירות גמורים הם שאינן צריכין לקרקע כל העומד ליתלם כחלוש דמי ודנריכי לארעא ניזונות מהם כדאיתא בפרק נערה שנתפתתה אחד פרכסה ואחד מזונות וכתובה שוין הם דין הזה וה"ל כ"כ כדאיתמר בגמ' אבל לפירו' שלא גמרו שמיין אותן ואין בשבחן כלום לכתיבה ומזונות כדעתן בצכורות ולא בשבח ופרישעלה לאתווי' טבחא דמומלא חפורא טובלי וטלפוי והווי תמרי ואפי' פ' שזה מקולי כתובה ותנאין שלה אומר אני שאף בפרנסה כן לפי שאין לבת בחוב שלה אלא עשור הנכסים שהיו לאב בשעת מיתה דיש לה על האחין לפי' שמיין אותן בשעתן ומה שהשיבו עליהן שהשיבו שאפי' ז"ל אין לו שבחון הלוה אלא כנגד חובו הוא כוטל כדמוכח במניעא ורבינו הא"י גאון ז"ל הסיב שאין לה עשור דראוי כגון שגפלו נכסי' בירושה לאחר מיתת אביהן אל' צ' בשלושין אלא אף במחברין אין אשה נוטלת מפני שהיא טבח נכסים כמו שפירשנו אלא אם באה לזון מן הקו קע וראו ז"ל שהינה צריכ' ליכור כלום למה לא תזון מפירו' וכי אין להם לצ"ד לזון' לה טני' שהי' פלוני' דמוכרין ופלוני' פירו' זו ואי משעבד שיש לה בגוף הקרקע הית כיוצא' ולא עוד אלא שהיא יכולה ליטול לעצמה ולמכור כל הקרקעות לפירותיהן ולזון דמיהן מה לי הן מה לי דמיהן ופירותיהן וכן בשכר הבת' ה"ה ואלו הם דברי רבינו שאמר דמוכר דפירי ומעמלא דכתי ודין אמת הוא ופשוט וז"ל בגי' מנצין ואפי' מעמלא דכתי על הדרך שפירשנו הוא שאין מנצין לה כלום מכל מה שעשו נכסים בפירות לפי' שהוא שבחן של אחים אלא משכירות הבתים לצד משום דלמרי' שכירות מכירה ליומיה הוא ועשור דמי הקרקע היא נוטלת זה כ"ל וראיתי שפירש' בעמלא דכתי שהוא השכירות שעשו בתים מחיים דאז ולא הגיע זמן ולפי ששכירות אינה משתלמת אלא מבסוף נעשה השכר כאלו הם פירות מחוברין ונותנין לה והלשון הראשון דין אמת הוא:

דף קכב ע"ב

ב כתוב בהל' נשים שאמרו חכמים אין להם כתוב' כגון הממאנת והשני' והאילונו' אין להם מנה מאת' אבל תוספת יש להן וכ"כ בהל' באלמנה לכהן גדול גרושה וחלוה לכהן הדיוט צטלה הכיר בהן אין להם כתובה מנה מאתים אבל תוספת יש להן:

השיב הרב ז"ל ומאחר דמקח טעות הוא איתא' יש להן תוספת בשלמא ממאנת כיון דידע דיכלה למאן ואוסף לה אדעתא דהכי כתב לה ומתנה הוא דבעי למיתן לה סכיה נמי כיון דידע דסכיה היא ומפקין לה מיניה אדעתא למיתן לה מדלילה כתב לה אלא אילונית ואלמנה שלא הכיר בהן כיון דמקח טעות הוא אלאו איתא' יש להן תוספת ובהדיא חמרי' בשמעתא גבי חילוני' אי דליתיהו אפסא מסתברא נכסי' מלוג דברשות קיימי' אין לה נכסי' לא ברזל דברשותיהו קימי לית לה והא נכסי' ז"ל ודאי כתוספת כינהו ועדיפי מחוספת דהק

איחא מדי' מהם באמנות לגבו' מן היורשין הם ה"כ וכ"כ דלא מהני ליה סוס נחמית לגבות מן הלקוחות וכ"ל בלקוחות אבל מה נעשה שהרי אמרו חכמים הבח' ליפרע מנכסים משועבדין לא יפרע אלא בשבועה כשם שאמרו ביתומין ונחמי' דמוקמי' ר"ס כאבא סאול כל זמן שחובצת כתובתה יורשין משביעין אותה וכ"כ לקיחות קאמר וכיון שהלכה כאבא סאול למדנו שאין כאמרו' מועיל לגבו' מן היתומים ולא מן הלקוחות אבל יקשה עלינו לדעת רבינו הגדול מפסק הלכה בהגותינו וקאמר דמיה אבא סאול בנאמנות מפור' שגובה מן היורשין בלא שבועה וא' כלמה לא חגבה מן הלקוחות דהא מתני' בתרומה קחני אינן יכולין להשביעה וליכא מאן דפליג עלה ואלמלא מזה הדין מוסכם אלא הגאונים היינו יכולין לומר שלא חמרה רבינו ז"ל אלא בנאמנות שלאחר שעבדו אבל מכיון שידענו שכל הראשונים אין מאמינין אותה על הלקוחות אפילו קדמה בנאמנות למכירה נחזיר שזה רבינו הגדול מתכוין - ונאמנות שלאחר שעבדו א"ל רא' והתימה הגדול מהלו הראוי' שהביא ה"ר אברהם כדר עמד עליהן רבינו מדברי ר"ה ז"ל מכתב בפירושו' בלשון הזה מנכסים משועבדי' ומנכסי' יתומים לא תפרע חלל בשבועה - יש מי שאומר משכתינו צעת שלא פטרה מן השבועה ככל צפירוש והאמינה לגבות מן המשועבדין ומן היתומים בלא שבועה אבל אם כתב לה ופטרה מן השבועה לגבות בפ' גובה מן היתומין זין מן המשועבדין בלא שבועה וכ"כ אם קנו מידו דתנן דדרושבועה אין לי ולא ליורשי' ולא הבאין ברשותי פלי' ועל יורשי' ועל הבאים ברשותי לא הוא ולא יורשי' ולא הבאין ברשותי משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה ואשכחין דברשי' במתיבתא דבי רבי חיילא הן הבאין ברשותה כל שמכרה להן או נתנה להן במתנה וכן הבאין ברשותי ממכר או נתן במתנה ופי' במתנה זו אם בת' לה ופטר' מן השבועה אין לו ולא ליורשי' מהן היתומי' ולא לבאין ברשותו מהן הלקוחות להשביע לא אותה ולא ליורשיה ואם מינת אותם אפטרופיא ולא אם מכרה כתיבתה בטובת הנאמנה ובא הקונה לגבות אם נחגרשה ממנו או אם נתאלמנה מן היורשין ואם נמכר מן הלקוחות ולא מנינו טיפה כח הלקוחות מן היתומי' והלקוחות י"ל הן הפסידו על עצמן שלא היה להם לקנות מנכסים משועבדים לאחרים וי"ל האב יכול להפקיע שבועת היתומים ואין יכול להפקיע שבועת הלקוחות ומעשים בכל יום דאין נפרעים מן המשועבדים ואפי' שיש להם נחמיות פ"כ דברי ר"ה ז"ל ולא פיר' מה נעשה במשכתינו וז' לדעת אלו שאומרים מהני באמנות מן היתומים ולא מן הלקוחות וכן רבינו כתב בהל' התיספת' שאמרה אלו הן הבאין ברשותה כל שמכרה להן או נתנה להן במתנה וכל זה מוכיף לנו תימה שאכחנו רואין הראשונים מכדיין בראיות הללו והן מוכדיין אותן לפיכך ואין חוששין לא לדחות ולא לפרש אותן אבל דעת רחבה מדעתינו הם אינם צריכים לפרש ואין אנו יכולין להבין ובודאי למאי דקאמרי' העיקר' פטירה על אפטרופיא דוקא משביע הוא את יורשיה ואת הבאין ברשותה לאי שבועת הדיינין דגביה דכתובה דאשו משום דהושיבה חנונית לא יפרע כתובה ליורשיה בלא שבועת היורשין אלא כגון שהוסיב את אשתו חנונית או שצטאה אפטרופיא לפקח בנכסיו עד י' טגים ופסק לה שכן למחלה לשלש וגרביע ואם מת אף היא נעשית אפטרופיא על היתומי' ועל הבאין ברשותו שיכר או שנתן להם נכסיו ואם מתה היא יורשיה מספקין בנכסי' וכוטלין שכן וכן הבאין ברשותה שמכרה להם זכות שיש לה בנכסי' וכך פירשו בירוש' והוא שנתן לה רשות פיהו בנים אפטרופוסין וטמא אף לדברי האומר פטורה אפונמת כתובתה הגאונים מפרשים באין ברשותו על דרך זו דומיא' דירושין כלומר שנתן להם כל נכסיו במתנת ט' מ"א כמתנת בריא מעבדיו ולאחר מיתה קני מותר נכסים שלו שאין זו נפרעת מנכסים משועבדים שהרי חלק כתובתה שלה בני הדין הוא אגלה אינה נצבע' אלא מפני שהיא כבאה ליפרע מנכסי' יתומי' דכל שבאה ליפרע שלא בפניו נצבעת זין מחיים זין לאחר מיתה וזו כיוצא בה בנאמנות מפורס' מועיל לה שהרי אם חייב מודה נפרעת שלא בשבועה שהי' אלה שלו הודאה באמנות מועיל לה ממנו אבל שאר לקוח' דשבעות משום חשם קניניה כמו שנתפרס' בשבועות לא מהני לה באמנות ז"ל שבהלות אלא כל היבא דהוא חייב לאחרים וליכא גביה מהיבא דפרע אין הודאתו הודאה והא נמי דכוייתה כלומר דבהא נמי הודאת בעל דין יש דבר שמתא פרעו למנה ונכסיו החזיר לו את פטרו כדי לגבות מזה או שוא שובר היה בידו זה כיצד איתו שאין לך נפרע מן המשועבדין שלא יחזרו הם על הלוה קודם שפרעו לו כל' כדאמרי' בגט פשוט דאמרי' פייסיה בעל הבית הילכך כיון שאינו נאמן עלינו לומר לא פרעתיו מחייבין המלוה ליטבע ואפי' שקדמה באמנותו פה"ה והוא הטעם וככלל עוד בלשון באין ז"ל המשביעין אותה במהיא נפרעת לה בפניו וכן מנינו בגליוני ראשוני' שאין הנאמנות מועיל לה אלא לנפרעת הימנו שהיא משביעה אבל שלא בפניו לא מהני לה דכי הימנה בפניו משום דאמר אינה מעיזה פניה כי או שמתא מפני הנאמנות פרע בעדים וצויר ואין איתנו יודעים בהן לפיכך ז"ל משביעין אותה וכשפירש ולא לבאין ברשותי אין ז"ל משביעין אותה מרנה לזוק בנכסיו ועל כל מי שבא ברשותו האמינה:

סליק פרקא בס"ד

פרק אלמנה נוזנית

דף קיח ע"ב

ל כתוב בהלכות מוכרת והולכת עד כדי כתובתה וסומך לה עד שחגבה כתובתה מן השאר ש"מ סייר אין לא סייר לא מיהא שמינין דלית ליה לזכי' לא עד כדי כתיבת' אבל יותר מכדי כתובת' לא - וקשיא לן הא דגרסי' צ"כ פני' דיני גזילת גרסני בעלי מתפרנסת והולכ' עד כדי כתובתה ואוקמה

בזה כתוב בהלכות כתבו על המחבר והאמרת רישא חין כותבין ח"ר יהודה אומר שמואל והוא ששייר מקום התורף וכן אמר רבה ז"ל חכא ח"ר יוחנן והוא ששייר מקום התורף ור' אליעזר היא דאמ' עדי מסיר' כרתי וה"ק חין כותבין טופס במחבר גזירה שמואל יכתוב תורף כתבו לטופס ותלמו וכתבו לתורף וכתבו לה כשר :

דשיב הרב ז"ל מצהלכו אמרו דליתא בדבעינן למימר קמן ופי' זה מפני שאמרו בפ"ג הכותב טופסי גטין לריך סיכיה מקו' האיש ומקום האשה וסיפא דמתני' ר"א נכסיר בכולן חוץ מגיט' נשים ואמלינן בגמרא טופס אטו תורף גזר שאר פטרות אטו גטין לא גזר ואמר' התם הלכה כר"א טוביכא דחכמי אלא גזר' טופס אטו תורף ומדקא נכסיר בכולן חוץ מגיט' נשים דאינו בש"מ אפי' דיעבד כמי נשמי' הילכך לענין מחבר דיעבד כמי פסול ואשכחן כמי לרבא דאמר על ענין נקוב כמי פסול גזירה שמואל יקטום אלאמ' משו' גזירה פסלי' ליה דיעבד והאי דאמרין בהאי פרקא הכל כשרין לכתוב את הגט אפי' חרש שוט' וקטן ואמר' ע"ה ח"ר הוכא והוא שיהי' גדול עומד על גביו . ובמסקנא ח"ר יהודה אומר שמואל הוא ששייר מקום התורף לא ידעין דרב יהודה ושמואל אי פליגי אדרב הוכא אלא דשמואל סבר אפי' דאין גדול עומד על גביו אס' שייך מקום התורף כותבין ורב הוכא סבר אפי' לטופס כמי דיעבד גדול עומד על גביו משום דגזרינן טופס אטו תורף מיהו כי הוה גדול עומד על גביו לא בעינן שיעור מקום התורף דבמחשבה דגדול לא סגי' ליה לתורף אבל לטופס סגי' ליה בהכי משום דגזירה בעלמא היא ואפשר דרב הוכא כמי כותבין ס"ל ורב יהודה אומר שמואל סיימי הוא דסיים למילתיה ולא פליגי מידי ורב הוכא אטופס כמי גדול עומד על גביו כמי דיעבד שיעור מקום התורף ומתחיי' מלשון הרב ז"ל דהכי ס"ל דלא פליגי שהרי כתב דברי ר' שמואל ב"ד דדרי' הוכא ומלתא דנכרי כתב בסוף דמשמע דאשמואל קאי ולפי הסברא הראשונה ח"ר לדברי שמואל וכן עיקר דהא דכולהו תנאי אליבא דר"א גזר' טופס אטו תורף איבא מאן דגזר ביה לכתוב ולהאיכא מאן דגזר ביה ופי' דיעבד בר מתנא קמא והכותב טופסי גטין דמוקי לה שמואל בר' אלעזר ולא גזר בטופסין כלל והיה מפני התקנה בלוי' במתני' : ע"ב דברי הרב ז"ל ואלו דברי תלמיד :

אמר המחבר נכתב נשואת כדמנה לו לרב ז"ל בהל' ותלוייה בשל אחרי' היא מה' ר' אפרים הגיה גבי הא דתנן לקמן ר' אלעזר נכסיר בכולן חוץ מגיט' נשים והאי דתנא רישא כתבו על המחבר ואוקימנא כר"א והוא ששייר מקו' התורף תרי תנאי ואליבא דר"א ע"כ הגיה . אבל לשון רבינו בהלכותיו כך הוא כנ"ע למעלה וכדבריו עיקר דמסתנינו הלכה פסוקה היא ותרי תנאי דאליב' דר"א בטופסי גטין תרוייהו לנכרי קתני ואלו עומד על גביו דנכרי לאו כלום הוא והסוגי' פשוטה לפיכך בזה דקאמר ליה רב נחמן לרב הוכא אלא מנעמא נכרי כמי ופריק ליה נכרי דנעמא דנפשיה קא עבד ולא קא מהכי ביה עמידת אחרי' עליו כדוהיכא דחרש והדר ח"ר נחמן לאו מילתא היא דאמר' דלמתני' נכרי כמי כשר ונעמא' והא נכרי פסול והיה ר"א היא בלומי' אבל מתני' ר"מ ונ"ה כן כשרי' מדמקס' ומפרקי' הכי ולא הדרי' לסברא קמייתא בשגדול עומד על גביו ואפי' כשרי' כמי ש"מ דפשיטא להו מילתא דגבי נכרי לא מהכי עמידת נכרי כלל דקאמ' והא דתני נכרי דנעמא דנפשיה קא עבד ולא מתחורר האי ליסבא כלל אלא בשאחרי' עומדין על גביו לומר דלא מהכי ורב הוכא גופיה מודה דהא ונ"ה ח"ר נחמן לאו מילתא היא דאמר' כלל דלמתני' נכרי כשר ומדכרי כשר ש"מ ר"מ היא ולא כרצנן עמידת אחרי' ודידיה ודרב הוכא דתני דמתני' נכרי כשרי' ונ"ה ח"ר להכשירו אלא לר"מ ח"ר לר"א כשרי' וכדרי' יהודה ודלתי' ח"ר דרב הוכא בטופס בלחוד הוא הטופס גופיה הוינן ומסקינן דנכרי פסול ודאי בתורף היא בתורף חייבין וכי תימא דלמא לרב היא דלא קים ליה בדרב הוכא סבר בתורף כמי נכשר ובתורף הוא דפסלינן נכרי אבל לנכסירא מתניתין בטופס היא ונכרי כמי הא לאו מילתא היא דהא מניח' ע"ה מקשה ליה ר' נחמן נכרי ומתני' רב הוכא דנפשיה קא עבד ומאי דנכסירא דחרש פסול דנכרי ונכסירא כמי בהכי הילכך דרב הוכא דחויא הוא ומתני' לית לה קיום אלא בעלמא אחרי' כדפרישית והרי הרב עצמו אומר דחרש שוטה וקטן כשרין בגדול עומד עליהן ונכרי פסול דלית לאחרי' עליו עסק בלל ובהו הוא מעמיד דברי ההל' והך סוגיא דחויא היא בהדיא בגמרא מדר"כ דהוא נכסירא ופשיט' ליה מתני' מדקא פסיל' ל' לנכרי לענין הכאה וכלל דלענין כתיבה כשר וכן דעת ר"ה ז"ל כנ"ע . ואם תשאל לדברינו שאנו מפרשים הא דרב הוכא בתורף היאך הם כשרים בעמידת אחרי' על גבן והא לאו כמי פליחו כיניהו גבי כתיבת גטין שלוחו בעינן דכתיב וכתב וכדאמרין לקמן בריש פירק' דכל הגט אי כתב רחמנא וכתב אחר למעוטי האי דלאו איהו קא כתיב ל' אלא הוא לריך לכתבו או שלוחו שמיניו ככ"מ שלוחו של אדם כמותו וב' התקבל אחרת והוא דקרו ליה כפאתא אזור סהדי וכתבו טפאתא וא"ר יצחק עשו עדי' פליחותן אינה קושיא שכל עיקר לא נפסקה כתיבת אחרי' מענין אלא משום שאין כתיבה שלהן לשם קדושין לפי שאין האשה מניחה שמתגרש בגט שלהן ומחשבה שלהן שמתגרש בזה אינה כלום דבעינן כתיב' כריתות לה לשמה ומפורש בריש זבחי' דמקסי' התם הא דתנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבצלים לשם חובה טעמא שנזבחו שלא לשמן הא סתמא כלשמה הוי ורמיה הכותב טופסי גטין לריך סיכיה וכו' אלא סתמיה לאו כלשמה הוא ופשיט' דכתיב' לשמן קאי אשה בסתמא לגירושין קיימא בתמיה דשומעת מנייה דהי קיימא לגירושין טופסי גטין כשרין אפי' שלא עשהו בשל לקופר עליה הא כשהוא להן הבעל כתבו הגט כשר אפי' שאין כמי פליחו' ממם כגון

חרש שוטה וקטן שאחרי' עומדין על גבן ונכרי כמי כשר אלא שהוא עושה לדעת עצמו ולא לשמ' הוא . ועוד קשה לי בשוטה היאך הוא כשר אפי' בעמידת אחרי' עליו והתניא ביבמות בשוטה ושוטה שחללו תלא ושלל עשור דבר זה והיינו משו' דבעי' עד שיתכוונו שניהם והכי לאו כמי כוונ' כינהו והתם ז"ל עומדין עריהם הוא וי"ל דקא סבר רב הוכא חרש שוטה וקטן בלחוד אחרי' יש להן קלת כוונה שהרי קטנה חוללת בפעוטות לדברי רבי יוסי וחרשת חוללת אלא שאינה בואמר ואמרה וכן השוטה הזה שהוא כותב גטין יש לו קלת דעת וקלת כוונה לשמה באחרי' מלמדיו אותו והוא כענין שאמרו שוט' היודע' לשמור גיטה ואינה יודעת לשמור עצמה אבל התם שוטה אינו חולץ שאינו עושה לדעת עצמו ולמוד אחרי' כעשוי הוא אללו וחליצה מעושה פסולה וכשם שגט מעושה פסול ושוטה אינה חוללת שהתורה אמרה בגירושין מי שמשלחה ואינה חוזרת יצאה זו שמשלחה וחוזרת ולמדה חליצה מן הגירושין דכי האי גוונ' כמי כתיב בחליצה אשר לא יבנה את בית אחיו שמתא נדבריה' הוא לכשם שגזרו בגירושין שלא תתגרש שלא יבנה זה מכהג הפקר כך גזרו בחליצה שלא תחלוץ שלא יבנה זה הפקר ואפי' יודעת לשמור גיטה וחליצה וגט חליצה כל שאינה יודעת לשמור עצמה אינה חוללת ואינה מתגרשת מדבריהם וכדאי' בפ' חרש . הרי הרווחנו בפירו' ההלכה כל האורך שלא לשכור דבריו ודברי המפרשי' שהעמדנו לר' הוכא בכתיבת תורף כדי שלא תתקשה על המתלמד ויצא לדחות הפי' הנכון ולהתלו' בפ' הרב ז"ל שכ' לחינו למעלה דראיות מכריעות . ולענין דברי רבינו ז"ל בהלכו' כראין דבריו שהוא סובר דרב יהודה באוקמתא דמתני' פליגי ולאו בעיקר דינא לפיכך אס' הוי אחרי' עומדין עליהן כש' ואם לא עמד עליהן אחר ופשיטא מקום התורף כשר אבל נכרי כשרי' נקום התורף כשר באחרים עומדין עליו פסול דאשמואל דנפשיה עבד והיינו דקאמר משו' דבעי' לשמה ואדר' הוכא קאי . וזה דעת רבינו בזה דהרי לדבריו הא דתניא נכרי פסול דוקא הוא הא חרש שוטה וקטן כשרין ודעתו עמוקה מדעתינו שלא היה לנו להקל בלמוד אחרים כיון שפירו' משנתנו כדברי ר' יהודה ע"ה כמי יומר דלא פליגי בעיקר סבריה דר' הוכא ובדיתא נכרי פסול וכ"ע חרש שוטה וקטן קתני קמ"ל שאין להם הכשר בלא שיעור מקום התורף ואפי' אחרים עומדין על גבן :

סליק פרקא בס"ד

פרק כל הגט

דף קנב ע"א

בזה כתוב בהלכות כתב אפי' דהוא הילכך לא נהדרינן גט לזמן מרובה במקום שהשיירות מלויות אלא במקו' דאמר' עדים מעלים לא חתמונו אלא על גט אחד של יוסף בן שמעון דהא מילתא לית בה ספק' ח"ר כדאמר' נקב יש בלד' אות פ' דהוה ליה סימן מובהק כרז אפי' אבל נקב בעלמא לא :

דשיב הרב ז"ל בלוי' מדברי הרב ז"ל דר' ירמיה ורב אפי' פליגי אדרבא במקום שהשיירות מלויות' אפי' שלא הוחזקו ואין השיירות מלויות' לא מהדרינן אלא בר' ירמיה או כרז אפי' והלכתא כוותיה ובאמת לבאורה כיון דאמר' הלכה כל שלא שיהא שם אדם ח"ר שלא עבד שם אדם דהיינו לאלת' הא אס' עבד או שיהא לא הוי לאלתר אלא לא בעינן שיירות מלויות' דהא לא קאמר שלא עברה שיעור' או שלא שיהא אלא מכיון שעבד אדם שם אפי' שלא עברה שיעור' אלא לא בעינן מקום שיירות אלא אם הוחזקו שני יוסף בן שמעון במקו' שנכתב הגט חין מחזירין לאחר זמן אלא או בר' ירמיה או כרז אפי' ח"ר הרב ז"ל . ומהו קשיא לי הא דאמר' ביבמות בעינן יצחק ריש גלותא דהוה אזיל ומקרטובא לאספמיא ומכיר ופליגי בה אביי ורבא אביי אפי' אפי' לתרי יצחק ורבא אומר לא חיישי' לתרי יצחק ופסק הרב ז"ל הלכתא כרבא והתם נקו שהשיירות מלויות' הוה וצין כך וצין כך במקום שהשיירות מלויות' דמי דהא נכסי' ליה לנניח' לנ"ע דלא שייך הכא עיר אחת כלל וכיון דלא הוחזקו תרי יצחק ריש גלותא לא חיישי' בעי' תרוייהו ואם לאו דכתב הרב ז"ל לעיל הלכה כרז אפי' ולא מהדרינן גט לזמן מרובה במקום שהשיירות מלויות' אלא או בר' ירמיה או כרז אפי' דמשמע דמקו' שהשיירות מלויות' אפי' דלא הוחזקו לא מהדרי' הא מילתא דיבמות ל"ק לי ולא מילי דקמינא מקום שהשיירות מלויות' צעי הוחזקו דאי לא הוחזקו לא חיישי' אבל אם הוחזקו אפי' דלאינו מקום שיירות חיישי' ומה אמרינן שאם עבד אדם שם אפי' שלא עברה שיעור' אס' הוחזקו חיישי' ג"ה דברי הרב ז"ל קשו אהדרי' דהכי אבעי' ליה למימר הלכה כרז אפי' דהוא דתנא הילכך לא מהדרינן לגט לזמן מרובה במקום שהוחזקו ב' יוסף בן שמעון בעיר ח' אלא או כרז אפי' או בר' ירמיה ואפי' במקום שאין השיירות מלויות' ותיירוצא דהך גי' כולהו זולתי במקום שהשיירות מלויות' אפי' דלא הוחזקו ב' יוסף בן שמעון באותה העיר שזכר' בגט חיישי' לשני יוסף בן שמעון שמה יש עיר אחת ששניה כזו יש שם יוסף בן שמעון אחר כמו שפסק הרב אליבא דר' זירא וכן אס' הוחזקו שני יוסף בן שמעון באותה העיר אפי' שאין השיירות מלויות' חיישי' ובעינן ס' מובהק כרז ירמיה או כרז אפי' ונעשה דלחוקא דלא שר רבא לשני יצחק דר' גלותא אינן אלא בצבל ודבר ידוע הוא זה הילכך ה"ל במקום שאין השיירות מלויות' דהא ודאי נוצל הוה וכיון דלא הוחזקו בצבל שני יצחק ריש גלותא לא חיישי' ולא בעי' בדיקה ובגט לריך מקום הגט בדיקה או שיתגרשו לאלתר שלא עבד אדם שם והא דאמר רבא בנעשה דבזה דשמואל אס' חיתא יבדק כל העולם מצעי' ליה ה"ק כיון דלנכרה בדיקה למה לא כתבולו שם אמא במקום שיירות כל העולם לריך בדיקה אלא נוסס כדורו הוא דשלוהו כיה ברמיה להגריכו בדיק' והוא מענינו יודע אס' הוחזק שם אחר ודאי לריכה העיר בדיקה אפי' שלא ננחה במקום השיירות וס' ננחה במקום שיירות לא תועיל

ספר הזכות

לאחר שלמדו וניחת סגוריה היא ואוקמתא דמתני' דהנציח גט צא"ל בולע כדמריץ לה רבה סינייא דחיקא היא טובא וליכא למסמך אלא אמאן דמוקי פטמא דמתני' כל באתה מדינה לא לריך וממדינה למדינה במדינת הים לריך צא"ל לא לריך ועוד דחזינא ליה לרב אפי' דהוא בתרא דאליטריך לאוקומי צפ"כ לר' יהודה דאמר עד שמהא כתיבתו וחתימתו בתלוס ולאפוקי מתכיתין להלכה הא לר' א' דאמר עידי מסיר' כרתי לא צפי' למימר צפני כחם משום לשמה ואע"ג דמודה במזויף מתוכו שהוא פסול והיה גזירה בעלמא ומיחש למעוטי דאין בקיין בפסול גזירה בעלמא לא חיישי' אלא לקיום הסטר שמה יבא בעל ויערער והיא לריכה למימר לקיימו בדרך כל השטרות ואינה מולאה עדים ואין קי"ל כר' א' הילכך צפני כחם משום קי' הגט בלחוד הוא ומדכחם משום קיום הגט ככתב כתיבתו משום קיום ולא משום לשמה כלל' וליסכי' דפ' שני ודאי ליסכא אחריתא דר' שמואל בר יהודה משמיה דר' יוחנן וליסכא קמא דר' אמי משמיה דר' יוחנן תרומיהו ברבא איתין אבל ליסכא קמא דרב שמואל משמיה דר' יוחנן וליסכא בתרא דר' אמי משמיה דר' יוחנן איתין כרבא והנהו ליסכי' עדיפי' דהנהו הו' בחזרה כדאמרין בהדיא וכי יתד הוא שלל תמוט וליכא לאוקומינהו בלאחר שלמדו כלל דהא הכא בשמעתין אסתי' דר' יוחנן לפי שאין מזיין לקיימו וס"מ הכי הלכתא דטעם טעמא דמילתא והדר ביה מבעותיה וסוגיא דרב חסדא ור' אפי' ודאי כרבא איתא ואיהו איירי בהדיהו וכולהו אמרי דכולהו בקי' הגט כשר ולרבה לא משכחת לה לעולם אפי' לאחר שלמדו וכן כמי' שנים מעידין ע"ל חתימת שני דכשרין כרב' אפי' משו' דלרב' כל דלא העיד אכול' חתימה בשמ' לא עשה כתיבן חתימה ולא העיד כלום דכולהו גזרות רחוקות הן שמה יחזור הדבר לקלולו חתי' לאיחלופי' וכ"ע דמכחם חזי' בפניו וחזי' שלל בפניו ס"מ כמנך הוה ולא כחם כלו בבת א' והגע ענמך שהיה גט יולא ומתחת יד סביהא ואפי' צפניו ככתב כולו וצפניו כחם חזי' דמשום קיום הגט ליכא משום לשמה איכא מי מכשר רבה ככי' הא' גוואכא מפני שחששה לחוקה היא ומה תאמר למי' סי' לו שפי' נשים ושמותיהן שוין שמה חתם ראשון לגרש את הגדולה וסמי' לגרש (חסר כאן)

בד' כימא דצטעותא הוה מילתא ונפטר מדבריו כדא' דהכי ס"ל וכשפרי חשיב ל' ע"כ דברי הרב' ואלו דברי תלמיד:
אמר הנחצר ועדיין אנו לריבין לבאר דברי רבינו ז"ל דכלא הודאה דאיכא כמי' מנו דמני' למימר פרעתיו למארי' ארעא ליהמנ' למימר המחאה בטעות הוה ואע"פ שהמחרט צפני עדים ואמר להו' אתם עדי' דקי"ל מלוא את חזירו בעדים א"ל לפורעו צעדים ובה סברות רבות י"א שלל הנריכוהו הגאונים להודאת חזירו אלא כשקנו מידו משום קיין בשטר הוא ואינו יכול לומר בו פרעתיו וכן מלאו דעת רבי' הא"י ודברי רבינו כוטיין לו צפ' האשה שכתארמלה ואין דעתיה דדין הזה ורבותיהו הנרפתים מורים שכל המחאה צעדים אין כאמן עליה לומר המחאה בטעות היתה משו' מנו דפרעתי דמידק דאיק איניש והדר ממחה נפשיה אלל אחרים כענין שאלמרו צאוק בבא בתרא תכו לפלוני ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבא פרעתי אין כאמן אתם חתא דפרעיה לא הוה אמר תכו ואע"ג שהיתומים יכולין לומר פרענו אנו אין כאמן לומר בטעות הודה לו מתחל' משום דסתמי' מידק דאיק והדר אמר וכן בריא כמי' צקין ובהמחאה אינו כאמן לומר' בטעות הודיתי וקנו ממני גדול כחן של חכמי' הללו סהן מדמין דדין הזה' ולפי דעתיהו שלל כיונו הגאונים ורבינו ז"ל לסלק מכאן דין מנו אלא ללמד שאינו כאמן בטענת הטעות בעלמא כמו שהי' כאמן מתהלה לומר לממחה אין לך בידי כלום לפיכך אם הנמחהו צפני עדי' או שקנו מידו ובמעמדן של עדים חזר ואמר טעיתי בחשבון אינו כאמן וכן אם קבע זמן לפרעון ואמר לו בתוך זמנו המחאה בטעות היתה אינו כאמן אתם היתה המחאה שלל צעדי' ובא בטענת מנו דלא היו דברים מעולם ודמי כאמן וכן בבא מנו דפרעתיך לאחר זמני אין לנו ולענין הודא' שאמר רבינו ז"ל דקא מודה ליה חזריה עקר הדין הזה בפרשות דהיכא דגנבא מורה ומאריה דארעא לא מורי' מי' במעמד שלשון בלחוד אקני' לי' כאמן שאם רצה למחול מוחל סכן דעת הראשונים במוכ' חוב לחזירו במעמד שלשון וחזר ומאלו מוחל ובגמ' כמי' בראיות גדולות מכריעות כן צפ' החובל וצפ"ק דמליעא ונמלא הדין הזה באותה שאלתו סס צפ' שני' איחזין מלא שובר בזמן שהשם מודה יחזי' לבצל וליתור' דלמ' כתב' ליתן צקין ולא כתב' עד תשרי וחזרה וזכירתה לכחובתה דמכיסן ועד תשרי ואפיק לה לשובר דכתיב צקין ואפיק לנפסד לקוח' שלל כדין ומפרקי' ס"מ איתא דשמואל דאמר המוכר שטר חוב לחזירו וחזר ומחלו מחול פי' וכיון שיכול למחול כאמנת לומר שובר זה של בעל הוא שכתב כפרעתי ממונו וכן הדין הזה' ואל' תחייבו להביא עכשיו אותה שאלמרו בכתובות האומרו שטר אמנה הוא זה שאינו כאמן בשבא לאחרים שכתב כאמר בה הרבה על דרכים רבים אבל הדין שכתבו דין חמת הוא בלא ספק אבל אם קנו ממונו למארי' ארעא ואיהו לא מודה בטעות וגנבא מודה בי' שורת הדין אינו כאמן אלא רואין אי' שם לו לגנן המודה להסתלס ממונו אומרין לו כיון שהודא' בטעו' הודה לך חבדך ובטעות המחית אותו אלל מארי' ארעא זיל את שלים למארי' ארעא שאין הודאה של זה כלל' בנקו' שכתב לאחרים באותה סהזכ' הרב ז"ל ובמקום שאלמרי' ארעא מודה הלה פטור וחזירו גנן כמי' פטור כשאינו מודה דהא מעידו דאנומיה לי' להאיך גבי מארי' ארעא נפטר מינה כדכתב רבינו הגדול בהמקבל ואם סביהא מודי' משלם גנן ראשון למארי' ארעא ויאל' הדין לאנומו וכשאר לנו צפ' הוה מתשו' הרב ז"ל שלל כתב' יפה מ"ש בהל' בענין דין שחרור זה לעבדי' והמלמד יוסף לקח.

סליק פרקא בס"ד

כשחשיבו בו שמת אין מחלן לאיה אלא אי איכא למדחיה למהעתיכו דכתי מערבא מיהא מדינה מדאמרי' בגמ' דילן עלה דהך מתני' מליאת אשתו שגרסה אע"פ שלל כתן לה כתובה וכו' גרס' פשיטא לא לריכא במגורשת ואינה מגורשת לאחר רבה דר' ירמיה ב"מ שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה וכו' ומאליטריכא לי' למימר במגורשת ואינה מגורשת שבעלה חייב במזונותיה מכלל דגרסה נמס' שלל כתן לה כתובה אינו חייב במזונותיה והא מילתא פשיטא הוה גבייהו שאם היתה גרסה לגמרי אע"פ שלל כתן לה כתובה אין לו עליו כלום וגם הוא אין לו עליה לא במעש' ידיה ולא במגירתה ותולא מיד: עד כאן דברי הרב' ואלו דברי תלמיד:

אמר הנחצר ולדעת בני מערבא האשה הזו שגרסה בעלה במדינת הים ולא פרע לה כתובה אפי' אמר לה צ"ל לשום כתובה אנו כותבי' לך דמי' חזונות הללו על יד על יד הרי יכולה היא לומר ולחזור ולתצוה מזוכ' עד פרוטה אחרונה של מזונות הללו שהוא פרעון כתובה ותזון ממה נפטך אם אשתא אפי' תכו לי מזונות ואם מגורשת אפי' עד שתכל' לה פרוט' אחרונה של פרעון חנו לי מזונות אלא עשאו הרב לדין של בני מערבא כאלו הוא קכס כמסרב לפרוע כתובה שיתן מזוכ' וצ"ד כיון שאין מסרבין ליתן אלא מפני שאינה מברר' גירוסיה אין חייבין לזון ולמנה לא יקבוס על הצעל מלא פרעה במדי' הים ולא תיזון ממה נפטך טעם שיפרעכ' פרוט' אחרונה אמרו ולא עד שירלה ליתן ועוד שאין ריכס משום קכס אלא סבורין הם לומר דמשו' מעבד ממונ' כתובה היא כיוצא' דמזוני וכתובה אגרי' בהדדי וכך הם. (חסר כאן)

מסכת גמיי

דף קמב ע"ב

בג כתוב

בהלכות וסוגיין כרבא דאמר דהיכא דאיכא עדי' דנקמי' ליה לא לריך למימר צפני ככתב צפני נחתם:
השיב הרב ז"ל אפי' רואה הסוגיא יותר כרבה מפורשת ולא כרבא וציר טעמא מנעמים כרבה הוה מנעם דרבה בר בר חנא דאיתיי' גיטא דפלגיה אכתיב קמיה ופלגיה לא איכתיב קמי' איתא לקמיה דר' אלעזר ח"ל אפי' לא כתב בו אלא שטח ח' לשמה כשרב אפי' אמר אפילו קן קולמוסא וקן מגלתיא ותיכא כותיה דרב אפי' ואמרי' עלה אפילו ככנס ויואל כל היום ההוא כשר ונפרסי' לה מהסופר יואל לסוק וככנס מהו דתימ' איכא אחרים' אסכחיה וח"ל קמ"ל הנה כל זאת הסוגיא והצרייתא כרבה שחשם לשמה ובפ' שני כמי' איתא להא תימא דר' א' דמקמי' מינה ומפרקי' לה ורב אחאי דממונה אגיטי כמי' ח"ל לרב הדיא לריך אתה לעמוד על כל אות ואות ואע"ג דלית הלכתא כותיה ונ"מ גמרי' מיכיה דבעי' לשמה ועוד מתני' ופ"ב כמי' דקתני צפ"כ כולו צפ"כ חזי' פסיל לדע' רב אחאי פסול והא כיון דמסדי' אכתיב כלל לא אתי לאיחלופי' צקין שטרות דעלמ' בשלמא לרבה מוקי לה בחזיו' אחרון ומשו' דתורפיה דבס בחזיו' ראשון ולמלא לא איכתיב לשמה אלא לרבא קשיא ולא אשכחא לרבא טעמא בהא מילתא אלא דאמינא גזירה ככתב חזיו' אחרון נחתם חזיו' וטעמא דחיקא הוה וכרבה מסתברא דתמי' מתני' כפסטה ורבא ורבה הלכתא כרבה משו' דרבא תלמיד הוא לגבי רבה ורבי יוחנן ורבי' ר"י תלמיד הוא לגבי רבי' כלל' דאפי' בקריסין צענין משקין ללולין דא"ר יוחנן דבר זה שנועמר' ופירושו לא שנוע ועל ריב"ל קאמ' וקראו רבוליסכו דרב שמואל בר' יהודה ח"ר יוחנן צפ"כ ליסכא צררא כרבה ולא כרבא וליסכא קמא איכ' לאוקמה כמי' כרבה ולאחר שלמדו ורב יהודה כמי' כרבה מוקי לה ואי' משום דרבה בר בר חנא ושמעתא בתרא דרב אמי ח"ר יוחנן איכ' לאוקומינהו כרבה ולאחר שלמדו כדמוקי ליה רבה צפ"ק למילתיה דרב הונא בשכים שהציאו גט מומדינת הים וכדמעיינא להו' לכולהו סוגיין לא אשכחא מילתא דמסייעא לי' לרבא בר מיהא דא"ר חסדא צענין נחתם חזיו' דאמר ואפי' שנים מעידין על חתימת יד שני פסול מ"ט או כולו צקין הגט או כולו בתקנת חכמי' דמשמע דאפי' הו' כולו צקין' הגט שפיר דמי ור' אפי' הכי' צפ"כ אלתא צקין' חתימה סגי ליה היכא דמקיים צקהדי כשאר שטרות ולא חיישי' לכתיבה לשמה והיינו כרבא' והאי לאו ראייה היא דאטו מי עדיפא הא מכל הכי סוגי' דמפרסי' כרבה כדכתיבנא לעיל ועוד כיון דמסדי' אכתיב כולה כי מסדי' על חזי' חתימה מאי חששא איכא והלא עידי' הגט אין חותמין זה בלא זה וכי' חזיה לחד סהדא דתמי' איך סהדא גביה ההוא הוה ונאי' איכא למיחש דלמא ציני' ציני' חזיל לשוקא ואשכחיה בר מלתי' דשמייה בשמיה ואימליך ויהציה כיהליה ואחתי' ליה לאידך סהדי' והדר אימליך ההוא בר מלתי' כמי' ואהדריה כיהליה וסדריה לביתיה צידא דהאי גברא הא ודאי מילת' דחיקא היא טובא וליכא למיחש לה וכי' פסלין ליה משום קיום הגט הוא דפסלין ליה ורבה אית ליה דרבא ואיתא רב הקדא למימר שאפי' צ' מעידין על חתימת ידי שני פסול וכן ח"ר אפי' אומר אפי' שני פסול או כולו צקין הגט או כולו בתקנת חכמים והא ודאי כיון דליכא למיחש שלל לשמה וכדפריש' מ"ה נקם הא' ליסכא או כולו צקין הגט והשתא לפוס הא' כרבה המציא גט למק' צאלו הארצות לריך שאמר צפני ככתב צפני נחתם ואע"פ שלמדו גזירה שמה יחזור הדבר לקלולו ואין לנו ח"ל שאינו לריך אלא צבל בצלד מפני שחורה נקבעת סס כח': עד כאן דברי הרב' ואלו דברי תלמיד:

אמר הנחצר ואפי' רואה הסוגיא ודאי כרבא לכלהו ס"ל לרבא כיחא לרבה קשי' המציא גט ואינו יכול לומר ובעי' דשמואל מר' הונא ואליטרין לסניי' חרי' דמייטי' גיטא מלתא דלא סביח' היא ושלל תהלוך בשליחו' וכולה סניייה היא ולא כותבי' אשניי' וכן תירוצא דהמציא גט ולא אמר לה דמוקי לה

מִמֶּנּוּ כְּהֹוֶה בְּהַלְכוֹת מִתְנִי' הַתִּקּוּן ר"ג פְּרוֹסְבֹּל וּנְפִי' תִּקּוּן הָעוֹל' וְעִנִּין הַסּוּגִיּוֹת
מַעֲלִיָּה :

השיב הרב ז"ל ראיתי שכתב הרב ז"ל מענין פרוסבול והסוגיא כלה ולא יעתי
אם הוא סבור שנוהגת השמטת כספים בזמן הזה או שמא למי שנוהג
מדת חסידו ומשמט ברב או ברבצן דבי רבאשי ור' חייא בר אבא ונראה לי דהכי
כולהו מדת חסידות קא עבדי דהא ק"ל בר' דבר השמטה שמוט והשת' ודאי אין
יובל כוהג לא בארץ ולא בח"ל מן התורה ולא מדרבנן פהרי אין יושביה עליה
ואין סס צ"ד תוקעין ואין עבדי משתלחים והכך כולהו מערב' כדאי' בר"ה ואמר'
צקדושין לא הא כתיב בארץ ההוא בזמן שהדרור כוהג בארץ יובל כוהג בח"ל אין
הדרור כוהג בארץ אין היוכל כוהג בח"ל והאי לנאמי אינארי' שלא יהא כוהג בארץ
ויהא כוהג בח"ל לא ה"ק אפי' בזמן שיושביה עליה אם אינו כוהג בארץ כגון שלא
תקעו ולא שלחו אינו כוהג בח"ל אפי' יהא סס צ"ד וכ"ש השתא ונ"ל דהלכתא ברב
דאג' כאמ' אדם לומר פרוסבול היה לו וכאזד דהא קא עבד מעשה ואי לאו דקים
ליה לא הוה עבד מעשה ומסתבר דמדת חסידות ה"ל צהשמטת כספים ומ"ה
מקיל צה ולא היא דבשני דרב בית דין הגדול הוה צא"י דסור' ור' חייא אלמ'
משינא מחי תשום ללא טביק איניס היתר' ואכיל איסור' כדמפורש בגמ' וכן עיקר:
ועוד כתב חזר רבא ותלי ליה ראיתי מוי שפי' שתופס הנולוה בצגדו עד שיאמר לו
ואעפ"כ ואין הדעת מתבטלתו ג"כ אין לו פנים לזה הפי' ואם כך כ"ל כשיאמר לו
ואעפ"כ לא יצביע מיד חלל תולה אותם לבדיו שיחזירם בזמנות שמוט כדי שלא
ירעה בגמר צבצו להשמיט והקשו לו אביי מהא דתיניא כשהוא כותן לו לא יאמר לו
צבצו ימני כותן לך חלל שלי הן ובמתנה אפי' כותן לך והיה צבצו סובר כי צראשונה
אמר לו זה רצול בן הקשה לו כיון שכך הוא אומר כי בזמנה הוא כותנה אחרי זאת
למה לא יתלה אותם לפניו ומה ימתין לו עוד ושבי' ליה כמו שאמ' סבור לא כשאני
אומר ותלי ליה אחר שאמר לו ואעפ"כ לבד אני אומר שיתל' לו עד שיאמר לו במתנה
אני כותן לך ו"ש רבה וכל שאנו מנריכין לומר לו כל זה ה"מ בזמן שהשמטת כספי'
כוהגת אבל בימי רבה ורב אשי והכך בתראי דמדת חסידות הוא דעבדי לא נריק'
לא כיון דצ"ל אעפ"כ שסלינא ולא לתר ולא עוד אלמ' דאחזיק ל'ימי במאן דלא הוה
ציה דעתא מעיקרא: עד כאן דברי הרב ואלו דברי תלמוד:

אמר והמחבר דרקפמא קטא אך ציד ריחא אי תליא לך ציד מאני רוא' דעת דבר והגאון' ז"ל בשביעית מהיא כוהגת עבכיו ויש לי ללמוד בו זכות דבר ברור ומפורש הוא שאין היוכל כוהג בזמן שכל יושביה עליה ואפי' היו עליה אלה שהיו מעורבצין שבת יהודה צבנימין ושבת צבנימין ביהודה אין היוכל כוהג וכי סליק עזרא לאו כל ישראל סליק אלא שבת יהודה וצבנימין כהנים ולוים שגלו לבבל כמו שפורש בכמה מקומות בכמה מקראות בספר עזרא וכן דברי הימים ולא כהחלוקה הארץ לשבטי' אלא מעורבצים יחדו בקלף כרכים שכבשום עולי לבבל ומה ללמוד שלא כהג יוכל צבי' שכי ויה"כ אנרי' בערכין נכו יוצלות לקדם שמתין חבל יוכלו' ומסגלו שבת ראובן וגד בטלו לגמרי ולמלא דמתרץ התם עשרת השבטי' ירמיהו החזירן ונכו יוצלות עד שגלו ומשכטלה הארץ בחרבן הבית ודלי' בטלו עד הבנין העתיד ציינו בג' ה' שהרי' השבטי' לא חזרו ציינו עזרא ומקראות מפורשין הן והין לי להאריך ואם לאמר שנהגו ציובל מדבריה' זכר ליוכל כמו שזכינו במקלף הלי' שחלויות ציובל כגון בית צבתי ערי חומה דמתן התקין הלל שיהא חולס מצייתו ללסכה ואפי' ששכינו בערכין אין בית צבתי ערי חומה כוהג אלא בזמן שהיוכל כוהג אלא שנהגו בהן זכר למלות שלא תשכח מהם אכל אין הדעת מסכמות ולא הסכל נוקבל שנהגו בכך לאחר חרבן שהרי הארץ חרבה ושמת' ציד טונאי' והין יפרח עליה אלא באכסכיא ולמה יחזירו שדות ובתים וינהיגו דרור לעבדים והם עבדים לעבדים לא ודלי' מעולם לא כהג יוכל ציינו חכמי המשנה לאחר חרבן וה"כ מוכח בערכין כההוא גבר' דאחרמינהו לנכסי' בפומבדית' ואחא לקמיה דרב יהודה וכו' והיונן בה מיהא דתניא אין מדה אחתה כוהג אלא בזמן שהיוכל כיהג ואין מדה חרמין כוהג אלא בזמן שהיוכל כוהג וכו' הא משמע שאין יוכל ולא דברי' התלוין בו כוהגין אפי' מדבריהם לאחר חרבן ואפי' כ שונטת קרקע היתה כוהגת בהם לר' מדבריהם כדאמרין בריש משקין לענין חרישה וחריעה בשביעית בזמן הזה מדרבנן ור' היא וכן לדברי האומר' קדושה שניה נמי לא קדשה לעתיד לבוא מדבריהם היא אכל לדברי האומר שלישיית' אין להם שביעית דבר תורה שביעי' והתירוס בזמן שאין צ"ה קיים ומונה מעמדו למנין על הפרקי' הללו אתה למד שכולאי כוהגין היו בשביעי' ואחמר בסנהדרין פוקו וזרעו בשביעית משום ארכיכא ועוד בעיבדי דר"ל דהתם מפורש ובפרק המוכר את הספינה ח"ל ר"י צר חכינא להוכח שזעיה אזור לי פירי תלת שנין ערב שביעית ושביעית ומואלא שביעית ובפרק לולב וערבה אומר איצו הוה קאמינא קמיה דר' ינחנ בן אלעזר ואחא ההוא גברא לקמיה ח"ל קראתא אית לי ברמיא אית לי זיתא אית לי ואתא צבי קריאתא ומקשהין בברמיא ואכלין בזיתא אריך או לא אריך וח"ל לא אריך וכולה עובדא התם ובפסחי' צפ' מקום שנהגו ח"ל רבה צ"כ חנה לבדיה אלא תאכל ספיתי ברוב לא צפני ולא צפני והתם אחמר ציד רב ספרא נפח גרצבא דחמרל בשביעית הא למדנו ששונטת קרקע כלומר בחרישה וחריעה דשביעית שכוהגת לאחר חרבן מ"מ וכל זמן ששונטת קרקע כוהגת בארץ שונטת כספיה כוהגת צכ"מ כדאמרין בקדושין השונטת כספי' כוהגת צין בארץ צין בח"ל ואפי' לדברי רבי דכתיב כי קרא שונטה לה' וצירוס' גרסינן בהאי פרקא ח"ל הונח קוסייתא קומי רבי יעקב צר אחא כמאן דמר מעשרות מדבריהם צרם כמאן דמר מעשרות מד' והלל הזקן מתקן על ד' ח"ל יוסי וכי משעה שגלו ישראל לבבל

Tom. III.

Tom. III.

ספר הזכות

חֵצִיל לֹו בְּדִיקָה וּמַעֲשֶׂה דַחְנוּ בָּר הַדִּיא דְּבָק רַבָּן מְסוּרָא עַד כְּהִרְעָא בְּמִקְוָא
שְׁאִין הַשְׁיִיר' מְלִיּוֹת כְּמַל וּמַס' דִּהוּחֻקוּ שֶׁס שְׂנֵי עֵבֶן בָּר חֵייל הוֹלְכֵר שְׂמַל יָם
שֶׁס שְׁלִישִׁי וְז"ל וְלֹא מִיָּדִי זֶה הַדֶּרֶךְ עָרַב לִי מֵאֵל לַעֲסֵק הַרֵב ז"ל : עַד כֹּאן דְּבָרֵי
הַרֵב * וְאֵלֹו דְּבָרֵי תַלְמוּיד :

אבר המצטרף אל כל דעתו דרך עקלתון הוא דלמא כיחא נפיר אחרת שמה א
 בה יוסף בן שמעון אחר אב"פ מלא הומוק' העיר ולא השם ולא כיחא
 ליוסף בן שמעון אחר באית' העיר עצמה אב"פ מלא הומוק כגון יחאק ריש גלותא
 שהיה במקו' השירא לזבל ולא חזר רבא לאותה העיר לפי' הרב ז"ל • כזאן חששנו
 לשני שמות מלא הומוק' פה העיר והאלם ובכאן לא כיחא לשום אחר מלא הומוק
 ובפ' גמ' תפי' משמע מחפ' בלות' העיר חוששין שמה יש מס יוסף בן שמעון אחר
 וב' שיהיה לה שיהיה בקיץ בהן ובשמותיהן פה לנו לחוש לשני' ודאמרי חוששין
 לשתי סיורי' לומר שאין לדבר בדיקה וכ"ש שיש לחוש לשני יוסף בן שמעון בלותא
 סיורי' פר' שידק ימוד שלפי' הסבר' אין לחוש לעיר בבל עצמה בשני' ריש גלותא
 פה"ל לז' מלכים שישתמשו בכתר אחד וכ"ש שראשי' גלויות שבבבל ידועין להן לאכסי
 בבבל וכ"ש בשמות שניהן מין והילכך אלם לחוש לעיר בבל עצמ' מאליו הרב נכדק
 ומחלקתן של אבי' ורבא בדיקת עיר בבל מחלוקת של חכם הוא • ועוד שאין
 הסוגיא היא בנוקמה מוכיח כן וכבר פרשתי' בחבור הזה פי' כגון מחזור לפי
 הסוגיא וברור לפני הפסק ובכחו אנו מפרשי' דרך שמועה זו יש בכאן ללמד זכות
 על דברי רבינו ז"ל שהוא פוסק להחמיר בשיירות מלויות אף ע"ג דלא הומוקו
 מליסנא בתרא דר' זירא דפליגא אדרבא ומדל' הובא דחייס לתרי' סיורי' והוא מחמיר
 בהומוקו בלא סיורי' מפסק' דכל מלא שהיה אלם מס או לא עבר מס אלם דמכין
 מעב' אל' מסהה מס אלם לא מהדרי' וכיון מלא עברה מס שירא ודאי היינו מקום
 שחין השיירות מלויות ואפ"ה לא מהדרי' והוא מהומוקו כמו שפי' הרב ז"ל וא"ת
 כיון ששיירות מלויות שם בציר אב"פ מלא עברה שם שירא כמקו' השיירות הוא
 נדון חוששין שמה פירש מן השיירא ופול' ממנו עד שיהיה אלם עומד ורואה מלא
 עבר אלם מס • זה אינו כלום דהא אמרינן היבא דתנו כימאל דלא הומוקו אלמא
 אב"פ מלפוס ברייתא עיר שיירות היא והכי דמוכחי' כי תנא כמי' מכיחן שיירתא
 הילכין אחר מקום הגט עצמו אלמא שתי החששות שיירות מלויות בלא הומוקו או
 הומוקו בלא שיירות מלויות מקלות הן ויבואו שניהם ודרב ירמיה ורב אמי כמי'
 הכי כ"ל דאפ' דקאמר ד' ירמיה ליהוש' לשמא כשמה ועדים בעדים קמ"ל • ואי
 בהומוקו שמה כשמה ועדים בעדים למה לא כיחא להן הרי הן מוחזקין הן לפניך
 שמה כשמה הומוקו ולכמה שמה אין חוששין שהוא דבר שאינו מלוי ואינו הווה בכלל
 הוא לשם אל' חוששין דאפ' נמי דאי' כ"ד כרבה ס"ל ולעולם אין חוששין אלמא במקום
 סיורי' והומוקו למה להו' לאוקומי מתני' דלא יחזור בדוחק בדיקה דעיר' וסי' ההיא
 ברווחא בלא דוחק מתיקמא שפיר במקום שאין שיירות מלויות או בשלא הומוקו
 ורובא דפליגא הכי היא אלמא ודאי בליסנא בדרא דר' זירא ס"ל ופליגא דרבה וס"מ
 דהומוקו חפ' פי' שאין שיירות מלויות שיירות מלויות אב"פ מהומוקו ולפוס הכי
 קשיא להו' לר' ירמיה ורב אמי מתני' דאי' בשאין שיירות מלויות ולא הומוקו פשיטא
 מהי קמ"ל ולהכי הוקמי' לה כל חד בשעמיה לומר קמ"ל דלא חייסין לשמא כשמה
 ועדים בעדי' ולומר קמ"ל דאי' מובהק מיתא דלורייא :

דף קנה ע"ב

כז כתוב : בהלכות יעמי שאומר הולך נט זה לאשתי משלחו ביד אחר אע"פ דלא חלה • את הולך נט זה לאשתי לא יסלחנו אלא ח"כ הוא' או נאכנס ברכב"ג דמקב' דסתם מתני' וכוותיה ולא חיכתה לן במחלוקת דברייטא וכן הדעת נוטה : דישיב הרב הכריע הר"ז"ל בזה כלשון האהרון דאמר דסתם מתני' וכוותיה דרכב"ג כל' שאינו מפליג בין הולך לאת הולך ואינו מהווה דהא רשב"ג לא פליג בין חלה ללא חלה ומשכתיכו הפליג' וכיון דבמילתיה דרשב"ג גופיה אנטריכה לשנויי חלה שאני וגו' אתיא מתניתין וכוותיה אלא בשנוייא צעלמא מנוכב דניקמה ברכבן בשנוייא ולא ברכב"ג דיהייד ורבים הלכה כרבי' ועוד בר מן דין דהא תניא ושלח ושלחה ממנו מהמליה עושה שליח ואין דקא דרשי וקרא לא מפליג בין חלה ללא חלה חזק ק"ל מהמליה עושה שליח ואין דקא דרשי וקרא לא מפליג ובשל הא קא קפיד ואי משום דמתני' סתמא קתני חלה אין לא חלה לא לא איריא דמתני' מילתא פהיקא קתני דכל היכא דחלה עושה שליח אבל לא חלה איכא לאיפלוגי בין הינד לאת הינד ברכבן ומשמעיה דרבא סומעי' לה דהכי הוא דאמר רבה טיה ב"י עישה כמה שליחי' דליכא חנפא דבין חלה בין לא חל' עושה סלוחי' ומאי כיה' בהולך ברכבן ומסתברא לי דוקא ב"י אבל ממדינת הים בין הולך בין את הינד צעיק חלה או נאכנס ודייקין לא מילתא מההוא מעשה דלקונן דאח' לא תיתביה כיהאיה אלא לאחר תלתין יומין ואיתנים בגי' תלתין יומין ואמר רבא חלה מ"ט מפני דאכנס אלא דוקא היכא דאכנס ולא חזינן לי' לרבא דדאיק מיכ' דפניח אי ח"ל הינד או את הינד מ"ט דמדינת הים היכא דלא חלה לא משוי שליח כלל : עד כאן דברי הרב • ואלו דברי תלמיד :

אבר התחבר אלל דעתי כיטת פאמיר רבינו ז"ל תפוס ללישנא בתרא מוקי מתני' ברשב"ג ויכלל כי האי גיונא ק"ל כלישנא בתרא וזהו שכתוב בהל' דמסקנא דהתא מתני' בוותיה וחס"ג דככלהו לישי אחרת זהו וחס"ג לישנא בתרא תפסיקין וכן נהגו הגאונים ודלי' דמתני' לרשב"ג אחיט כפשטא דקתני חלה אין לח הל' לא ומשמע בכל הסליחין בין הולך בין את הולך וכרבנן דבתרווייהו לישי לא אחיט אלא כסנויה דוקא בהילך ח"ג באת הולך דוקא וברייטא בין לרבנן בין לרשב"ג חלה שהי ולא סנויה דחיקא היא דכיון ששנה ר' בנוסחתינו חלה עושה שליח שנה ר' חייא דברייטא בלא חלה מחליקת וכל סתמא דמילתא נמי בלא חלה הוא ומתני' ומתניתא לרשב"ג כפשטייהו אתו ולא סאנו פוסקי' הלכה בכך כמו מהרש"ם סבד מחין הכרעה שלי הכרע' בלשונו' שצנח' לומר זה הלשון מחזור מזה לזו נכון וזהו נהי' גאונים ופעלי הוראה לפסקו הלכ' כן יציד דליבא דסנועתינו

ואוקמתא בצטויה דחיקא דבריימא אמתא קימא ולישנא קמא חתא למריי דדוקא
בהולך אצל באת הולך אפי' חלה לא וללישנא אחריי' דדוקא באת הולך אצל ביהילך
לא זריי' חלה אצל הכרעתו על רבינו ז"ל ומסקנא דלישנא בתרא כדכתיבנא ואפי'
חמה על הרב ז"ל ועל מי מפסק כרבנן היך לא פסקו לשון ראשון היך והיא דחל'
לחומרא הויא וכד אמרין התם בפירו' שמאי אומר כיון דאיבי' למילתא דרבנן
לאוקומא לקולא ולחומר' מוקמינן לחומרא ומה שהביא הרב ז"ל דכתיב ואלח
וסלחה מלמד שהשליח פוסק שליח וקאמר דקרא לא מפליג בחלה דברי תימא הם
א"כ תקשי בגמ' מינה לתרי' לישי' להולך והוא דחלה כרבנן וכלה שמי' כרשב"ג
והיך עלה על דעת סיהו בגמ' מתרין ב' לשונו' דחויין מן התורה ובריימא
שכניה היא ולא הזכירו כלל לא קרא בשגלה הבעל דעתו שאינו מקפיד כיהיה
דסלי המצ' גט ואחר דבנן ופרישו דבחלה לא קפיד אינא א"כ דלוריימא בכוונ'
עושה שליח ואם שמע בעל והקפיד בטלה שליחות לפיכך חשבו למקלס מקפידין
שמא יקפיד ויערער ואמרו חלה דוקא שאין אדם מקפיד כן ושמעתא דרבא שליח
בא"י עושה כמה שלוחי' דבר ברור הוא דשליח פני עושה שליח קמ"ל לומר שאפי'
שאינו שליח בעל ולא שליח ב"ד עושה אחר מעצמו ושלח ב"ד ודין ב"ד כדן דהקשן
ולא בא דבא להכריע כלל עכשיו דראשון אש בחלה אש בלא חלה ועובדא דתימא
בגו תלתין דלמור רבא חלה טעמא מאי ומשום דאינא ה"כ הא אינא ולא בצ"י מיניה
אי הולך א"ל או את הולך א"ל ובגמ' כמי' לא מסיים בה אלא דשרד גיטא לדביתא
ההיא כרשב"ג מחוורתא ולא חתא כלישנא דהולך והוא דחלה לרבנן דא"כ יביי
מודה בה להיתרא דלמא את הולך א"ל ואע"ג דחלה לא וכלישנא דאת הולך וחלה
שאי' לא מחוורת' דא"כ ה"ל לרבא למימר אי הולך א"ל אע"ג דלא חתא אי את
הולך א"ל חלה טעמא מאי וכו' ועוד דמי' כרבנן לישי' דחומרי' מוקמינן כדכתיבנא
לעיל וא"כ רבא סבר כלישנא דקולא לרבנן הוה ליה למידק בגמ' בהכי ודלמא את
הולך א"ל ולמימר רבא כאידך לישי' ס' ל' את הולך וחלה שאני אלא כרשב"ג ומכרעא
ומשום דסתם מתני' היא חלה דוקא בכולה שלוחי' משום הכי לא דייקי בגמ' עליה
דרבא כמאן אמרה לשמעיה דרבא מתני' קאמר ומה שדחה הרב ז"ל דהיא
במדנית הים הוה מעשה ובמדנית הים בין הולך בין את הולך חלה אין לחלה
לא אינו כלום דהא מתני' קתני המציא גט בא"י וחלה וקתני מציא גט במדי' הים
וחלה רישא באת הולך דוקא וסיפא אפי' ביהולך הוא כולה חד גיטא קתני ועוד
דאי תבא למילוני' בין א"י למדינת הים מהדר וכל פלוגתא דתני' ביניהו בכל היא
ס"מ הא לענין חלה חלה דקתני בתרומותיו זה וזה שוין וא"ק מדמהוין אמר לשנים
תנו גט לאשתי איניהו אין שליח לא דהתם דומיא דהולך הוא וללישנא קמא דרבנן
וללישנא דרשב"ג בעי חלה ומתני' בדרלא חל' היא וזו הקושי' הטעם מקלס התלמיד
לומר דהויא הגמ' וסידורא לאבי' ורבא ללישנ' דאת הולך וחלה שאני דרבנן היא
ומדסיגינן לה היא לישנא הלכה הוא ולאו מילת' היא דלסבירא דידהו מרכא לתרי'
לישי' דחלה שאני הוא דהא לרבנן הולך בלא חלה משלחו ביד אחר ומתני' דסמך
לשנים רבין כמי' היא דר' מור' יוס' קתנו לה וקאמרי שליח לא' ומיהו לא מסתברא
כוותיהו אלא דומיא דמתני' היא וסתמא פרכינן לכלהו לישי' מאי איכא דהיה
אפשר לתרוני' לתרי' לישי' התם כשלחלו ואי חלו ה"כ אבי' ורבא תרומותיו ה"ל
דאפילו חלו לא מר בטעמיה ומר בטעמיה ולישנא דקושטא מתרני' לכלהו לישי'
הרי סלקנו כל הדקדוקים וכל הפקפוקין והעייגין שפקפקו בהן על הספק הזה
שאין בהם קושיא על כלום וקארו על דבר דלישנא דרשב"ג מכרעא משום דלישנא
בתרא הוא ולחומר' הוא ודרבא בעובדא דתימא כמאן דלדיה כדפרישית :

פרק השולח

דף קנו ע"ב

מלך ברוך בזה"ל אמר רבה בר אביו א"ר טעם מקבל מתנה שאמר לאחר שכתב מתנה לידו זו מבוטלת בטעם זה לא אמר כלום בטעם זה לא
אמרה ונתנה דבריו קיימין :

השיב הרב ז"ל כתב הרב בזה הפרק הא דח"ר ליקים במס' כרתות הכותות מתנהג
לחבירו ואמר הלה אי אפשרי בזה כל המחזיק בזה זכה בה ואקשי עלה איני
והאמר רבה בר אבא ח"ר שעת מקבל מתנהג שאמר משבחה מתנהג זו לידו ומבטלת
היא תבטל אי אפשרי בזה לא אמר כלום בטלה היא אינה מתנהג דבריו קיימין מאי
לאו לא יאמר כלום וקנה לא אמר כלום דלא הודה למאריה קמא ואיני כמי כל
המחזיק בזה זכה בזה נוסחא זו מאושרת כלה ביהל' הרב ז"ל ממה שהוא בכניסא
שלנו כי היא שזה עם הגירסא שבמס' גטין ובניסאחא' לשנו איך אותה גרסא שזה
עם זו שבמס' גטין ואיני תמה למה הביא הרב ז"ל אותה בבאן לא דבריו ר"ל ולא
דבריו רבה בר אבא וכי דריי מונוכות אלו עסקין בבאן והיו לו להביאם בצבא
בתרא פרק ט' כוחלין בדבריו ר' יהוד' אמר שמואל ור' יוחנן ור' ב' ר' יוחנן שזה צמיד
מחלוקת רשב"ג ורבנן בזכה לו ע"י אחר וסתק ולבסוף לוות וכתב הר' ז"ל קי"צ
ברבנן דאמרי מדאשתין קיניה ובאמת ודוקא דאמר אי אפשרי בזה אבל אמר בטלה
היא אינה מתנהג ואפי' לרבנן אבל איני יודע אם נאמ' כן כמי במי שזכה לו ע"י
עלמו וסתק לבסוף לוות ואמר מתנהג בטלה היא אינה מתנהג ומסתברא דאפילו
ע"י עצמו אם הסליך לו שטר המתנהג בתוך חיקו וסתק ולבסוף לוות ואמר מתנהג
זו נבטלת' היא אינה מתנהג דבריו קיימין דלאחר שזכה מתנהג לידו וי"י
עלמו משמע ע"י אחר תמה על מה שפי' הרב ז"ל בדבריו ר' יהודה ור' יוחנן ואמר
האי דינא בט"י הוא אבל לא קאני עד דמטי שטרא לידיה מי הכריחו לזה דהא
בדריא כמי משכחת לה אם הסליך לו שטר המתנהג לתוך חיקו ולוית להגדר נא
קנה ואם סתק ולבסוף לוות קנה : ע"כ דברי הרב ואלו דברי תלמיד :

אמר הנוכח גס וזו הגדה של מחריה הים חבל הכסחא שחל' כמו שכתבתי
למעלה בלא תוספת ולא הזכירו דברי ר"ב בלאן חלח שמעתה דרבה גר
מיבו מהזכרה בגמ' בשמוע' זו היא לבדה שכתבה באל' במקומה ומי יתן והיה
התוספת

יב

אמר הנומחר כבר פירשתי על זאת התשובה ציבנות דמתי דקתי לא יחזיר ומשנה חסוכה היא לוונר שלא יחזיר לעולם ואפילו לאחר שינואלו דברים דלאין וכ"ס קודם לכן ונתפרשו ב' נשונות הללו כאן בגמ' לאחר שנואלו דברים דלאין לא יחזיר הא קודם לכן מנשום חסד כוונה נמי חסד ושם שאלו על החסודה כנס מיהו סיניא ופשוטו זה לקולא דברככה חפיקה מודעתיה וחנן מנשום רכנא לא מופק' הא נשנואלו דברים דלאין דבר פשוט הוא דנשום חסד קלקול לא מופק' דכיון דאסור' היא לו וכבר התרו בו בכך ויגרם אין יכול לקלקל ולטעון עליה כלום ויותר מזה כתוב במקומו :

פרק הנ"ז

נר כתוב הרב ז"ל הא דה"ר יצחק שני ב"סין קאשרין נזלתי' לזיכר' לא הב' יצחק
 הרב ז"ל בלכותיו ונדרתו שדחה אותה משום דחוקיונו בזמ' דר' יצחק
 כר' אליעזר בן יעקב ס"ל כשצב על טבעת עמלו ולית הלכתא כוותיה ופי' העיני
 כגון שראה אותו מושך שור' וזמר לו מנה טובו אלך אמ' לו טעמה בדרך נזלתי
 ולא ידעתי בעליו אמר לו עלי הוא ואם נזלתי אותו בידוע כי שנים נזלתי כי הכני
 הכחמים קאזורים אינו נשבע משום דאפשר דנייתי' מהדדי אבל צביסין כי האי
 גוונא לא נשבע אפי' שהוא כמשיב אצדה מפני שלא הודה אלא פי' טעמה ואין
 הטעמה חזקה והרי הו' כטענת בן הבא מכה לוותא אציו דלר' אליעזר בן יעקב
 נשבע וראינו בזה' שבועות מפסק כר' אליעזר בן יעקב צפ' כל הנשבעי' כענין
 שאמר רבא כוותיה דרב אבא נוסתברא דחני אמר שבועת ה' תהיה בין שניהם
 ולא בין הירמיה' היכי דלמני אי לננא דה"ל מנה לאבא ביד אציו וא"ל חמשין חית
 ליה והנשין לית לי מנה לי הוא ונה לי תבוא כלומר שהאב נשבע כך הבן נשבע
 אומ' הלכה כר' אליעזר בן יעקב כך כתב הרב ז"ל שם ואפשר שהיה זה מן החזרות
 שחזר בסוף ימיו ונעשה לזאת החזרה הא דר' יצחק דלמלא כר"א בן יעקב הלכה
 היא לא שגח הסבימה דעתו עמו על אותה חזרה ואין רמי' משם כלל והא דלמורי'
 התם ונה לי הוא ונה לי תבוא לא נשבע בכה לוותא אציו לא שחמר חני הייתי עמו
 בשע' מיתת אציו ושנעתי שהודית לו מנה והלה אומר לא הודית לו לא בכל כגון זה
 ודאי נשבע אפי' לרבנן ועל זה אמ' מה לי הוא ונה לי תבוא וא"ל לא ס"ל כר' א'
 בן יעקב לוקי רבא לזה דחני ר' אמ' כגון שבא הבן בכה לוותא אציו דלמני נשבע
 ולבני אינו נשבע ולא הבן לבן אלא ש"ו דכה"ג בני אחד האב וא' הבן לכן נשבעין
 מדקאמר ונה לי הוא ונה לי תבוא וש"ו דס"ל כר' א' בן יעקב הא לא מילתא דרבנן
 מוכי דפטרי' לאו מדאורייתא פטרי' ליה לא מתקון העול' דנושיב אצדה פטור' מפני'
 תקון העול' הוא ולא מד' והא דתנא ר' אמ' דבר תורה קאמר ודבר תורה ונה לי
 אצרה ואפילו לרבנן אציו כי ה"א אי הוה שייך ביה משיב אצדה איהו כמי פטור
 א"ל יורש' דוני' דיהו ונה איהו בטענת בריא אף יורש' בטענת בריא ואי בטענת
 בריא ונה לי הוא ונה לי תבוא כך היא הנעת שנועה זו ואין כל כך רחיה לדחור'
 דברי חכמי' הילכך דר' יצחק כמי דלתיא כר' א' בן יעקב ליתא וצירושלמי כמי הכי
 איתא קמן תכין מנה לאבא בידך אין לו ביד' חלל חנשין דיכר פטור מפני שהוא
 כמשיב אר' חתקה תקנו זה בדרך שתקנו בזמני' דתכין העולה מניח' לא ינשבע
 מפני תקון העול' א"ר ב'א מתי' כשאמר לו שני שוורי' מנלתי לי זה אומר לא מנלתי
 לא אחד אבל אם אמר לו שני שוורי' מנלתי לך והאחרת לך והוא אומר לא האחרת
 לי אלא א' לא בזה תקנו ר' פדת בשם ר' יוחנן ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן בזה
 אבל בראשונה דבר תורה בזה' דתני יכול אם אמר ב' שוורי' מנלתי לי והוא אומר
 לא מנלתי אלא א' יהא חייב ת"ל או מנא אצדה וכחם זה פרט לזה שלא כחם משום
 דמנלתי אהדדי אבל אם אמר עומד הייתי בראש ההר ורלתיך מושך שני שוורים
 והלא אומר לא משכתי לא אחד לא בזה תקנו ודכוותה עומד הייתי על תבא בשעת
 מיתתו וטעמך מנה והודית לו והוא אומר לא הודיתי מלך בחנשין לז' בזה תקנו
 שנועין מניח' דר' יוחנן פליג אדר' יצחק דל' לר' יצחק חזרת שוורים מנלתי ב"סין
 וחייב שבועה דהא טעמיה דר' יצחק דפטור במניח' שוורי' משום דמנלתי תהדר
 אבל בחזרה דליכא למימ' הכי נשבע ואל' לר' יוחנן אפי' בחזרת שוורים אינו נשבע
 וה"ה למנלתי ב"סין או בחזרתו ובין דרבי יוחנן פליג עליה דר' יצחק אין הלכה
 כר' יצחק ואין הלכה כר' א' בן יעקב ואיכא כמי למימר דר' יוחנן לא פליג עליה דר'
 יצחק בזמנא ביסין מקושרים נשבע משום דליהו קא תבע ליה תחלה ופטור ואין
 פירשתי לנעלה אבל בחזרת שוורים אף ע"ג דליכא למימר דמנלתי מודה ר' יצחק
 דאינו נשבע משום דליהו לא תבע ליה תחלה הילכך משיב אצדה הוי ופטור ואין
 לנו רחיה ונכאן לא לסייע ולא לדחות חללא שיש הוכח' בדבר' דמקאמר דכנתא עומד
 הייתי על אבא בטענת מיתתו וטעמך מנה וכו' לא בזה תקנו ולא קאמר כך יומר לי
 אבא שטעמך מנה והודית לו וכו' ש"ו דכי ה"ה חתקה היא ואינו נשבע וש"ה דל' דל' דל'
 כציר' לך כר' א' בן יעקב הילכך קוביין ברבנן וקי"ל כוותיה' ע"כ דברי הרב :
 ונחלו דברו תלמיד :

ור"א מנצל המכר מיד מפני שאין דרכה של אשה לחזור אחר בתי דיכין ואין לה
מסק עם אחרים ואפי' נחיים דבעל בטל מקדור"י סבר כרצון הילכך אין חוששין
לכך עד שתצא לגבות ואם לא נמצאה מאר כבסיס גובה ונהן כדין האפותקי זהו
דרך הירוש' ברור ומפורסם ורצו הגדול ז"ל פתח גבי שדה הוי כשמתכר לשעה
אין קיימין אבל בנכר לעולם דברי הכל אין מכרין שיעה בגמ' ירושלמית תפס
ודבר פשוט כתב דמוסד' של אפותקי ודאי גובה מונו אס לא מאר ככסי' ולא הולך
הירוש' הזה לדעת חכמים אלא לומר דהעושה מדהו אפותקי גובה משאר ככסיס
הסניו בגמ' שלכו בשמכרה לאחר הוא והיא הברית' השנויה בירוש' ואפי' חוזר
עכשו לדיו של ה"ר אברהם ז"ל באפותקי מפורסם שהוא מנצל המכר לשעה ואין
דיו נכון וכבר נדחה הדין הזה מהיותו כללמ מן הירוש' הזה שאינו אלא באפותקי
התם ומחלוקת ר"י ור"א בנכסי' ז"ל של' הוא ובגמ' שלכו מפורסם בפלוגתא דמכסת
היה לבטלה הוא והיא אומרת אני נוטלת והוא אומר דמים אני כותן ורבי יהודה
אמר הדין עומד משום שבה בית אביה לידה הו ואתמר עלה כווי אע"ג דתניא
כוותיה דרב אמי נסתברא כוותי' דרב יהודה משום שבה בית אביה לשונעת מניה
דליתיה להאי דינא אלא בנכסי' ז"ל שבהכיסה מבית אביה דלין שבה שלהן אבל
בשדה סכתה לה אפותקי ומאלו לכחובה ותוספת הדין עמו וכין מהדן עמו ליתן
דמי' מכירין הן כדמוכח התם בגמ' בהדיא דנויית' תניא כוותי' דרב יהודה דהדן
פניה ומתניא רבה הבעל למבור וכו' וכן הא דאתמר בכתובות יחד לה ארעא בד'
הזכירה' הו' פחד ונכר' נוטלת בלא שבוע' ע"נ מהמקח קי' עד שעת גביית כתובה
הלא שחן למש לה תפסת דררי אחר היחוד הזה שכבר סוברה דעת סניהם עליו
דלא במקח בטל מיד דלא איירי' התם דבשבוע' של יתומים עסקי' תדע מהרי לעיין
האפותקי סתם או מפורסם אין בו חלוק בין נכר לו מארים אחד או ד' או שלא מנר כלל
הלא סתם לי שדה טיס לי בעיר משועבדת לך ולא יהאלך פרעון אלא מנכה אלא דין
ה' לשבועה ומפני סנוכות דעתה של אשה ושל בעל ותדע דהא מטלטלי ואי תיכח
בזיכריהו בלא שבוע' ואם נוכר ונוכרין אף לעול' שהעו' שורו אפותקי לז"ח ונוכרו
הין ז"ל גוב' ממנו ולא כתוב' אשה דטעמי' נש' דל' קל' הוא ל"ש ז"ל ו"ס כתובת
הזה והכל לא איירי' בלהקני מטלטלי אגב ונקרקעי כדב' ועוד מהרי כחלקו
בירוש' באפותקי נפ' לז"ח ור' אחא אומר נוכר' לשעה וסוגיין בגמ' דלין כוותי'
ברמשינא בהדי' בבבא מלעי' ובפא' דוכתי מוצא דלוקח מדה של אפותקי מפורסם
מקחו נקח מינו הלא אלא יחלקנו לוקח דמים בשעת גבייה אבל לוה מסלקו בזווי
אפי' בשעת תביעה והרי הרב ז"ל מורה בן וכוין שצ"ח מוכר ונוכר לשעה אף
באשה לזה יבטל מכר מיד לא מלינו לדעת חכמים טיפה כחה של אשה מנל ז"ח
אלא כדדב' מקולי כתובה אבו מוכין בהן בהרבה מקומות ולא שנוענו כדעת הזו
אלא לרש"ג שהוא סוכה חומרי כתובה בכו"מ ואין הלכה כמותו בכו"מ ובאן חשש
לפי שאין דרכה של אשה לחזור אחר בתי דיכין ואין הלכה כמותו ולא תשיכני' יצאה
מנוטלת מקח מיד כדאתמר בכתובות בין חלק ואח"כ ייצס ובין ייצס ואח"כ חלק
לא עשה ולא כלום דהתם כבר הגיע שעת גבייה של כתובה זו שלה והמירו כל
הנכסים ברשותה ועשו אותן כאלו הבכיסו מלוג לייצס וכבר פירשתי בחבור הזה
בזו"מ יצאות בהא דתניא התם הויכס' מוס לבטלה ור' ה' הבעל למכור לא ינוכר
מכרו שניהם למכר' זה היה נעשה לפני רש"ג ואומר הבעל מוילא מיד הלוקחו'
דרישא ודמי בשום שלה הלכ' פסוק' היא כר' יהודה דאמר הדין עומד משום שבה
בית אביה סיפא בשום שלו לא ינוכר מכר הוא בין לפרנסה בין לשאר דברים הוא
אינו מוילא מיד הלוקחות לעולם היא מוילא ונהן לכשתצא לגבות כתובתה ונהן
ודברי רש"ג שאמר הבעל מוילא נש' דקסבר מקח בטל בהן מיד לפי שאין דרכה
של אשה לחזור על בתי דיכין הילכך חפי' הוא עמנו מוילא אין הלכה בן זהו שכתב
סם בה' והאי נוכרו שניהם למכר' דקאמר רש"ג הבעל מוילא לא אפשיט' ספיר
דכתיב' בה' נעמה ובגמ' נמי רמיזא דתניא כוותי' דר' אמי עבדי לאן ברזל יוכלין
בהן וינין לחס ותניא כוותי' דרב אמי ח"א אע"ג דתני' כוותיה דר' אמי הלכ' כוותי'
דר' יהודה משום שבה בית אביה נדקאמ' הוי רבא בהא ליפנא והא תניא כוותיה
דר' אמי ונשנע דכר' אמי תניא וכר' יהוד' לא תניא אלא חוששין היו לזו הברית' אתא
סבסון יחיד הן מוכין אותה לרש"ג ולא לרצון ודע שכבר נזכר' למקלת הגאונים'
ז"ל בן דבשדה שהכנים' ז"ל בנמק בטל מיד אבל לא בשאר ככסי' כולן וני שרולה
לקי' הלכה כרש"ג בנכר' שניהם למכר' לפי דעת יפרשו מוס שהכנים' לה
משלו כגון שהכניהם לו ממון של כדוכי' ושמו שדה שלו כנגד ממון של כדוכי' וכתב
לה שיהא אותו שלה במקום השום ואחריות השדה על כל ככסי' בזה אמר שאל
ע"פי שלק הוחזקו שדה לבני נשפחה ים בו משום שבה בית אביה והרי הוא לה
בקיבו' בממון הכדוכי' והדן עומד ליטול אותו משום שבה בית אביה לפיכך מכר
בטל מיד והוא דרבא והתניא כוותי' דרב אמי ים לפרש משום דס' דר' נחמן נש'
סיוע' דברית' פסק כר' יהודה ואקשי' לה אמו כר' יהודה תניא כר' אמי לא
תניא וא"ל אע"ג דתניא כמי' כוותי' נסתברא כר' יהודה ואין דרך מתחורר לפסוק
הלכה כאותה ברית' אלא כענין הזה וכיוכל בו דמי' בנכסי' שלו בין של אפותקי
סתם בין של אפותקי מפורסם מקח קי' עד שתצא לגבות כתוב' ושז חפשי' בדברי
הגאונים' ומנלתי לבטל הנוט' שכתב צפי' אותן ג' שדות אחר שכתב לה שום משלו
דשיימין לתכשיטין ולמאכלה כלומר כדוכי' ואמר לה דמיהו בן וכן ודמי ארעא
בן וכן הא ארעא הלופיהו ופטירנא מן אחריות תכשיטין ומאכיה קרובין דברי
הגאון לדרבינו :

נג' ברחוב צהלכות אצל אס החזיר וכנסו אינו מוויזא דגרסי' צפ' כיזד אסת אחריו
 פלה ליה רבה צריה דרצ הונא לרצא צריה דר' נחמן בכס מהו מוויזא
 א"ל תכיתיה הכטען ינאשת איש והוויזאיה ינאשת ידו א"ל פ"י סכנס מוויזא ואסיקנא
 ונא היק התס חלומיה אלמיה להליה הבא אמרי קיס ליה צהליה וליתיה :

ספר חובות

אמר הנוחזר חבל דעת רבינו שאין אפטרופסין רשאים להוליך עבדי לחירות כח"ק דפליג עליה דר' ולפיכך כתב אותה ברייתא שבפ' הכיזקין סתם לומר שהלכה כדברי רביס וכיון שכן היאך נשתחרר? כאן מידו של אפטרופס זה וא"ת מהענינו לו אפטרופוס לנוכחו לאחרים ואחרים יוליאו אותו לחירות אסכן היאך התינוק כותב גט חירות שטר נוכר היה לו לכתוב לאחרים אלא מדברי הגאונים נלמוד שאין הטע' באין אפטרופסין רשאים להוליך עבדי לחירו' מפני שאין כסף גומר בה כמו שאמרו קלף המפרשים אלא חשש חכמי' הוא שמה לא דקדקי בדמים עונסה ויקבלו מהם קלף כסף לשחרר בו בדרך שחרו' ועוד שמה יתאוננו בשחרורו או שמכרו שלא להאכיל ולא ליקח מדות אלא להכניח למכרן בטל הוא מן הדין וא"ל להחזיר מפני שישל עליו שם ב"ח אבל מוכרין אותם לאחרים ועל כרחן מדקדקין במכירה שלא תבטל ב"ד והיינו דקתני אין רשחין ולא קתני אין יכולין נשום חשש הפסד יתומי' הוא דומי' לרישא דאין אפטרופוסין רשחין למכור ברחוק ולגמול בקרוב ואין אפטרופוסין רשחין לדון לחוב ולזכות וקתני סתם בחוספת' שאם נטלו רשות מ"ד רשחין לפיכך קנסו אותו בכאן ואמרו כאש"ל עשה כן יעשה לו שלא לחוש בכאן לתקן אין אפטרופסין רשחין אלא כעמיד אפטרופס וניתן לו רש' לשחררו שיכתוב לו העבד שט' על דמיו ומקרקס לי' זוזי לתינוק והוא משתחרר בהם דכסף של מהרים מידו של אפטרופוס מתקבל אותם לדעתו של תינוק כדי שימנהג בשחרורו ויכתוב לו גט ולא לסת' יד' ביה ואלו הן דברי רבינו הנדול קנרים ומרכי':

דף קסג ע"ב

ברוב זה' ירוש' העושה שדהו אפותקי לבצע חוב ולכתיבת אשה ומכרה מכור' והלוקה יחוס לענינו רש"ג אומר לחסר בכתובתה אינה מכור' שלא מלה על דעת שתהא אשה מנחרת על בתי דיני' וכשמוכרין לשעה חנן קיימין חבל מכרן לעולם דברי הכל חנן מוכרין:

נב השיב הרב ז"ל אולי ידעתי למה הביאו בכאן כי אין זה דומה למה שאמרו בשמועה זו כי מנה שגל' כאן הוא באיפותקי סתם ולאשה בכתובתה לא באותן שלש מדות שכתבו בכתובה שבקלן עליו בלול ברזל חנן באיפותקי אחר שהוא חנן (כתוב' וחותה הברייתא שהוכרו בירוש' באיפותקי גמור לב"ח ולאשה בנות' ג' מדות של ב"ח שכתבין לאשה בכתובתה ועליהם אמרו מכורה לשעה והלוקה יחוס לענינו שחל לא הכיח שם שאר נכסי' שש"ב ואלו נכסיו' יולתה מתחת ידו לפי שאין מוכרין לעולם וש"מ בכתובתקי האמור בשמועתינו המרו גובין משחר נכסים חלומ' חותה שדה של אפותקי מכירה לעולם ושמוע' מינה דבאפותקי סתם קאמרו ורש"ג פליג בחרווייהו דבאפותקי סתם אמר רש"ג מכורה לשעה חבל כשתבא האשה לגבות גובה נמנו ובאפותקי גמור מהן ב' מדות של ב"ח חפ' לשעה אינן מוכרין וכל' דבאפותקי סתם ק"ל כרבנן שבגבין משחר נכסים אחד בעל חוב ואחד כתובת אשה בשטפה נהר חבל בנכסי' לב"ח הלכ' כרש"ג חפ' לשעה אינן מוכרין דהח חפלינו בה ר' יוחנן ור' אעזר בירוש' והכי חית' התם ור' יעקב בר אבא חמור בנכסי' לב"ח פליגי ר' יוחנן ור' הנמור ר' א' אמר מוכרין אינן מוכרין חמ' לו ר"ח אוכלין בתרומה מוכרו ואתמור מוכרין אינן מוכרין א"ל הרי עבדי מל"ג אוכלין בתרומה מוכרו וזאת חומרת מוכרין אינן מוכרין משלך כתנו לך דדין הוא שלא יאכל בתרומה והם חמור אוכלין והם חמור מוכרין אינן מוכרין בזה חנו קיימין בשמכרן לשעה דברי הכל אינן מוכרין סתם במכרן לעולם חבל מוכר לשעה דברי הכל מוכרין נשמועיה מן הדח העושה שדהו אפותקי לבצע חוב ולכתיבת אשה ומכרה מכור' והלוקה יחוס לענינו רש"ג אומר לכתובת אשה אינה מכורה וכו' הוי כשמוכרן לשעה חנן קיימין חבל מוכרן נעול' דברי הכל אינן מוכרין ר' חלעזר כרבנן ור' יוחנן כרש"ג וכיון דקמי' ר"י כוותיה הנכחה היא ואמרי' נמי בכתובות ייחד לה חרעא שערבב מלגה' או חפ' אחד מלגה' שקלא לי' בלל שבו' בין מן היורשין בין מן הלוקח' חלומ' אינו מכור כלל שאם היה מכור אינו יוגל מרשות לוקח בלל שום שציעה וצג' הנוכחת שום לבעלה ודנה הבצל ליכור לה ימכור והמורין נמי בכתוב' כל היכא דאמו רבנן למליצון אע"ג דצינל' הו' ציני' חמ' כפרסו חס ומכרו מכור דקא מפרש בעיני' נכסי' מוגב לאשה פ' האשה שגפלו לה נכסים וכלקא שמועתה בהכי היכך מפילו לשעה חנן מוכרין כך נראה לי בחמת: ע"כ דברי הרב' ואלו דברי תלמוד:

אמר המהזר וזה הירוש' כבר נשא עליו רבנו ז"ל והשיב שהוא באיפותקי סתם והלוקה יחוס לענינו להשחיר נכסי' לב"ח לדחותו חלל' שיאמר לך הנחתי לך ונק' לגבו הימנו והיא הברייתא שסגוי' כאן בגי' שלכו וכבר ניתנה במס' שביעות בפ' חחרון גרסת ירושלמית הנושעבד שדה לחבירו והלך ונכרה רב ההח המר מכורה לשעה רבי יוסי אומר אינה מכור' לשעה והיונן בה הכותב שדה לאפותקי לאשה בכתובת' וכל' כחובו ומכר' הרי זו מכירה והלוקה יחוס לענינו ופריק מנח' בשאמר יהא לך פרעון ממי מה פליגי' בשהמר לי לא יהא לך פרעון הנה ממי והרי זה נצואר וא"ת מנה יחוס הלוקח לענינו ייתר משחר הלוקח ממי שיש עליהן ב"ח וכתובה סתם יחוס משחר מליון דעת' להסתלק בננועית ומהזירין אחריהם וזה דעתו על אותה שדה והוא לגבות' ימנו ועוד שכל המליון לדינן שבו' וזו כיון שייחד לה אינה לריכה שבויה ח"כ מלגה' בעלמא קאמר ויחוס בשאר נוקה' משועבדין וענין הירוש' שמוסכ' יבנות ברור הוא שנהלקו ר' יוחנן ור' חלעזר בעבדי לב"ח ר' אומר אינן מוכרין דידה הוי ר"ח אמר מוכרין ברישותיה קיימי' ואלו בגמרא מוכרן לשעה פליגי' ור' מנבטל המכר מיד דומיא דנכסי' מלוג שניה הו' מוכרן לעולם פליגי' ור' חלעזר מקיים המכר לעולם וגובה משחר נכסים שיהלכן חחרות חבל מהם אינה גובה לעולם דמטעלי דבעל כינהו והביאו רמיה וזו הברייתא העושה אפותקי דפניג' רש"ג ורבנן בחין דרכה של חסה לחזר אחר בתי דיני' אמרה חתיה דר' א' כרבנן ור' י' כרש"ג הוי שמוכרן לשעה חנן קיימין ור' י' ס

דקא חקצי' מינה דר' ור' יוחנן אדר' דאמ' כ"ו נשנה רש"ג במשנתיו ולא מתרין ליה חחרתי כינה וליצח דר' כדמתרין בכונה דוכתי חלמא בהא כוותי' ס"ל כדחיק' רבי דנפרס טעמיה יעיד דחמרינן בשמועתין בענין אמתיה דשמואל אכן כרש"ג ס' לי צירוסלמי פסקי' כרש"ג בפירוש ואע"ג דבגמ' דילן לא פסקו כיון דחיק' מילי דמ' כתי' הכינה גרע מכסא דגמון ואם יטעין טוען דהא חכא שמואל דלג' ס' ל' כיי' דהא נח משתעבד בה וחי' כדחוקיה חניכא דרש"ג חפ' פרקיה לשי' ב' משתעבד לרשחין חפ' לאחר יאוש נשיב ונאמ' ולטעמין ולהדרי' כיהלייהו דהא כדחיק' כיהליה לשם חחרותא ולישתעבדו בהו אינהו כפירושא קמא דפריס' הריב' ג' דחחר יחוס ישתעבד לרבו מני לדברי הכל חלל' הא לאו קשיא היא כיון ליה ככת חירין גמורה היא דהא לא נשתעבד בה ואינהו נמי טעמו' דלא חחר' כיהליה השם דמשתע' יחוס ישראלית גמורה היא ועוד אינהו נמי אע"ג דלשום חריה' כדחיק' ג' דהצ' דנפשיה' וצביה חלל' לאהדורה למר שמואל ואיהו לא צעה להשתעבדי בה כך נ' לבצל הענין הזה והחכם יראה ועין: עד כאן דברי הרב' ור' דברי תלמוד:

אמר המהזר וזה נח' זה' הכי' מנח' שהרב' ר' אברהם ז"ל סומך על תלויות השוכות שבהן הכל נוסחא של רבינו ז"ל כמ' למעלה רש"ג אומר בין לשם עבד בין לשם ב' השתעבד לרבו רחמן כדחוקי' כי בספרדיות וכן במערביו' והנה דבר ברור היא דכחא שכתב הרב' שהוא הגהה ולפון אחר והיאך יתכן לפרש ולחזור ולפרש רש"ג אומר עד סוף מיתר' דחוקיה והרי היה לו לומר בין לשי' עבד בין לשם ב' בין לפני יאוש בין לאחר יאוש ישתעבד לשם עבד ולאחר יאוש ישתעבד לרבי' ב' לשם ב' ח' ולאחר יאוש ח' ל' לשום עבד לפני יאוש ישתעבד לרבו דחיק' כך היה לו לכתוב לה שיהיה דברי רש"ג נשנה וגמ' פעם אחר פעם וכל בפ' שיש בכך שביסין חבל הכחא כח' שיעיקר הפי' כן לרבו ראשון וכן הפסק של רבינו כדברי הגמון הוא כרבנן ולא כרש"ג לפיכך לא חלק עליו בבירור' ולא פסק כדברי היחיד שהין דרכי' רבינו ולא דרך שאר מחדשים להביא דברי גמון בפ' ינה הלך עליו ברמיזה חלה שגליו הוא סומך בכך וכן דדין דחיק' ורביס הן וידי' שדברי חכמים תורה וסורת הדין ודברי רש"ג תקנה שלא כל ח' ור' ור' היך ופליג' ענינו לניי' וכל תקנה של מחלוקת אין לנו לסמוך עליה חלל' יקוב הדין חת ההר' ונחיצות שהשיב הרב' אין צה' רמיה של כלום לפסקו כדברי היחיד מה שאמר מדקאמרו חוקיה מפני מה אמרו דנשמוע דרביס ס' ל' כוותיה לחו דהיה היה דשיע' דלשע' למימר כמנה שחמורו אחרים כדחמרי' בפ' השוכר חת הכי' כל' ד' ליקש נותן טעם לפגם שחמורו לא שתהא קדירה חסרה מלח ויתירה מלח' ור' יוחנן ור' אבהו מלח' כולם נלמוד נותן טעם לפגם מותר ח"ל חבי' בשלמא מכלהו שמוע' מר' א' מדריש אמרו קאמרו וליה לא ס' ל' וזו גדולה מנכה וצ' האשה צדקה חמור שיהא ס' אמרו לימי' שנים ודמי' מדברי רביס הם חלל' דשמואל גופיה ל' ס' ל' הכי' ומהזר קאמר וליה לא ס' ל' וחנן נמי לא קי' ל' הכי' ומה שחמור עוד הרב' מפני שהקשו מנכה דר' יוחנן חדר' ואל' תירנו בה חמורא' כינהו ליכא דר' כדחמרי' דוכתי חחרתי זה אינו כלום דגמ' לא מתרין חמורא' כל היכא דנשבת טעמיה צדק' נד וענין והרבה עשו כן ולא פסקו ב' מנח' כדברי יחיד ומה שחמור עיד' הדכתי ליה לשמואל חנן כרש"ג ס' ל' וכן בירוש' שפסקו הלכה כמותו אלו אינן רחמי' כלל והנהו דפרקיה לאמתיה דמר שמואל סברי למימר דפלוגתייהו לפני יחוס הי' יכנסני יחוס ודמי' מהתבר טעמיה דרש"ג דאמר ישתעבד לרבו רחמן וליה חמור דיכא ורבנן חמרי' תקנתא דלמנא מוננעי' ולא פסקי' וסמכי' בגמ' אדכא כמי' הכי' קאמרי' לב"ע דלפני יחוס לרבו ראשון נשתעבד וכן בירוש' כדעת הזו סביר' וכן נאמר שם ר' חילל' בשם ר' יכא דדין הוא שחפילו לשם ב"ח ישתעבד וג' זה המדונה ישתעבד שלא להיכא לזה על ב"ח ח' יוסי מנח' אמרה כן רש"ג ח' בין כך יבין כך ישתעבד כשם שישלח מליון לפדות חת ב"ח כך הם מליון לפדות חת העבדים הן חנייה קדמיה סבר מיימר מליון לפדות חת בני חורין ואין מליון לפדות חת העבדים ר' יעקב בר א' בשם ר' ל' הלכה כרש"ג ופירוש' ברור' שם העמידו משנת' בלפני יחוס ולפיכך אמרו דדין הוא שאפי' לשם בן חורין ישתעבד ור' יכא דייק הכי ונן מנח' דוחמי' דדין הוא שישתעבד מדקאמרו רש"ג כשם שישלח מליון ככל דת' ק' סבר מיימר מליון לפדות בני חורין ואין מליון לפדות חת העבדים כדרך פירוש' של חבי' בגמ' מלנו ועל זה הדעת פסקו הנכה כרש"ג וכן הדין חבל לאחר יחוס שורת הדין לש' עבד ישתעבד לשם ב"ח לא ישתעבד ואין לנו בזה תקנה:

דף קסג ע"ב

נא ברוב זה' יש שחליין כאן ואמריס וכי מנח' דמוקמינן אפטרופא למאי הלכת' חמרי' דיניק' דמקרב' דעת' לגבי' זוזי ומהדרי' רבנן חסובה מש' דהיי' דלמא מכ' דר' בי' יוקא' בהיה עבדא וכדין דמקרקשי' ליה זוזי חפ' י' ונה חתי' לחיסתרוכי ביה:

ה שיב הרב' לכתב הרב' ז"ל יש שחמלין כאן וכי מנח' דמוקמינן אפטרופא למה לי קרקשי' זוזי כלימור והלא האפטרופא יכול למכור' שלא מדעת התינוק כדתינה קבר' הכיזקין אין האפטרופוסין רשחין להוליך עבדים לחירות חבל מוכרין חיתן לחרה' ואחרים ייחליין אותן לחירות זאת השאלה והיא קרה סהיה להס' של מה נוכר לגבי חירות של תינוק והא קי' ל' כר' דמ' כסף גומר' בה בדקתני התם ר' חיימר אומר חני' חף הוא כותן דמי' ענינו לאפטרופ' ויולא מפני סהיה כמכר' לו יעיד גמי' של קטן מה נורך יש בו והוא אינו כן שלוח וגרשוין כלל וכל חנה השלמות מתינה בנשיבה ח' שהשיבו כי היכי' ללא ליסתריך ביה יוקא מיה' עיד' יש להקשות למה לא חש' בדברי ר' שאמר נותן דמי' ענינו ויולא דמנוע' דנה נרד' קרקשי' זוזי כי' קא' ח' ל' שאני הכא דכין דלקנים לבנו קטן והוי מקרי' על סוניה היי' דלמא יסתריך ביה: ע"כ דברי הרב' ואלו דברי תלמוד:

G i

Tom. III.

ספר חובות

ליכ' כיון דמטענו אחר ורצון סברי משיב אצלה הוא ופטור מן הדין כמלא עכשו
דר' ינחק יחידה היא ופליג אמתי' ומתני' הוי' תיובתיה אלא דתני' כוותיה
הילכך ליתא לדר' ינחק מקמיה מתני' לפיכך כשמתה מן ההל' ולענין פסק הלכה
דר' א' בן יעקב מתבאר בזכותו דרבי הגדול ז"ל דרצון אפי' בטענה גדול דבריה
צפני הודית לו פטור ממסו דבו הוא דאיתו מעי' שידע כמה מצוה לבינו דבריה
אלב דבנו מעי' יכול לומר שלא להשביעני הודיתי או שמה היה לי אללו הלוואה
אחרת ויאלה ז' בזה או דבר קנוי' היה ביניהם וכן כיוול' צעניינים אלו וכן פי'
רש"י ז"ל דרצון פטרי' אפי' בטענה גדול הילכך הוי' דאמרי' מה לי הוא מה לי
אצוה כר' א' בן יעקב אחי' והטעם ה' משו' מהג' בסוף משו' דמס' ר' א' בן יעקב
קצ ונקי כבון וברור הוא שמה תאמר לא במקום רבים יאמר אלא עם היחיד הרי
אמר דבכחות בפרק הבא על יצמחו ואם כמא' ר' א' בן יעקב או' הולך חלל וחכ"א
הולך כסר ואחמור עלה מ"ד ר' א' בן יעקב סבר לה כר' אלעזר והיו' בזה וזני סבר
לה והא' קי' ל' משנת ר' א' בן יעקב קצ ונקי וחלו דהא' ח' עמדת חין הלכה כר' א'
שמע' מיה' דמשנת ר' א' בן יעקב אפי' במקום חכמים קצ ונקי היא וכן נמי מוכיח
בפרק הדר צעירי' ופס' ביצמות בפ' החולץ אחר אבי' סבר לה כר' דא' הנכ'
כר' א' ומוקי' לה לר' א' בן יעקב א' ב' דהלכתא כי היכי דלא תקשי הלכת' אהלכתא
רבא סבר לה כר' דא' הלכה כר' א' ומוקי' לה לר' א' בן יעקב אליבא דהלכתא כי
היכי דלא תקשי הלכתא אהלכתא . כל אלו מעשים צדוקים שמחזיק' בכלל הזה
שהלכה כר' א' בן יעקב ככ' ו' ופ' א' ופ' א' שמהלכתא אהלכתא חין הכל' בפ'
יעקב כלל' להיכא דלא אפסיקא הלכתא אחרת אלא היכא דאחמור חין הכל' בפ'
אחמור ור' א' אמרי' בפ' כינדר מעריבין ובמקומות מועטי' שאל' בזה בתלמוד הלכה
כר' א' בן יעקב בפ' חלו' ג' פ' א' ופ' א' שמהלכתא אהלכתא חין הכל' בפ'
בתלמוד ב' ומוקי' לה כר' א' בן יעקב א' ב' דהלכתא כי היכי דלא תקשי הלכת' אהלכתא
דמאן דפליג הילכך מתבאר דהלכה כר' א' בן יעקב כר' א' בן יעקב דר' א' בן יעקב
ז"ל שפסקו כדברי חכמים והירוש' שכתב הרב ז"ל כך הוא דרך פירושו דר' א' מכה
לאבא בידך בגדול הוא ובטענו דר' א' הלכך מן הדין חייב הוא אלא מפני תקון
העולם פטורוהו כדי שיהיה חכם ליורשים ולא יתירא שמה מתוך הדברים יתגלגל
עליו שבושה דומיא דמנא מליה סהא פטור מן התקנה ולא מן הדין וזכר' ב' א'
ופ' דמתני' דמנא מליה ב' שוורים מלאת לי שהם טועני' על המליהא הא
בטענת חזרה חייב ואין בזה תקנה לפי שהיא יכול להסמך ולהחזיר בעד' ולשון
הירוש' דקאמר החזרת' לך את שיהיה והוא אומר לא החזרת לי אלא אחר סעית
סיפר הוא דמ' ב' חין זה מודה מקל' אלא ב' שוורי' מלאתי לך והחזרת לך א' מהם
והוא אומר לא חזרת לי את שיהיה לא בזה תקנו לפי שלא תקנו כלום בהחזרה
כדפריש' ור' א' לא חלק לגבי' הבן כלום ולהכי לא אמר ודכוותיה ב' ור' יוחנן
פליג עליהו ואמר דבחזרה תקנו דקסבר ר' יוחנן דמתני' נמשכה התיבה היא בכל
מונא מליהא שלא רצו חכמים שיתחייב חכם במליה' שבושה לעולם אבל הראשונה
דבר תור' דטענת שמה היא אבל עומד הייתי בראש ההר ורחתיך מים ב' שוורי'
שלי לא בזה תקנו שחין כאן דין מנא מליה' כלל שהרי ראה אותו מתחלה יכן עומד
הייתי על אבא בטענת מיתתו וטענת מכה לא בזה תקנו אלא נשבע הילכך מחזיקין
דטענות בטענו שמה ופטור מן הדין ולא מפני התקנה ודר' יוחנן אחי' בגמ'
דין דאוקימנא ב' שבושה להא מתני' דלא אמ' צרי' לי ולית לה עסק בתקנות
מונא מליהא אלא משיב אצלה הוא ופטור הוא מן הדין דבר תורה :

דף קהו ע"ב

נה כתוב בהל' א' חין צד אמי אחר שמואל הלכה כאבא שאלוה' מ' בטענת
שמה אבל בטענת צרי' משביעין ליה כגון דגדלי יתמי וטעני עליה
טענת צרי' וכפר איהו הא ודאי משתבע :

כתב הרב ז"ל ור' א' והוא מיהא בטענת שתי כסף והודא' ב' שו' או שיהא
מקל' האפטורוסקו' קיים בידו כהוא' בהודא' אלא אם חין שם בטענת'
כענין הזה חין משביעין אותו בשבועת המענה אלא בשבועת היסוד' וישבע להם
ע"י גגול על האפטורוסקו' והכי איתא בשבועות . ע"כ דברי הרב . ואלו דברי
תלמוד :

אמר המחבר אבל רבינו הגדול ז"ל לא אמר מיהו נשבעין בשבועת המענה כלל
אלא בטענת צרי' כלומר כשאר כל הנשבעין שטענוהו יתו' מכה לנו
בידיך מכך וכך שכתבת לעצמך או כלם הללו של אבינו היו ושלנו הם והלה אומר
חין להם צדי' כלום אלא מקל' לענין שבועת חזרה ולשבועת היסוד' חין להם צדי'
כל' שלא תאמר מכל דיני' שבועות פטורוהו כי היכי דלא ליתני' ב' לומר כך שלא
פטור אותו אלא נשבעות המענה שבינו דהם לא נשבעין שלא בטענה . השותפין
והאחרים והאפטורוסקו' והאשה הנשאלת ונותנת בתוך הבית וכן הבית ועל
אותה משל' שכן האפטורוסקו' מניכיהו אבי יתומי' ישבע כלומר ישבע אות' שבושה
של אפטורוסקו' שהיי' אותו חכמי' מיהו ב' לא ישבע אות' שבושה אבל בשאר
כל הנשבעין חייב הוא הילכך אם היה מקל' האפטורוסקו' קיים בידו נמי אינו
נשבע שלא בזכר חלקו ולא חלקו אלא לגבי' אלו נשבעין שלא בטענה וזה פטור הוא
מאותה גזירה לגמרי' אבל גבי' מודה נקנת גמור בעי' תביעה צרי' והודא'ה
מנא מלתי לעצמי משלם חנוס' ודבר מפורסם הוא וא' להאריך בזה :

סליק פרקא בס"ד

פרק מי שאחזו

דף קעה ע"א

נה כתוב בהלכות וקשיא לן הוי' דאמר רבה בהסוכר את האומנין האי מאן
דאגר אגרי' לדולא וחתא מטרא פסיד' דפועלי' ומסכר' לן דשמי'
אריס מופעל דאריס כמותף דמי' וכו' :

השיב

קמרייהו והכמים פטורו טענה חלושה כגון זו דתנן המוצא מליהא לא ישבע מפני
תקון העולם ולפיכ' העמידו שמועתו של ר' ינחק כר' א' בן יעקב דאמר אדם נשבע
על טענת בן הבח ככה כוונת אביו שאינה ג' כ' טענה חזקה וחכמים פוטרי' עלי'
מכני תקין היציל שהוא כמשיב אצלה שמיני' ב' לא ישבע מפני תקון העולם .
אלי' ה' דברי הרב ז"ל וזה דרכו בפ' השמועה וכוונתו בפסק סלו לדחות דר' א' בן
יעקב עם רבי ינחק מפני דברי חכמים עם סתם משנתו ואלו לא דיינו סכנין
דבריו הלא שמיב עליהן אבל ללמד זכר' על דעת רבי' הגדול הרפת' ואין דעתי
כיהי' עד שכתוב תחל' כל מה שיש צי' להשיב מה שאמר דרצון מפני תקון העולם
פיטרי' בו אינו כבון דדין ואינו עולה בשמועה זו לכיון דסברי' רבנן אבל דבנו
מעיו ומעיו שאין טענה של צרי' גמור ה' ל' הפה שאסר' הוא הפה שהתיר מן
התורה וכו' ד' שה' שלא התיר לעצמו לגמרי' לא עשה חסד הודה במקנת והשיב
חזרה וכדרכה דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקנת הטענה ישבע
דחלמא היה לנו לפטורו דבר תורה אלא מלמא מטעם שפי' חזקה חין אדם מעי' פכיו
בפני בגל' חיבו והרי' ר' א' בן יעקב לית ליה תקון העול' במונא מליה' ופליג אמתי'
ואעפ"כ פרסו' לו בגמ' דאיהו סבר לא שכל דבנו אינן מעי' הילכך לאו משיב אבי'
היא הא חלו היה משיב אצלה היה פטור וכן השמועה פטורה לפיכך דהא מקשי'
עליה דר' ינחק ור' ינחק לית לי' מוצא מליהא לא ישבע מפני תקון העולם ופריק
הוא דא' כר' א' בן יעקב דלית ליה הכי והדר מקשי' ור' א' בן יעקב לית ליה משיב
אצלה פטור וחי' שצ' אצלה היינו מוצא מליהא ופטור מתקון העולם מה חזרת
על הראשונות הרי כבר אמרנו לך דלית ליה לר' א' בן יעקב תקון העולם כזו וצור
שהרי בגמרא לתר' קושיא זו הם באין ור' א' בן יעקב היכי' ל' משיב אצלה פטור
מפני תקון העולם אלא ודאי דרך תשובה הוא זה דע' דקאמרין מוצא מליהא
לא ישבע אלא פטור כלומר פטור מן הדין לא הזכירו לעולם במשיב אצלה' מפני
תקון העולם ולא במונא מליהא פטור סתם אלא לא ישבע ומפני תקון העולם וכן
תראה ב' ב' כתובות בפ' האשה שכתבתה דאמרי' וליכתי' ר' יהושע ב' ב' וצור
להזכירו מנה' לאצריך צדי' והתכליתו פרס' כאמ' אליבא דמאן' אי ליכא דרצון הא'
אמרי' משיב אצלה הוי' מ' דינא קאמר' דאי לא הל' התם אי לרצון אי לר' א' בן
יעקב חייבי' מחייבין ורצון הוא דפטורו ומוקשה גופיה היאך תקשה תקנה ה' ר'
יהושע דינא קמיה והתם ובשבועות דקא מתנה סתם ור' א' בן יעקב לית לי' משיב
אצלה פטור מאי קושי' הל' ל' משיב אצלה פטור והא' תנן המוצא מליהא לא
ישבע מפני תקון העולם ועוד דהא לא מתר' מירי' בהא דלכלהו טעמי' נמי לית לי'
לר' א' בן יעקב משיב אצלה פטור כדכתבין לעיל אלא מ' דמשיב אצלה' דבר תורה
פטור וכן נמי מוכיח בפ' הגזל דקאמר' גבי' מודה מקנת בפקדון לדבר תור' ומאי
שאל מלוה כדרכה מלוה הוא דאינו מעי' אבל פקדון מעי' ומעיו כלומר וחי' כופר
בכל פטור בפקדון מודה מקנת נמי פטור בו אלא כל היכא דנועני' ומעיו מודה
מקנת ככופר בכל הוא דבר תורה ודאי הייתי עכשיו לפרס' כל אותה טענה' מפני
שהיא נסתככת בזה אלא שאיני רוצה להאריך בכאן וכמה שהא' מפורסם ביד אחרים
אבל דבר מפורסם הוא ממסו מזה הטענה שאמר חכמים בו הוא דאינו מעי' אבל
בבנו מעי' ומעיו לפטור הבן מדבר תורה הוא עכשיו אסוב על שיטת השמועה
דבר ברור הוא בשבועות שאין מודה מקנת חייב עד שטענונו צרי' במנה' ואח"כ
יודה לו ב' לא מודה תחלה ונעלמו ב' ויטענונו בסוף במנה' וכן הילך פטור ולפי'
חין המוצא מליהא חייב בשבועה דבר תורה לא כגון פלגה כיסו ציד חזירו אחר
לו מה טיבו אלא מוסר' בדרך מלאתי ואיני יודע בעליו שלי הוא ויש לי עדי' דבר
או שאתה מכיר בו שהוא שלי שבכך הוא חייב להחזיר לו וטענונו שכים אחר מנא
עמו שהרי שניהן קסורין כפלו מנמי' והלה אומר שלך הוא ואחר מלאתי והולאתי
ממנו דלאו הילך הוא כזה וכיוול' בו חייב שבושה מן התורה לפי שהוא טענת
צרי' לדעת ר' ינחק וטענה במקנת והודא' במקנת שאין כאן דין מגו ולא הילך
אלא כל דיני' מודה מקנת עליו אבל חכמים פטרו אותו ולא מן הדין אלא שאם כן אין
אדם מנביה מליהא ומכריז עליה שמה יתגלגלו הדברי' ויבוא בזה לבית המדוע'
ולפיכך דקדקי' על דר' ינחק ולית ליה מוצא מליהא לא ישבע מפני תקון העולם
ומפריק' לית לי' מדר' א' בן יעקב דאמר אדם נשבע על טענת עצמו ואינו פטור
מפני תקון העולם מחייב אותו חין לך מודה מעצמו שמה תגלגל עליו שבושה אלא
חין לו תקון העול' בזה והדר מקשו ור' א' בן יעקב לית לי' משיב אצלה פטור כלומר
כהי' נמי דלי' להו מוצא מליהא לא ישבע מפני תקון העול' אבל משיב אצלה פטור
מן הדין הוא והיכי בליק אדעתא דלית ליה ופריק ואזיל עד דמפרש בדרכה פליגי
דר' א' בן יעקב סבר לא שאל ב' ור' א' בן יעקב אינו מעי' והילכך לאו משיב אצלה הוא
לפטור מן הדין ואע"פ שראוי לפטורו מפני התק' שהתחיל בהודא'ה לית לן מוצא
מליה' לא ישבע מפני תקון העולם והיינו דר' ינחק ורצון סברי' משיב אצלה הוא
פטור אפי' מן הדין ופי' הענין כגון שאמר מכה הלוי' אבי' ביום פ' צרי' לי שלא
פרעת כלום תכה לי פרעתי לו פרס' הרי זה מודה מקנת מן הדין לדעת ר' א' בן
יעקב דאמר ל' מ' ב' ור' א' בן יעקב אינו מעי' אלא שראוי לפטורו מפני תקון העול' שהוד'
מתחלה יר' א' בן יעקב לית ליה הכי והו' ענין השמועה על דרך מי' שהעלה דרבי
ינחק כר' א' בן יעקב וזה מוסקי' כה לפסוק הלכה כמותו מפני שאין לנו בגמ' שלנו
אמורא שאבזר אלא כדבריו והלכה כבשראמי' . ומה שהביא הרב ז"ל כרבי יוחנן
ירוש' דברי תימיה הם חלל שכבר הרגילנו הרב בכך שאין בעלי הוראה פוסקים
כאמוראים הירושלמיים החולקים עם בעלי התלמוד שלנו שא' לא מלינו דיינו
ורגלינו בבית המדרש אבל חין דעת רבי' הגדול ז"ל כפירוש' הזה שכתבנו ולא
דברי ר' א' ז"ל וכן פי' ר' א' ז"ל דמצינא דייקי' בגמ' ור' ינחק לית ליה מוצא
מליהא לא ישבע מפני תקון העול' שלא ימנע אדם מלהודות כלל ואין ר' א' בן יעקב
פוסק בכך אלא חין לו תקון העולם בזה ובן במונא מליהא והדר מקשי' ומסכר'ה
דר' א' בן יעקב בטענת עצמו מחייב וכי' לית ליה משיב אצלה פטור דהוא פטור
מן הדין אלא התם בטענונו אחר עסקינן לרצ' בטענונו קטן ומקנתא כדרכה דר' א'
סבר ל' ב' ור' א' בן יעקב אינו מעי' והילכך לאו משיב אבי' הוא ותקון העולם ודאי

7

G 2

ספר הזכות

פרק הזורק

דף קפא ע"ב

נח כרוב זהלכו ענין הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חלירה וקנת הסוגיא השמיטו משם :

השיב הרב ז"ל הכיח הרב ז"ל לדברים הרבה מזה הפ' ולא ידעתי למה כההוא גברא דזרק לה גיטא לדביההו ופסל בפסל כלל מילתא כדאי וכי האי מילתא ח"ר חסדא לקמן רשויות חלוקות לגטין ורצא סייעיה ממתי' ושמתתיה דרבא דחמ' ג' מדות בגטין ושמתת' דאביי דחמ' שתי חלור' זו לפכים מזה מה שאין כן בקופות ושמתת' דר' יהודה דחמ' היתה ידה עשויה כקטפרס וזרקו לה איכה מגורשת ושמתתיה דר' ז' דאפליג בין כמחק דרך עליה לכמחק דרך ירידה ובכשרף בין סקל' גט לשריפה לקדמה שריפ' לגט וכן בעומדת בראש הגג וזרקו לה דחמרי' כיון שהגיע לאוי' הגג מגורש' ואוקימנא בגג שיש לו נעקה ח"כ בפחות מג' סמוך לגג וכו' כל אלו השמועות הכיח הרב ז"ל ולא ידעתי על מה ואולי כי הוא סובר דשמתת' דשמואל דחמ' ליה לרב יהודה סיכנא כדי שתשחח ותטלנו ואת לא תעביד עיבדא עד דמטי גיטא לירי' דוחה כל העינים הא' דפסל ודרש הגג ודחירות זו לפכים מזה ודקופות ואם מזה הטעם דוחה אותה שגגה היא שלא נאמר דברי שמואל אלא ברשות הרבים או בסימנא אבל בגנות וחירות לא אומר ומגורשת על הדרכים שפירשו בהם : ע"כ דברי הרב ז"ל ואלו דברי תלמיד :

אמר המחבר ורבי הגדול מקלר ומדלג בעיני' הללו ח' שלם לפרסם בהם קולא כמנהגו בכל מקום הראוי להחמיר שלא ליתן איסור חמור לשיעורין בין פחות מג' ליותר מג' בין דרך עליה לדרך ירידה וקדש גט דליקה לקדמה דליקה לגט וידיע זה כמנהגו בהל' אבל לאמת שרצ חכנאל דוחה את כולם בקבלה שלי מדשמואל וכן אמר קבלני מרביתנו שאפי' זרקו לה בחלירה לא משתרי' לעלנו עד דמטי גיטא לידה דגרסי' בירוש' המחמיר מכל' עד שיחכו לידה ולדעת זו עובדא דרבא דרבא בגיטא כההוא דש' מ' דרים פרקין לפסלה על האחין הוא וא"כ רצח עשה ביה מעשה האחרונים חשו לדשמואל דפקדיה לרב יהודה לחי' דא"כ רב מרדכי לר' אשי הוא עובדא ואחרונה חליה עד דמטי גיטא לידה לא ר' ל' לסינון על משכיתו לא בתמי דקתני סיפא קרוב לה מגורשת ולא בתמי דתכן דריש' בהנהגה מגורשת דכולה נותני' דחוי' היא לענין מעשה ואי' חומר היוחסין שצבולס האמיר בירושלמי הק' הוא לענין ד' הרבאמר ומחמיר שכלל השיעורין של רב ושמואל ור' יוחנן קאמר וכן הוא ענין הסוגיא משם :

סליק פרקא בס"ד

פרק המגרש

דף קפו ע"א

השיב הרב ז"ל הכיח הרב ז"ל בעי' דאביי והם לדעת חכמי' ותיקו דאסירא לחומרא שאם אמר לה בתחלה חזק מפלוגי בטלו הימנה וחזר ונתנו לה ואמר הרי את מותרת לפלוגי ופלוגי חוששין שמא מאי דאמר שרא ומאי דמרס' אסר וקא' חסר לה אכ"פ חזק מאותו פלו' והגט בטל ולא תנשא בו ואם מת חולנת ולא מתייבמת : ע"כ דברי הרב ז"ל ואלו דברי תלמיד :

אמר המחבר איני רואה לזכות רבינו הגדול מן התשוב' הזאת שכבר זכאי הוא מן המנהג שתפס בכל הגוללות שלם לכתוב דברים רחוקים שאינם מצינו בבני אדם שכן בזה הפ' עצמו השמיט בעי' דרבא בחזק מקדושי קטן והכוללים ובעל אחותה וחזק מנותין ושלם כדרכה וחזק מהפרת נדרים ותרומתך וקדושי' בשטר וכן כל כיוצא בזה כ"מ אבל סברתי חומר שלפי דעתי אם נחזק גט לאשה בחזק מרואין ושמעון ונטלו מיתה כדעת חכמי' ונתנו לה ואמר לה הרי את מותרת לרואין ושמעון בודאי שאינו גט שזו נתינה אחרת היא ואין נשיועין של דברים לסמוך דבריו בנתינה ראשונה כדי שכלא' מאי דאמר שרא ואפילו היה דע'ו בכך להסיר' אף לרואין ושמעון מ"מ הוא חומר שבנתינה ראשונה תהא מותרת לשחרר בני אדם ובנתינה זו תהא מותר' לרואין ושמעון וכמנא' שתי' פסול' לדעת חכמי' וכ"כ לדברי ר"ף דלא מתוקנא' בעי' בחזר ונתנו לה משום דליכא לנימיר מאי דשרי אסר שכבר נתגרש' זו אלל שאר בני אדם ובידוע שיעשו לרואין ושמעון הוא מתיירה והרי התורה לכולם וכו' לדעת ר"ף אפי' שנטנו ממנה וחזר ונתנו לה איכה מתגרשת לרואין ושמעון בגט זה לעולם ואפי' פי' שכבר קנתו לגמרי יעשה הגט שליחותו וילא מתורת גיטו של בעל משלם אינו חוזר ולווה בו שכבר נמחל מעבודו וזו סברא נכונה אבל פירוש אלו הבביות בשאמר שני תנאין קודם מסירה וכן פירשה ר' שלמה ז"ל שאפילו במוסר ומתנה כדל' דבור אין לנו שאין בגטין משום כדי דבור וצין לענין היתרן של שאר בני אדם בין לרבין לענין פקול הגט והכשרו כאמרו בעיות הללו :

דף קפט ע"א

סא כרוב זהלכו והלכה כר"א בגטין ונמלאת הגהה בקאנן והלכה כר' אלעזר אף בשטרות משו' דההוא מתניתא דהוה התימי עלה תרי גיסי וכו' :

השיב הרב ז"ל כתב הרב ז"ל אפי' שכולן השו' שאין הלכה כר"א בשטרות הין משמואל הלכה כמותו אף בשטר' מההוא מעשה דסנהדרין ואי' חומר אם קבלה נקבל ואם סברא יש תשובה גדולה דהא אמרי' כולוהו אמורי' בשטרות לא משו' דההוא שטר' ל"ל קלח ובעדות על פה היא ודוקא בשטרי' הלואה ישטרי' מקח וממכר דאית בהו אחריות ולגביינא קיימי' ולריכ' לקלח אבל מתנה דלמקבא' בעגמא היא ולא לגביינא היא ה"ל בגיטא ובכל אחר מתנה הרי היא בגט וידע עוד כי הוא עצמו כתב בפ' גט פשוט בביבין הוליא עליו כתב ידו הוחזק כתב ידו כב"ד מהו ח"ל אפי' שהוחזק כתב ידו כב"ד אינו גובה חלל מצבי שורין וכתב וקא

תלי יסחמי אחריני כרבען איכא טובא הילכך לא סמכינן אהך סתמא דיחיד דמאי חליה והק' דרבי' ובפ' האיש מקדש מנינו בירושלמי ר' חייא בשם ר' יוחנן כל חנה שרעם מתחלתו מקדשת לחימרא גס זה סיוע לדברינו שכתבנו וע"כ השיב' דבזני נפר' דעת רבי' הגדול ז"ל בענין הזה ואפי' שמתקל הגאון' חולקי' בכך דבריה עתיקים הם ורמיתי עוד בדברי הרב ז"ל סיטה משתבשת עלי והלכתי להחמיר בה שחור הרב והם יטעון טוען ויטעון ויטעון טעמא דלא בעי' בממון תנאי כפי' הדין דבתנאי ממון הא אחר' כל דאי לא קני מאי איכא דלמ' מעכשו ובמעכשו לא בעינן תנאי כפי' דתנאי בני גד ובני ראובן לא היה במעכשו זו היא הטענה והרב משיב' תלי' דהנה בני גד ובני ראובן במעכשו הוא ואי' חומר מזה הטוען כבר הכריח חז' הרב ז"ל להלוק על הגאונים שלא מדעתו מהם ז"ל כך הם אמורי' דכל מעכשו וע"כ היכס דריכי' לתנאי כפול וכן תמלא באתה תשובה של רבינו ז"ל שהוכרתי וכן בגלויי תשובות של רבינו הדין גאון ז"ל וכן בחבורי רבני ספרד האחרונים וביד השעמים הללו מהרב חומר שאין תנאי בני גד ובני ראובן בע"מ והשיבין חומר שהינן נני' במעכשו ולפיכך אינן לריכי' לכפל הפך אני רואה בגמ' שח"כ כל תנאי דע' מוחו של מעכשו אפי' שכתל תנאי בטל ומעשה קיי' דודאי מימר קאמר' דהחמיר' בזה כל תנאי והיכסא גמרי' מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם בזה לתפיקי הכח דעל מנת ולפיכך תנאו בטל וכן הדין לפי שהמעשה נחקיים במעכשו שבושי' אינו מתבטל ועוד בר מן דין שהטוען הזה טעות גדולה טען עני הרב ז"ל שלח ראי אסמכתא כראי תנאי בני גד ובני ראובן דהתם מקרה הוא שהתנה על עניני' אס' לא התנאי לך מכאן ועד ל' יום החזיר לו את שצרו הלואה על שדאי והחזיר לו הם אין אתה נותן לי ומכאן ועד ג' שנים הרי היא שלי סנה דעתו לעשות וזה נהנה לו לפיכך לא קנה הלה מזה לא גמר להקנותו ובני תנאין על הקניה היא שהטיל תנאו הסי' עברו בני גד ובני ראובן והקוב' מדעתו לקיים תנאו ונקיט' הילכך זה שחל' ב' ומעיקר גמור ואקני' ודבר ברור הוא זה שכל מה שתר' בזה בתנאי וקא' תנאי וכן לא תלמי' בכל מיני אסמכתא בתלמוד אלא תנאין של בטל מעשה אס' לא בתנאי תקנ' אס' לא פרעתיך תקח אבל בקיו' מעשה אס' חלך למקום פליגי שדי קנייה לך כיון שלא השגיח ועשה נעשה לעבור על תנאו גמר ומקנה היא ובתנאי דעת אחרי' יש דרכי' חלוקי' לאסמכתא וכבר בררתי אותם יכה בהל' חס' נדרי' אבל בתנאי דעת קונה לדבר פשוט הוא שאין בו משום אסמכתא ככל שחלו לדברי' ה"ר חברה ז"ל אין לך תנאי בכתוב' ובתלמוד כד"מ שלחיה כר' מעכשו ואין זה נכון מ"מ לפי דרכנו נשמ' לדברי' הכל שאין אסמכתא בגטין וקדושי' שהרי כמה פעמים שנינו בהן אס' לא בתנאי בלא מעכשו למדכו שלא הוזכרה אסמכתא חלל דין ממון :

דף קפא ע"א

נח כרוב זהל' מר כבר לה כרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו והוה נ"י כמה יום אס' בתנאי במעכשו אס' מתי ומר לא סבר כר' יוסי וה"ל דאס' מתי גרידא והלכתא כרבין :

השיב הרב ז"ל ובפרק יש נוחלין כתב הרב ז"ל דאיכא מרביות' דאמרי דשאני מתיבא מאיסור' ובני ממנא קי"ל כר' יוסי ובני איסורא עבדינן כרבין ושעת' דמחבר' הית' כי היכי דלא תקשי דרב אדרב ואי' חומר אס' חיתא דהכין ה"א עבדי' נתימרה והיכס דלא כתב ב' נון יומא דכן ולעלם ומת בתוך הונו חוללת ולא מתייבמת הלא דקשי' לי רבותינו בזה רב הו' דהיינו ר' יהודה הנשיא בכו סל' ר' דברי' ובבב' עיבדא כוותיה דר' יוסי בגטין ומעשה רב ואי' משום תקנת רב בגטין לא אריה דהכי סבר דלמא איכא בי דינ' דלא ס"ל כר' יוסי ואי' לקלולי' מ"ה תקין לכתולה דלכתבו הכי בגיטא דגיטא ואי' משום דחמרי' מיומא דכן להפיק מדרבי יוסי הוה ונשו' הש' דבר פלוגתי' הוא ככ"ל וכו' מילי דרב אדרב : ע"כ דברי הרב ז"ל ואלו דברי תלמיד :

אמר המחבר חורנו על כל דדיו ולא ננינו גט הזה יולא מילי ספק דהא ר' יוחנן פליג אדרבתינו דח' חייא בר אבא ח"ר ר' יהוד' הנשיא בנו של ר' ג' דברי' הורה וזה הוה לו כל שצו' ואמרי' לה כל סיעתו לומר שאין הלכה כמותו ואפי' רבין דדרי' פליגי עליה ובידוע' כמי' חומר ר' יוחנן בי דינ' חלוק עליו בגטין וקי"ל רב ור' יהודה הלכה כר' יוחנן ואי' טעמיה דר' יוחנן פליגא אדרבי' יוסי דלית ליה זמנו של שטר מוכיח עליו ליתא לדרב' בין בגטין בין בשטרות דהא דברי' יוחנן עדיפא מדריה ורב גופיה לא סייק אסבריה ואתקין לאפיקי' מדר' יוסי וזו היא סברת רב נהסין הגהין ז' לפאמ' רבינו בשמו נהיגי' בנתיבא כר' יהודה בתקנת חבל דעתו של רבי' וקנת הגאון' שלא לדחו' הל' מפורש' שפסק רב כרבי יוסי בשטרות דהא רבי' נר' קבלו מרבה בר אבא וטעמי' דר' יוחנן בגטין איכא למיעור השם דקבצר מידה ר' יוסי בעל פה ח"כ אין הלכה כמותו בעל פה כטעמא דליסנא קמא דר' היכס לעיל בפרקין ח"כ לא הודו לו כל סיעתו לעשות מעש' בזמנו של שטר מוכיח עניי' שלם כמותו הדרי' כהוכר זה אלא בשטרות ורב גופיה כוותיהו ס"ל ודרש וקנה' גימא דכן יעלה לאפיקי' מדר' יוסי דלא ליתי לנאסמך עליה בספק אקורא דאפס' חס' זו היא סברא של קנת גאון' ורבינו ז"ל שכתב בפ' מי שמת לא דמי' גטי' לשטרות דהכח מתניתא והתם איסורא ומ"מ חוללה ולא מתייבמת היא להחמיר' בהלכית גדינית מני' דהי' לדברתינו מדר' יוחנן וכך כתו' מס' ורבתינו התיירה ליכנסה כבר לה כר' יוסי' ולא היא לעול' אינו גט ואסורה ליכנסא בדאמרי' ח"ר אבא בריה דר' חייא בר אבא ח"ר יוחנן ר' יהודה הנשיא בנו של ר' ג' הורה ולא הידונו כל כיסתי ואמרי' לה כל שצו' מאן לא הודו לו רבין וה"ל יחיד ורבי' וקי"ל הלכה כמתני' דמיני גט ולא כרבתי' דהתיירה ליכנסא ע"כ בהל' וכו' שלא נתכונו הגה' להכריח חליה לא שמתים :

סליק פרקא בס"ד

ספר הזכות

ועיר הרי עלי אוכל מזה של ושל אבותיו ואוליאל הלה שטר שמכר לו או שנתן לו
ביתא יחייא הסטר בחותמו ומוליאין מזה מידו לדברי הכל ואינו צריך להביא
עדי מסירה לפניו ואפילו לר"א ומשו חזקה זו שתאמר בעדי מסירה באלו
כצעה מעשה וכו' ואלא אין הולכין בממון אחר הרוב וכ"ס אחר חזקה
וכ"ס אחר דבר רעיו וקלום כזה ועוד לעצמו של הרב הזה ז"ל כתב בכתב ידו
ואין עליו עדים והוליאיתו לפניו תנשא בנכתמה להא בעל מסר לידה ומידע
ידע דלדריק עדי מסירה ובעדי מסירה מטא לידה ומסתברא מדאמרין הלכה
כר"א בגטין אבל בשטרות כרבנן ע"ע עדי חתימה כרתי בין בגטין בין בשטרות
אלא שאין מסירה כורתין בשטרות משום דבעינן לנענן יעמדו ימים רבים אלא אי
ס"ד אין עדי חתימה כלום בגטין היאך הוכחנו בשטרות והלא כאן וכאן ספר
כתיב וזו ראיה גדולה וחזקה ותכן כמי כתבו העדים בראש הדף או מן הדף או
מאחוריו בגט פשוט פסיל ודאי לר"א נתנו לה בפני עדי כשר להא לאו מווייף
מתוכו הוא ולא חתי למסיק עליה כלל ודמי לשכי גטין פסולין למכשר בהור' לעצור
בעדי מסירה כיון דפסולו כיכר מותיבו ולא חתי למשרא בהאי גיטא וכן סיפ' הקיף
ראשו של זה בצד ראשו של זה או בצד סופו כולה בעדי מסירה לר"א כשר וא"ל
לפנים א"כ היאך שנינו פסול דהיינו פסול לגרש בו לימא תנן סתמא דלא
בר"א והיה לי כמי מחלוקת ואח"כ סתם דהלכ' בסתם ורב ירמי' דנהדר אסתמי'
לא בר"א לימא מהבך אלל ודאי כולה מנתי' בעדי חתימה היא וקא תני דפסילין
לדברי הכל שאלו דגה ומסר לה בפני עדים כשר שנינו שר"א מנשיר וכן הדברי'
מטין ונראין דחמשה שכתבו כלל בתוך הגט כול' מנתיחין ואמר בעדי מסירה הא
שאל היו שם עדי מסירה כולן כשרין דמשום מווייף מתוכו ליכא כיון שפסולו כשר
ולא חתי למאמנן עליה דהשתא כתב בכתב ידו ואין עליו עדים או כתב ידו וידע
דלענין שאר שטרות כשרין וגובין מנכסים בני חרי כמו שפורסם בירוש' ואפ"ה
בגטין לא חיישי' דלמא חתי למסמך עלייהו ומנכסא בהו כיון דפסולין כי' אלמא
כל שפסולו כיכר מתוכו לר"א אין בו משום מווייף מתוכו אע"פ שעדים חתומין בו
וכ"ס בהבך דטופס כל אחד ואחד שהן פסולין לגמרי אפי' בשטרות ופסולין ידוע
בהן וכן כמי אמרין בשמות מובהקין דגוים וה"כ בכתב על הכייר הנחוק ועל
הדפתרא דכשרין בעדי מסיר' ואע"פ טעדי' חתומין בהן ואין בהם משום מווייף מתוכו
כיון דפסולין כיכר - וכ"ס כשיש ריוח וזמן לכל אחד ואחד שהן מופסקין למראית
העין דודאי כשרין בעדי מסירה - וא"ת שאין גט כשר בעדי חתימה בלבד אפקתא
לכולה מנתי' ושמעתא דעלה מהלכתא לא כולהו בעדי חתימה בלבד וכל מהעדי'
נקרין עמו כשר בהן עוד ראיה לדבר מדאשכחן לשמואל דסבר עדיו בחותמיו זכין
לו אלמא עדי חתימה כרתי דאי ודאי עדי מסירה לבד כורתין חתימה אינה עושה
כלום ולא כהגו זה לא כדי לסמוך על חזקתן שבעדי מסירה נתן ושמעינן לה הכא
דאמר הלכה כר"א אף בשטרות אלל מ"נ דר"א כמי מודה בעדי חתימה הילכך
קאמר דמשעת חתימה זוכין לו ומאן דבעי דלמטי סיורא לידה כמי עדי חתימה
זוכין לו דמשעת מסירה ואע"ג דלא מסר לו בעדים גם זו ראיה גמורה וראיתי
משבי' עליה תשובות של הבבלי מהם שהקשה מזה שאמרנו בסמוך דאי ר"א כיון
דאמר עדי מסירה כרתי הא לא ידעי בהו מניהו מגרשא וקאמר לדבריהם מאי
קושיא מנתי' בעדי חתימה היא ופירושה ברור דקא סלקא אדעתא דכי היכי דר"מ

בעי חתימה לשמה משום דעדי חתימה כורתין ה"כ בעי ר' אלעזר כתיבה לשמה
במקו' שעדי מסירה כורתין והא דכתב רחמנא לה לשמה לר"א לאו איכתב בלחוד
קאי דהוא כתיבת הגט שאין כריתות אלל בעדי מסירה הילכך אוכתב וכתן קאי
וכסם שזריך כתיב' לשמה לר"א אפי' כשיש שם עדי חתימה משום דליכא למימר
דהאי וכתב אחתימת עדי' בלחוד הוא שהרי פעמיו' שאין העדים חתומין על הגט
כך בכך כתיבה לשמה מפני שפעמיו' שהוא כמסר בעדי מסירה וקרא לאו ללדדין
כתיב אלל כל שהוא עושה כריתות בעולם לריק לשמה לעולם דאפי' יש שם עדי
חתימו' לריק לשמה בכתבה כסם שזריך לשמה בכתבה דלא לשמה אוכתב וכתן
קאי ומהתשובה שהשיב אביי אתה לומר דאמרין אימור דבעי ר"א כתיבה לשמה
כתיבה לשמה מנבעי אפי' ליכא עדי חתימה אלמא לר' ירמיה מסירה בכתבה
ולריבין לשמה אפי' יש שם עדי חתימה והיינו דנוקשי' ומפרקי' בפ"ק ר"א חתימה
לשמה לא בעי דהא כי היכי לה בפני שנים יהיב לה והווי להו עדי מסירה וכרתי
ומסקי' כי לא בעי ר"א חתימה לשמה היכא דליכא עדים כלל היכא דאיכא עדים
בעי דא"ר אבא מודה ר' אלעזר במווייף מתוכו שהוא פסול וה"כ משע' חתימו' פסול
חיישי' דלמא מסר לה בלא עדי מסירה דעדי חתימו' כמי כורתין וחתימה זו שהיא
שאל לשמה אינה כורתת - עוד השיבו מזה שאמר' בפ' התקבל קבל למה לי הא
מכיר ר"א היא דאמר עדי מסיר' כרתי ואמאי לריבך בת זו לסמוך על עדי החתומין
בגט מנתיחין הצי' גם זו אינה תשובה שכבר אמר רבינו הגדול ז"ל דלכתחלה
בעינן עדי מסירה שמת יערער עליה הצעל ולא יזמן לקיימו בחותמיו ועוד א"כ
אין לריבין כלל כך שנה ר' אלעזר האשה שהמרה התקבל לי גיטי וקבל לה גט בלא
עדי חתימה שזריכה שני כתי עדים ומה קושיא יש בזה הקושיא ודאי אינה כלום
אלא שהם טעו בפירוש השמועה שהרי כבר העלו בגמ' שאלו דגה לקייס יליטנו
לה אינו צריך לאותן עדי' לא הלריכו אותן אלל כשרגה השליח לקרעו ושתתגרש
בקבלה שלו מיד ועל זה הקשו קבל למה לי כלומר יבא הגט בחותמו לבד ויתירוה
בקבלתו של שליח כסם שמתירין אותה בקבלה שלה דכסם שהאשה שהיה גיטא
יולא מתחת ידה אינה לריבך עדי' של קבל' כך זה משנעשה שליח שלה והרי גיטה
צידו אינו צריך לעדי קבלה אלל ב"ד מתירין אותה מתחת ידו ופרק הא מני ר' א
היא ומנתי' הכי קמני האשה שאמרה התקבל לי גיטי ואין שליח רוגה לקיי' גיטה
עד סיביאנו לידה כגון בשעת השמד לריבך ב' כתי עדים ח' שיאמרו בפנינו אמר'
וא' שאמרו בפנינו קבל ואינו צריך לעדי חתימה לדברי ר"מ לריבין הן ג' כתי עדים
אח' של אמירה וא' של חתימה ואחת שהבי' אותה בפני ב"ד וקרעו לאחר שנתקיי'
בחותמיו שאלו קרעו כינו לבין עצמו בין הקרעני' ראיה שמתא נמלך הצעל שלא לגרש
ומלא זה קרוע באשפה דאפי' ציד האשה ענינה אינה ראוי כדאמר' בפ"ק דמניעא
וכי תימא דקרעי ליה לגיטא אמר' בעינא לאיכסובי ציה ואיתא בהכותב וזה פי'
אותה שיטה על כיון ומאליה נסתלקה הקושיא של הבבלי שנתנו זה לומר דר"א
מזריך עדי מסירה לעולם וכבר הזכרנו כל הראוי להזכירו מדברי החולקי' על
רבנו ז"ל בזה ותלכו הכל בהוגן עם מה שהכרענו הדבר בראיות גמורות ועם
הודאת ה"ר אברהם ז"ל שהוא מודה כי דיכנו ויאלה מסכתא שלנו בשלום ושלנו'
על כל עמו ישראל אמן :

תם ונשלם ספר הזכות

סוד התמונה

בב

הכלל המפורסם
הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

הוא כי כל המורה
על דבר אחד

ב'אור מן חב'אור מן ה'תמונה

[illegible]

[illegible]

והנשאלו אבא כהן הכבוד עליו השלום ואלו חזקו אבא כהן הכבוד עליו השלום
ועליו השלום... פירק ג כהן
אמר וזכרתי
ועליו השלום... פירק ג כהן
אמר וזכרתי
ועליו השלום... פירק ג כהן
אמר וזכרתי

